

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

**YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ
KİŞİSEL VE MESLEKİ YETERLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Mehtap KARACİL

Doktora Tezi

Van, 2018

YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ
KİŞİSEL VE MESLEKİ YETERLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Mehtap KARACİL

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Ahmet YAYLA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Doktora Tezi

Van, 2018

KABUL VE ONAY

Mehtap KARACİL tarafından hazırlanan “Yaratıcı Drama Yönteminin Öğretmen Adaylarının Kişisel ve Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi” başlıklı bu çalışma, 02.02.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Osman ENGİN (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Ahmet YAYLA (Danışman)

Prof. Dr. Aysel KÖKSAL AKYOL

Yrd. Doç. Dr. Asiye PARLAK RAKAP

Yrd. Doç. Dr. Mecit ASLAN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Doç. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3 Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

02.02.2018

Mehtap KARACİL

TEŞEKKÜR

Doktora çalışmam süresince bilgisi, özveri ve sabırlarıyla her daim yardımcı olan, öğrencileri olmaktan ve kendilerini tanımaktan sonsuz keyif aldığım, çok değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yayla ve Yrd. Doç. Dr. Asiye Parlak RAKAP hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmamda jüri izleme kurulunda ve jüride yer alan, beni yönlendiren, yardımlarını ve anlayışlarını esirgemeyen kıymetli hocalarım Prof. Dr. Ali Osman ENGİN, Prof. Dr. Aysel KÖKSAL AKYOL ve Yrd. Doç. Dr Mecit ASLAN'a çok teşekkür ediyorum.

Doktora çalışmamda, mesleki yaşantımda deneyimleri ve bilgileri yanımda olduğunu hissettiğim, değerli hocam Doç. Dr. Murat TAŞTAN' a, SPSS' de yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Arş. Gör. Gamze ALAK'a teşekkür ediyorum. Ayrıca Lisans, Yüksek Lisans ve çalışma hayatımda Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesinde emeği geçen tüm hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

Yaşamım boyunca hayatımı kolaylaştırmak için ellerinden gelen her şeyi yapan en kıymetlilerim; babama, anneme, kardeşlerim Gönül ve Murat'a ve Güler halama sonsuz teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

Mehtap KARACİL

02.02. 2018

ÖZET

KARACİL, Mehtap. *Yaratıcı Drama Yönteminin Öğretmen Adaylarının Kişisel ve Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi*, Doktora, Van, 2018.

Bu araştırmanın amacı; yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki yeterlikleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Buradan yola çıkarak araştırmanın amacı, öğretmenlik mesleği yeterliklerinden, kişisel ve mesleki gelişimi sağlamada yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarını ne derecede etkilediğini tespit etmektir.

Altı bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları, ikinci bölümde, öğretmen yetiştirme, 21.yy'da öğretmen yeterlikleri, ülkemizde ve yurt dışında öğretmen yeterlikleri, eğitimde yaratıcı drama, öğretmen yetiştirme programlarında dramanın yeri, 21.yy'da öğretmen yeterliklerinin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi, yaratıcı drama yönteminin öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik gelişimine etkisi açıklanmış, yapılan ilgili araştırmalarla çalışma özetlenmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünü yöntem, dördüncü bölümünü bulgular, beşinci bölümünü sonuç ve tartışma oluşturmuştur. Son bölümde önerilere yer verilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 öğretim yılında, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmenliği son sınıfta öğrenim gören 68 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma karma yöntemle göre desenlenmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda (öntest-sontest-kalıcılık testi) yarı deneysel desen, nitel boyutunda odak grup görüşmesi yapılmıştır. Çalışmanın nicel kısmında 5'li Likert tipi öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik ölçme araçları, nitel boyutunda odak grup görüşmesi yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Nicel veriler SPSS 22 paket programı ile, nitel veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda, yaratıcı drama yönteminin, öğretmen adaylarının öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik gibi kişisel ve mesleki yeterlikleri geliştirmede, geleneksel yöntemle göre daha etkili ve kalıcı olduğu ve bu yeterlikleri geliştirdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Öğretmen Yetiştirme, 21.yy'da Öğretmen Yeterlikleri, Yaratıcı Drama, Öz Güven, İletişim Becerileri, Mesleki Öz yeterlik.

ABSTRACT

KARACİL, Mehtap. *The Impact of Creative Drama Method on the Personal and Professional Competencies of the Preservice Teachers*, Doctorate, Van, 2018.

The purpose of this research is to demonstrate the impact of the creative drama method on the personal and professional competences of preservice teachers. From this point of view, in the research, it was aimed to determine how creative drama method influences preservice teachers about their personal and professional development, which are within the scope of the competencies of their profession.

In the first chapter of the study, which consists of six chapters, the problem situation, purpose, importance and assumptions of the research are described, the subjects of teacher training , teacher competencies in the 21st century, teacher competencies in our country and abroad, creative drama in education, place of drama in teacher training programs, the effects of creative drama method in the acquisition of teacher competencies in the 21st century, the effects of creative drama method on self-confidence, communication skills and the development of professional self-efficacy are addressed and related studies are summarized in the second chapter. The third part of the research involves the method, the fourth part involves the findings, and the fifth part consists of the results and discussion. In the final chapter, the suggestions presented.

The study group consisted of 68 preservice teachers, who were in their last year in Primary School Teaching Department of the Education Faculty of Kafkas University in the academic year of 2016-2017. The study was designed according to mixed method. In the quantitative dimension of the study (pretest-posttest-permanence test), a focus group interview was conducted on the quasi-experimental design, qualitative dimension. In the quantitative part of the study, Likert type self confidence, communication skills and professional self-efficacy measuring instruments of 5, and focus group interview and semi-structured interview form were applied qualitative dimension. Quantitative data were analyzed by SPSS 22 packet program, qualitative content analysis.

As the result of the research, it has been determined that the creative drama method is more effective and long-lasting than the traditional method in the preservice teachers' developing personal and professional competencies such as self - confidence, communication skills and professional self-efficacy and that it develops these competencies.

Key Words

Teacher Training, Teacher Competencies in the 21st Century, Creative Drama, Self Confidence, Communication Skills, Professional Self-efficacy

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ	xi
1.BÖLÜM : GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.2.1. Araştırma Soruları ve Hipotezler.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Varsayımlar	9
1.5. Sınırlılıklar	9
2. BÖLÜM : KURAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. Meslek Olarak Öğretmenlik	10
2.1.1. Öğretmen Yetiştirme	11
2.1.2. 21.yy’da Öğretmen Yeterlikleri.....	14
2.1.2.1. Yurt Dışında Öğretmen Yeterlikleri.....	16
2.1.2.2. Ülkemizde Öğretmen Yeterlikleri.....	19
2.2. Drama	23
2.2.1. Drama’nın Tarihsel Gelişimi.....	23
2.2.2. Eğitimde Yaratıcı Drama.....	26
2.2.3. Eğitimde Yaratıcı Drama Aşamaları.....	28

2.2.4. Yaratıcı Drama Liderinin Özellikleri.....	31
2.3. Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarında Yaratıcı Drama'nın Yeri..	33
2.3.1. Disiplin Olarak Drama.....	35
2.3.2. Yöntem Olarak Drama.....	36
2.4. 21.yy'da Kişisel ve Mesleki Öğretmen Yeterliklerinin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi.....	37
2.4.1. Yaratıcı Drama Yönteminin Öz Güven Gelişimine Etkisi.....	39
2.4.2. Yaratıcı Drama Yönteminin İletişim Becerileri Gelişimine Etkisi.....	41
2.4.3. Yaratıcı Drama Yönteminin Mesleki Öz Yeterlik Gelişimine Etkisi.....	43
2.5. Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar.....	45
2.5.1. Öğretmen Yeterlikleri ile İlgili Araştırmalar (Amaç Bakım)....	45
2.5.2. Yaratıcı Drama ile İlgili Araştırmalar (Yöntem Bakımından)....	50
2.5.3. Öğretmen Yeterlikleri ve Yaratıcı Drama ile İlgili Araştırmalar (Sonuç Bakımından).....	55
3. BÖLÜM: YÖNTEM	61
3.1. Araştırmanın Modeli	61
3.2. Araştırma Grubu.....	61
3.1.1. Araştırma Gruplarının Oluşturulması.....	61
3.3. Veri Toplama Aracı	63
3.4. Veri Toplama Süreci	65
3.5. Yaratıcı Drama Programının Geliştirilmesi	66
3.6. Verilerin Analizi	67
4. BÖLÜM: BULGULAR	68
5. BÖLÜM: SONUÇ VE TARTIŞMA	83
6. BÖLÜM: ÖNERİLER	92

KAYNAKÇA	95
EKLER:	
OTURUMLAR: İçindekiler	126
EK 1. OTURUMLAR	128
EK 2. OTURUMLARDA KULLANILAN FOTOĞRAF KARELERİ	143
İZİNLER	

KISALTMALAR DİZİNİ

ADES: Yeteneğe Dayalı Eğitim Sistemi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

PİSA: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Formu

SPSS: Statistical For Social Sciences

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1: Araştırma Deseni

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri (Cinsiyet, Yaş, Yaşadığı Bölge)

Tablo 3: Veri Toplama Araçlarının Deneysel İşlem Öncesi, Sırası ve Sonrası Durumları

Tablo 4: Deney/Kontrol Grubu Öz Güven, İletişim Becerileri, Mesleki Öz Yeterlik Normallik Testi

Tablo 5: Deney/Kontrol Grubu Öz Güven Öntest Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t-Testi Sonuçları

Tablo 6: Deney Grubu Öz Güven Öntest/ Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t-Testi Sonuçları

Tablo 7: Kontrol Grubu Öz Güven Öntest/ Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t-Testi

Tablo 8: Deney/Kontrol Grubu Öz Güven Sontest Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t-Testi

Tablo 9: Deney Grubu Öz Güven Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Tekrarlı Ölçümler ANOVA

Tablo 9.1: Deney Grubu Öz Güven Ölçme Aracı Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Karşılaştırılmasına Yönelik Tekrarlı Ölçümler ANOVA

Tablo 10: Deney/Kontrol Grupları İletişim Becerileri Öntest Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t-Testi

Tablo 11: Deney Grubu İletişim Becerileri Öntest/ Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t-Testi

Tablo 12: Kontrol Grubu İletişim Becerileri Öntest/ Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t-Testi

Tablo 13: Deney/Kontrol Grubu İletişim Becerileri Sontest Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t-Testi

Tablo 14: Deney Grubu Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Ölçme Aracı Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Tekrarlı Ölçümler ANOVA

Tablo 14.1: Deney Grubu İletişim Becerileri Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Karşılaştırılmasına Yönelik Tekrarlı Ölçümler ANOVA

Tablo 15: Deney/Kontrol Grubu Mesleki Öz Yeterlik Öntest Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t-Testi

Tablo 16: Deney Grubu Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz Yeterlik Ölçme Aracı Öntest/ Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t-Testi

Tablo 17: Kontrol Grubu Mesleki Öz Yeterlik Öntest/ Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t-Testi

Tablo 18: Deney/Kontrol Grubu Mesleki Öz Yeterlik Sontest Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t-Testi

Tablo 19: Deney Grubu Mesleki Öz Yeterlik Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Tekrarlı Ölçümler ANOVA

Tablo 19.1: Deney Grubu Mesleki Öz Yeterlik Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Karşılaştırılmasına Yönelik Tekrarlı Ölçümler ANOVA

1.BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumuna, amacına, hipotezlerine, önemine, varsayımına ve sınırlılıklarına değinilmiştir.

Günümüzde gelişmiş ülkelerin gelişmişlik düzeylerine bakıldığında, eğitimin önemli bir yapıtaşı olduğu görülmektedir. Diğer deyişle, 21.yy da toplum olarak ilerleyebilmek ve gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşmak için eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliği önemli bir unsudur. Eğitim kurumlarında nitelikli eğitimin verilmesi toplumların gelişimi için gereklidir. Eğitim sistemini oluşturan öğelerin birbiriyle uyum içerisinde olup, birbirini tamamlaması gerekir. Bu öğeler eğitim programı, öğretmen ve öğrencidir.

Eğitim sisteminin amacı, öğrencilerin başarısını arttırmaktır. Toplumların geliştirilmesinde, bireylerin yetiştirilmesinde eğitim sisteminin en önemli öğelerinden biri öğretmenlerin başarısı, öğrencilerin başarısını etkilemektedir Ulusal ve uluslar arası araştırmalar sonucunda hazırlanan raporlar, öğrenci başarısında en önemli faktörün, öğretmenin başarısı olduğu ifade edilmektedir (Anderson, vd, 2007; Hill, Rowan, ve Ball, 2005; MEB, 2010; Semerci, 2003; OECD, 2013; PISA, 2016). Dolayısıyla öğretmenlerin yetiştirilmesi, geliştirilmesi ve kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar önemini korumaktadır (Ateş ve Burgaz, 2014; Gordon, 2010).

Görüldüğü gibi toplumu geliştirecek bireylerin yetişmesi, iyi yetişmiş ve mesleğinde söz sahibi öğretmenlerin nitelikli olmasıyla mümkündür. İnsan yetiştirecek öğretmenlerin öncelikle kendisinin gelişmiş olması gerekmektedir. Öğretmenlerin öğretmen yetiştiren kurumlarda yetiştirildiği düşünüldüğünde bu kurumların sorumluluğunun büyük olduğu görülmektedir. Türkiye’de üniversiteler bünyesinde öğretmen yetiştirme görevini eğitim fakülteleri yürütmektedir. Bu bağlamda öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin görev ve sorumlulukları artmaktadır (Okçabol,2000; Türkoğlu, 1991). Günümüzde eğitim sisteminin başarısı öğretmenin nitelik ve başarısına bağlıdır. Öğretmenlerin istenilen nitelikte olabilmesi için ise bazı standartlar

olması gerekir. Öğretmenlerde bu standartları sağlayacak yollardan birisi öğretmen yeterlikleridir (Bulut, 2014; Seferoğlu, 2004).

Ülkemizde öğretmen yeterlikleri ilk olarak 1999 yılında yayınlanmıştır. Bu yeterlikler; “Eğitme ve Öğretme Yeterlikleri”, “Genel Kültür Bilgi ve Becerileri” ile “Özel Alan Bilgi ve Beceri” olarak belirlenmiştir. 2005 yılında ilköğretim programlarında meydana gelen değişiklikler lisans öğretmen yetiştirme programlarında ve öğretmen yeterliklerinde de değişime sebep olmuş, dolayısıyla MEB, 2006 yılında öğretmen yeterliklerini güncelleyerek yayınlamıştır. Bu yeterlikler “6 ana yeterlik, bu yeterliklere ilişkin 31 alt yeterlik ve 233 performans”tan oluşmaktadır. “Kişisel ve Meslekî Değerler - Meslekî Gelişim, Program ve İçerik Bilgisi, Öğretme ve Öğrenme Süreci, Gelişimi, Öğrenmeyi izleme ve Değerlendirme, Öğrenciyi Tanıma, Okul, Aile ve Toplum İlişkileri” altı ana yeterliği oluşturmaktadır (MEB, 2008).

Ulusal ve uluslararası eğitim alanındaki yeni gelişmeler ile ülkemizde de eğitim sistemimizdeki yeniliklere uyum sağlayabilmek için “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” nin güncellenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda 2017 yılında güncellenen “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”; "Mesleki bilgi", "Mesleki beceri", "Tutum ve değerler" olmak üzere birbiriyle ilişkili 3 yeterlik alanı ile bu yeterlik alanına ilişkin 11 yeterlik ve 65 yeterlik göstergesinden oluşmaktadır.

İlk olarak 1999 yılında yayınlanan, 2005 yılında eğitim programlarında eğitim anlayışındaki değişimle güncellenip 2006 da uygulamaya konulan ve 2017 yılında tekrar güncelleştirilen “Öğretmenlik Mesleği Yeterlikleri”nden “Kişisel ve Mesleki Gelişim”, üzerinde son yıllarda sıklıkla durulan ve öğretmenlerin sahip olması gerekli görülen bir yeterlik alanıdır. Kişisel gelişimi sağlama kapsamında “Öğretmen bireysel yeterliğinin farkına varır”, “ Davranışlarında tutarlıdır”, “Özgüvene sahiptir”, “Alanıyla ilgili araştırma yapmaya isteklidir”, ”Mesleğini benimser, sever”, gibi yeterlik ve performans göstergeleri yer almaktadır (Çayır & Gökbulut, 2015).

Bu bağlamda öğretmen yeterlikleri incelediğinde, kişisel ve mesleki anlamda kendini geliştirmiş, öz güven, iletişim ve mesleki öz yeterlik becerileri gelişmiş,

kendini ifade edebilen, yaratıcı düşünme becerisine sahip, kişisel gelişimini tamamlamış öğretmenler yetiştirmek toplumun gelişmesi için önemli birer unsur olarak görülmektedir. Bu özelliklere sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi için, yapılandırmacı çağdaş eğitim sistemine göre bireyi merkeze alan, aktif olmasını sağlayan, yaparak yaşayarak öğrenmesine imkân veren yöntem ve teknikleri eğitim öğretim ortamında uygulamak gerekir. Öğrencinin her yönden gelişimine yardımcı olan bu önemli yöntemlerden biri de yaratıcı drama yöntemidir. Öğretmen yetiştirme sürecinde yaratıcı drama yöntemi uygulamaları, öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayarak, kendilerini gerçekleştirmelerine imkân sağlar (San, 2006).

Yapılandırmacı eğitim anlayışında, okullarda verilen eğitim yaşama hazırlık değil yaşamın ta kendisidir. Yaratıcı drama ile kazanılan davranışlar yaşama aktarılır ve hayatın provasıdır. Hem bir yöntem hem de disiplin olan yaratıcı drama bir çok duyu organına hitap ederek bireyin öz güven gelişimi, hayal etme, etkili iletişim becerisi, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yansıtıcı düşünme, kendini tanıma, duygularını ifade etme, grupla iş birliği, paylaşma, empati kurma gibi bilişsel, duyuşsal ve devinişsel becerilerinin gelişmesine yardımcı olur (Adıgüzel, 2013; Genç, 2004; McCaslin, 2006; Üstündağ, 2004). Nitekim yaratıcı drama uygulamalarının amacı ile öğretme yeterliklerinden kişisel ve mesleki gelişimin amaçları birbiriyle uyumaktadır.

1.1. Problem Durumu

Eğitim kurumlarının görevi, yaşanan çağa uyum sağlamak ve eğitim programlarının niteliğini artırmaktır. Eğitim programlarının niteliğinin artırılması için, öğretmen yetiştirmede önemli reformları gerekli kılmaktadır (Sağlam ve Kürüm, 2005). Bu reformların ana hedefi öğretmen yeterlikleridir. Öğretmenlerin belli yeterliklere sahip olması, eğitimin nitelikli olmasını sağlar Dolayısıyla eğitimin niteliği, öğretmenlerin yeterlikleri ile doğru orantılıdır (Adıgüzel, 2005; Oktar ve Yazçayır, 2008).

Geçmişten günümüze eğitim sistemlerinde meydana gelen değişim, öğretmen yetiştirmede de değişimi zorunlu kılmaktadır. Çağdaş eğitimde öğretmen yetiştirmedeki değişiklik, öğretmen yeterliklerinde de değişikliğe sebep olmuştur. Eğitim Programları

ve öğretim alanında öğretmen yeterlilikleri sıklıkla incelenen ve araştırılan bir konudur. Özellikle öğretmen yeterliliklerinin nasıl olması gerektiği konusunda bugüne kadar yapılmış çalışmalar bulunmaktadır (Erden, 1998; Gordon, 2010; Lunenberg, 2002; Sönmez, 2003; Sünbül, 2006; Tan-Şişman, 2017; YÖK, 1998). Fakat öğretmen yeterliklerini yaratıcı drama yöntemiyle kazandırma ve yaratıcı drama yönteminin eğitim programları ve öğretim alanındaki önemiyle ilgili yeterli çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle öğretmen yetiştirme programlarında, yaratıcı drama yönteminin kullanılması, öğretmen yeterliklerini kazandırırken karşılaşılan sorunların çözümü ve programların gelişimi açısından etkili olabilir (Adıgüzel, 2013).

21. yy da öğretmen yetiştirme programlarında, kişisel ve mesleki gelişim, çağdaş eğitimde öğretmende bulunması gereken genel yeterliklerdendir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde (Leffert, Brody ve Sperstein, 2009; Lunenberg, 2002; Milner ve Wodfolk, 2003; Sönmez, 2003; Tschannan vd 2001), öğretmen yeterlikleriyle ilgili çalışmalara rastlanmaktadır. Öğretmen yeterliklerinden kişisel ve mesleki gelişimin yeterlik ve performans göstergeleri öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik arasındaki ilişki göz önüne alındığında, öğretmen adaylarında bu yeterliklerin eksik olduğu ve bu konuda yeterli araştırmanın yapılmadığı, yapılan çalışmalarda ise bu yeterliklerin tek tek ele alındığı, bütünlük kavramının göz önünde bulundurulmadığı görülmüştür.

Yaratıcı drama açısından bakıldığında, öğretmen yeterliklerini kazandırmada, yaratıcı drama yönteminden yararlanma anlamında bilimsel çalışmalara fazla yer verilmediği ve yapılan çalışmaların daha çok okul öncesi veya ilköğretim düzeyinde olduğu görülmektedir. MEB tarafından yayımlanan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” ni “Yaratıcı Drama” yöntemiyle kazandırma ile ilgili yeterli çalışmaya rastlanamamıştır. Ayrıca yaratıcı drama bibliyografisi incelendiğinde, eğitim programları ve öğretim alanında öğretmen yetiştirmede yaratıcı drama yöntemi konusundaki çalışmaların yetersizliği ve yapılan çalışmaların daha çok “Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü” bünyesinde “Yaratıcı Drama Programı”nda yürütülen tezli ve tezsiz çalışmalar ve drama derneklerinde yürütülen Yaratıcı Drama Liderliği bitirme projelerinden oluştuğu, Ankara, İzmir ve İstanbul

gibi metropol kentlerde yapıldığı ve küçük ölçekli kentlerde doktora alanında çok fazla araştırmanın olmadığı gözlenmiştir (Adıgüzel vd, 2014). Bu tespitler problemin genel çerçevesini oluşturmaktadır. Bu tespitlerden ve kuramsal bilgilerden hareketle, bu araştırma kapsamında yaratıcı drama yönteminin öğretmen yetiştirmede kişisel ve mesleki öğretmen yeterliklerini kazandırmada olumlu bir etkisi olup olmadığı incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada genel amaç; yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki yeterlikleri (öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik) üzerindeki etkisini, kalıcılığını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırma soruları ve hipotezler oluşturulmuştur.

1.2.1. Araştırma Soruları ve Hipotezler

1. Yaratıcı drama yöntemi uygulanan öğretmen adayları ve geleneksel yöntem uygulanan öğretmen adaylarının öz güven ortalama puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Hipotez: Yapılan çalışmalar yaratıcı drama yönteminin öz güven gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu rapor etmektedir (Morris, 2001; Pehlivan ve Aldemir 2001; Poston-Anderson, 2008; Saçlı, 2013). Bu bulgular doğrultusunda bu çalışmanın birinci hipotezi, “yaratıcı drama yöntemi uygulanan öğretmen adayları ve geleneksel yöntem uygulanan öğretmen adaylarının, öz güven puanları arasında, yaratıcı drama yöntemi lehine anlamlı fark vardır” şeklindedir.

2. Yaratıcı drama yöntemi uygulanan öğretmen adayları ve geleneksel yöntem uygulanan öğretmen adaylarının iletişim becerileri ortalama puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Hipotez: Yapılan çalışmalar yaratıcı drama yönteminin iletişim becerileri gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu rapor etmektedir (Leffert, Brody ve Sperstein, 2009; Oğuz, 2009; Rances, 2005; Ritter, 2013). Bu bulgular doğrultusunda bu çalışmanın ikinci hipotezi, “yaratıcı drama yöntemi uygulanan öğretmen adayları ve

geleneksel yöntem uygulanan öğretmen adaylarının, iletişim beceri puanları arasında, yaratıcı drama yöntemi lehine anlamlı fark vardır” şeklindedir.

3. Yaratıcı drama yöntemi uygulanan öğretmen adayları ve geleneksel yöntem uygulanan öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik ortalama puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Hipotez: Yapılan çalışmalar yaratıcı drama yönteminin mesleki öz yeterlik gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu rapor etmektedir (Freeman, Sullivan ve Fulton, 2003; Gündoğdu, 2009; Karataş ve Yavuzer, 2010; Uşaklı, 2011). Bu bulgular doğrultusunda bu çalışmanın üçüncü hipotezi, “yaratıcı drama yöntemi uygulanan öğretmen adayları ve geleneksel yöntem uygulanan öğretmen adaylarının, mesleki öz yeterlik puanları arasında yaratıcı drama yöntemi lehine anlamlı fark vardır” şeklindedir.

4.Yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının öz güven, iletişim becerileri, mesleki öz yeterlik kalıcılık testi puanları üzerinde zamanla anlamlı fark var mıdır?

Hipotez: Bu çalışmanın dördüncü hipotezi, “yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının öz güven, iletişim becerileri, mesleki öz yeterlik kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark vardır.”

5. Kontrol grubunun öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik öntest ve son test puanları arasında alalı fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Toplumların gelişmesinde eğitim sisteminin büyük rolü vardır. Toplumsal kalkınma ve refahı sağlamada nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi için öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğretmenlik mesleğinin niteliği ve yeterliği, toplumların gelişiminde, öğrencilerin başarısında önemlidir.

2012 yılından itibaren PISA sonuçlarında en başarılı ülkelerin öğretmen yetiştirme programları, öğretmen yeterlikleri incelendiğinde, eğitimde yaratıcılık, uygulamalı eğitim, problem çözme, işbirlikli öğrenme üzerinde yoğunlaştıkları tespit edilmiştir (PISA, 2016). Dolayısıyla ülkemizde eğitimde başarıyı yükseltmek, öğretmenlik mesleğinde niteliği artırmak için, öğretmen yetiştirme programları

incelenip, öğretmenlerde bulunması gereken yeterliklerin bilinmesi ve bu yeterliklerin mesleki çalışmalar kapsamında öğretmenlere kazandırılması gerekmektedir. Nitekim, ülkemizde ve gelişmiş ülkelerde nitelikli öğretmenler yetiştirmek amacıyla öğretmenler için mesleki standartlar veya öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri belirlenmiştir. Öğretmen yetiştirme kurumlarından mezun olan öğretmenlerin, bu yeterliklere ne düzeyde sahip olduklarını ve mesleğe başladıklarında bu yeterlikleri performans olarak ortaya koyarken ne düzeyde güçlük yaşadıklarını belirlemek önem arz etmektedir (Kılıç, 2012; Kozikoğlu, 2016).

Öğretmen yeterliklerinin hizmet öncesinde lisans öğretmen yetiştirme programlarında kazandırılması gerekir. Lisans öğretmen yetiştirme programlarında, öğretmenlerde bulunması gereken yeterliklerden biri; kişisel ve mesleki gelişimdir. Kişisel gelişim; kişisel sorumluluk, yaratıcılık, öz güven, eleştirel düşünme, etkili iletişim, empati ve ahlaki değerleri kapsarken, mesleki gelişim; öğretmenlerin öğrencileriyle etkili iletişim kurması, onları motive etmesi, bilimsel gelişime uygun yetiştirmesini kapsamaktadır (Hayes, 2004; Mendler, 2001; Peterson,2005; Sünbül, 2006; Wyse, 2006).

Kereks ve King (2010) yaratıcı dramının, öğretmen eğitiminde etkili yöntem olduğunu ve öğretmenlerin mesleki öz yeterliklerini geliştirmede önemli rol oynadığını belirtmişlerdir. Öğretmen yeterliklerinin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminden yararlanılmalıdır. Lisans öğretmen yetiştirmede yaratıcı dramadan yararlanılması öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayabilir (Ömeroğlu, 2002).

Yaratıcı drama uygulamalarının, lisans öğretmen yetiştirmede derslerde sıklıkla kullanılması, öğretmen adaylarının, öz güven gelişimi, yeterliklerinin farkına varma, mesleğini sahiplenme ve değer verme, alanındaki gelişmeleri takip etme ve bunu uygulamasında, dolayısıyla kişisel ve mesleki gelişiminde yardımcı olabilir. Aynı zamanda yaratıcı drama yönteminin eğitim öğretim sürecinde kullanılması, öğrencilerin akademik başarı ve özgüven, kendi potansiyelinin farkına varma, etkili iletişim, yaratıcı

düşünme, empati kurabilme, eleştirel ve yansıtıcı gibi becerilerin gelişiminde önemli katkı sağlayacaktır (Sağlam, 2004).

Öğretmenler, kişisel ve mesleki anlamda sahip olması gereken yeterliklerin büyük çoğunluğunu öğretmen yetiştirme sürecinde kazanmaktadır. Bu sebeple öğretmen adaylarının bu süreçte kazandığı yeterlikler, kişisel ve mesleki yaşantılarında önemli yere sahiptir (Tebd, 2017; Yeşilyurt, 2013). Yapılan çalışmalarda, dramanın yöntem olarak bireyi zihinsel, duyuşsal ve psikomotor alanda tüm yönlerden geliştirdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının, mesleğe başlamadan önce, tüm yönleriyle gelişimini sağlamak için, öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde, derslerde yaratıcı drama yönteminin kullanılması onların kişisel ve mesleki gelişimi açısından önemlidir.

Yaratıcı drama yöntemi, öğretmen adaylarının sahip olması gereken kişisel ve mesleki gelişim, yeterlik ve performans göstergeleri öz güven, iletişim becerisi ve mesleki öz yeterlik için uygun ortamlar sunar. Dolayısıyla bu araştırma, yaratıcı drama yöntemiyle öğretmen adaylarının kişilik gelişimine, mesleki gelişime, her yönden katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu nedenle, yapılan bu çalışma, yaratıcı drama yönteminin, öğretmen adaylarının öz güven, iletişim ve mesleki öz yeterlik becerileri gibi kişisel ve mesleki öğretmen yeterliklerini kazandırmada etkisi olup olmadığını belirleme açısından önemli görülmüştür.

“Eğitim Programları ve Öğretim” Alanı Açısından Önemi

Günümüzde eğitim anlayışı hızla değişmekte, öğreneni merkeze alan, onun düşünce, deneyim ve yaratıcılığını geliştiren, tüm duyu organlarını işe koşmayı gözetten bir noktaya doğru gitmektedir. Bugün tartışılmakta olan yapılandırmacılık, probleme dayalı öğrenme, işbirliğine dayalı öğrenme, eleştirel düşünme, etkin öğrenme, yaratıcı düşünme, yaratıcı drama gibi yeni yaklaşımlar eğitim programlarının içerisinde yer alır (Demirel, 2005).

Değişen ve gelişen bilim ve teknolojiye uyum sağlayan, araştıran, sorgulayan, kendini gerçekleştirmeyi başarmış, öz güveni gelişmiş, etkili iletişim kurup, kişisel ve mesleki anlamda kendini geliştirmiş, öğretmen yeterliklerine sahip öğretmenler yetiştirmek eğitimle mümkün olmaktadır. Öğrencilerin öğrenmelerine yol göstermede, birinci dereceden sorumlu olan ve değişen eğitim sistemlerinin ilk uygulayıcısı öğretmenler, çağdaş eğitimde yapılandırmacı yaklaşımları yakından takip etmek durumundadırlar. Yaratıcı drama yöntemi, yapılandırmacı yaklaşımla birlikte önem kazanan çağdaş yöntemlerden biridir (Anıl, 2009). Bu araştırmanın öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesine ilişkin çalışmalara ışık tutarak “Eğitim Programları ve Öğretim” alanının kuramsal temellerine önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenliği 4. sınıf öğretmen adayları deney ve kontrol grubunda, kontrol altına alınamayan değişkenlerin her iki grubu da aynı oranda etkilediği varsayılmaktadır
2. Gruplar oluşturulurken her iki grup arasında giriş davranışları bakımından denkleğin olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılı ile,
2. Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmeliği son sınıf öğretmen adayları ile,
3. Lisans etkili iletişim dersi programı ve drama etkinlikleri ile,
4. Bu çalışmada kişisel ve mesleki yeterliği geliştirecek etkinlikler ve bunların yorumlanması ile sınırlıdır.

2.BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Meslek Olarak Öğretmenlik

Eğitim sistemi geçmişten günümüze incelendiğinde üç temel öge karşımıza çıkar. Bunlar öğretmen, öğrenci ve eğitim programıdır. Eğitimin verimli şekilde yürütülmesi için bu üç ögenin sistemli bir şekilde uyum içerisinde olması gerekir. Sistemi içerisinde, eğitimin verimli yürütülmesini üstlenen kişi ise öğretmendir. Öğretmenler eğitimin uygulayıcıları olarak eğitim sisteminin en önemli ögesi olduğundan, nitelikli öğretmen yetiştirme çabası toplumların gündeminde önemli bir yer tutmuştur. Bilim ve teknolojiye meydana gelen gelişmeler eğitim sistemini olumlu etkilemiş, fakat öğretmenin eğitim sisteminin en önemli ögesi olma rolünü değiştirmemiştir (Çelikten vd, 2005; Keçici, 2011; Şimşek, 2014).

Ülkelerin kalkınmasında, eğitim sistemlerinin verimli şekilde yürütülmesinde, önemli role sahip olan öğretmenin kim olduğu, öğretmenliğin meslek mi yoksa sanat mı olduğu, öğretmenlik mesleğinin önemi, öğretmenlerin nasıl yetiştirilmesi ve hangi yeterlikleri kazanması gerektiği, sorularına sık sık yanıt aranmaya çalışılmıştır (Senemoğlu, 2001).

Öğretmenlik, toplumsal, pedagojik, bilimsel, akademik, kültürel vb. boyutlara sahip, alanında uzman olup, bilgi ve becerisini tüm eğitim alanlarında kullanmayı gerektiren bir meslek dalıdır. 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu'nda öğretmenlik "Devletin eğitim öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üstlenen özel bir ihtisas mesleği" olarak ifade edilmiştir (MEB, 2017).

Eğitim sistemi süreci içerisinde önemli role sahip öğretmenlerin, iyi şekilde yetiştirilmesi, eğitim hizmetlerinin niteliği, öğrencinin başarısı açısından önemlidir. Dolayısıyla öğretmenlik mesleği, öğretmen yetiştirme, öğretmenlerin niteliği, yeterliği dünyada ve ülkemizde son yıllarda sıkça gündeme gelen ve üzerinde araştırma yapılan bir konu olmuştur. Özellikle eğitimde başarılı olan farklı ülkelerde öğretmenlerin nasıl yetiştirildiği, hangi yeterliklere, standartlara sahip olduğu, öğrenci seçme kriterleri konusunda nasıl uygulamalar yapıldığı önem kazanmıştır (Alkan, 2012; Orakçı, 2015).

2.1.1.Öğretmen Yetiştirme

Nitelikli öğretmen yetiştirme, yıllardır üzerinde durulan çok kapsamlı bir konudur. İçinde yaşanan toplumun politik, ekonomik, kültürel, sanatsal ve toplumsal kalkınmasına cevap verecek öğretmenler yetiştirmek ve öğretmen yetiştirme politikalarını bu doğrultuda hazırlamak bir zorunluluk olarak görülmektedir (Demirsöz, 2008).

Eğitim-öğretimin niteliğini belirleyen öğretmenlerin, eğitim öğretim sürecinde öğretmen başarısının, öğrenci başarısı üzerindeki etkisinin fazla olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Öğretmenlerin öğretmen yetiştiren kurumlarda programa dahil olup, yetiştirildikleri göz önüne alındığında, bu kurumlara yüklenen sorumluluğun büyük olduğu görülmektedir (Orakçı, 2015).

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de bilgiyi aktarmaktan ve onu değerlendirmekten öte sorumlulukları olan öğretmenlik mesleği, görevi itibariyle insanlık tarihinin tüm aşamalarında var olmuştur. Ülkemizde öğretmen yetiştirme tarihçesine baktığımızda; Öğretmen yetiştirmek için ilk adımlar (1451-1481) Osmanlı Devletinde Fatih Sultan Mehmet zamanında atılmıştır. Fatih Sultan Mehmet döneminde, öğretmen yetiştirme programlarına temel derslerle birlikte, öğretmen niteliklerini kazandırıp, geliştirmeyi amaçlayan "Adab-ı Mübahase ve Usul-i Tedris" dersi açılmıştır. Dersin içeriğinde öğretmen adaylarına, iletişim becerileri ile öğretim yöntemleri bilgisi kazandırılmak hedeflenmiştir (MEB, 2017).

19. yüzyılda sanayileşmenin gelişmesiyle Avrupa'da, öğretmenliğin bir uzmanlık mesleği olduğu ve öğretmenlerin uzmanlaşmış eğitim kurumlarında yetiştirilmeleri gerektiği düşüncesi yaygınlaşmıştır. Osmanlı Devleti'nde de Avrupa'daki bu gelişmelerle eş zamanlı olarak öğretmen yetiştirme konusunda çeşitli adımlar atılmıştır. Bu bağlamda öğretmen yetiştirmek için okul açma düşüncesi Tanzimat Dönemi' nde (1839-1876) hayata geçirilmiştir (MEB, 2017).

II. Mahmut döneminde (1808-1839) Rüştiye adıyla okullar açılmış ve bu okullarda iyi yetişmiş öğretmen ihtiyacı doğmuştur. İlk olarak 1848 yılında açılan

öğretmen yetiştirme kurumu Darülmüallimin-i Rüştîyedir. Darülmüallimin-i Rüştîye 16 Mart 1848 tarihinde ortaokullara öğretmen yetiştiren ilk yüksek okul kurumudur (Akyüz, 2008).

Darülmüallimin-i Rüştîye zamanla ortaokul, ilkokul ve liseye öğretmen yetiştiren Darülmüallimin-i Aliyye kurumuna dönüşmüştür. 1922 yılında ismini Mıntıka Darülmüallimin olarak değiştirilmesi önerilmiş ve bazı kurumlar kapatılmıştır. 1922 yılında kapatılan kurumlar yeniden faaliyete geçmiş ve yüksek muallim adını almıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında köylerde yaşayan nüfus, şehirdeki nüfusa göre fazladır. Bu nedenle 17 Nisan 1940 tarihinde 3803 sayılı kanunla yapılan kalkınma politikalarında köyde yaşayan insanların eğitimi için köy enstitüleri kurulmuştur (Akyüz, 2008; Sağlam, 2007). Köy enstitülerinin amacı, halkın eğitimiyle birlikte sanat ve zanaat alanında gelişmiş kişiler yetiştirmektir.

1953 yılında toplanan Milli Eğitim Şurasında köy enstitülerinin kapatılmasına karar verilmiş; 1954 yılında köy enstitüleri kapatılıp 6234 sayılı İlköğretim okulu yasası çıkarılmıştır. İlk öğretmen okulu yasasıyla bu okullar parasız ve yatılılık imkânları sunmuştur. 1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel yasasında tüm öğretmenlerin yükseköğretim görmeleri kararlaştırılmıştır. Daha sonra sınıf öğretmeni yetiştirmek için 2 yıllık eğitim enstitüleri kurulmuştur. 1981 tarihli 2547 sayılı yükseköğretim kararıyla ortaöğretimdeki tüm kurumlar üniversite bünyesi altında birleşmiştir. 1982 yılında çıkan kararla MEB bünyesinde sınıf öğretmeni yetiştiren 2 yıllık eğitim enstitüleri üniversitelere bağlanmıştır (Sağlam, 2007).

1982 yılında üniversitelere bağlanan 2 yıllık eğitim yüksekokullarının süresi 1989 yılı itibariyle 4 yıla çıkarılmış, 1992 yılında eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği bölümü açılmıştır. Bu tarihten günümüze öğretmen yetiştirme sorumluluğu YÖK dolayısıyla eğitim fakültelerine geçmiştir (Ayan, 2011; Balcı, 2010).

Ülkemizde 1997 yılında zorunlu eğitim 8 yıla çıkarılması öğretmen yetiştirmede önemli değişikliklere sebep olmuştur. Daha sonra 2004-2005 yılında örgün eğitim programlarında, 2006 yılında ise öğretmen yetiştirme programlarında değişiklik

yapılmıştır. Türkiye’de 2006 yılında uygulanan öğretmen yetiştirme programlarında yan alan uygulamasına son verilmiş, seçmeli ders sayıları azaltılmış, topluma hizmet uygulamaları dersi programa dahil edilmiş, AB ülkelerindeki öğretmen yetiştirme programlarına çeşitli boyutlarıyla benzemesi, problem çözme yeteneği gelişen, yaratıcı düşünen, öğrenmeye rehberlik yapan öğretmenler yetiştirmeyi hedeflemiştir. Öğretmen yetiştiren eğitim programlarında; yaratıcılık becerisi, eleştirel ve yansıtıcı düşünme, etkili iletişim kurma, bilimsellik, araştırma ruhu, Türkçeyi doğru ve etkili kullanma, alanındaki gelişmeleri takip etme, teknolojiyi kullanma gibi yeterliklerinin yer aldığı görülmüştür (YÖK, 2012).

Türkiye’de öğretmen yetiştirme tarihçesine genel olarak bakıldığında geçmişten günümüze önemli değişiklikler olduğu görülmektedir. Bu değişikliklerde öğretmenliğe meslek olarak önem verme, nitelikli öğretmen yetiştirmede önemli gelişmeler yaşanmıştır. Öğretmen yetiştirmenin, üniversitelere geçişinden itibaren, öğretmen yetiştiren fakültelerin programları ulusal ve uluslararası gelişmelere göre defalarca değişmiş olup, bu değişiklikler hala da devam etmektedir (MEB, 2017).

Ülkelerin, akademik, toplumsal, ve ekonomik alanlarda gösterdikleri gelişimin temelinde yetiştirdikleri öğretmenlerin niteliği yer almaktadır. Bu nedenle, gelişmiş ülkelerin eğitim amaçlarının ilk sıralarında “Nitelikli Öğretmen Yetiştirme” yer alır. Nitelikli öğretmen yetiştirilmesinde öğretmen yetiştirme programlarının kalitesi ön plana çıkmıştır (Demirsöz, 2008).

Eğitim sisteminde niteliğin artırılmasının temel amacı, sistemde nitelikli öğretmen girdisi olmasını sağlamaktır. Eğitim sisteminin de etkili bir biçimde işleyişini devam ettirebilmesi için “öğretmen yetiştirilmesi” süreci önemli olmaktadır (Keçici, 2011; Köksal ve Convery, 2013; Tan-Şişman, 2017). Bu bağlamda, gerek ulusal gerekse uluslararası literatürde yer alan çalışmaların odağında “Nitelikli Öğretmen Yetiştirme Programları ve Nitelikli Öğretmen nasıl olmalıdır?” sorusu yer almaktadır (Abazaoğlu, 2014; Akdemir, 2013; Aras ve Sözen, 2012; Darling-Hammond, 2006; Ekinci ve Öter, 2010; Gordon, 2010; Mete, 2013; Polat ve Arabacı, 2012; Sahlberg, 2010; Saylan, 2014; Yıldırım, 2013; YÖK, 2007).

Ulusal ve uluslararası araştırmalar sonucunda öğretmenlerin niteliklerinin, öğrenci başarısında en önemli rolü oynadığı belirlenmiştir. Eğitimin uygulayıcısı, geliştiricisi ve değerlendircisi olarak eğitim sisteminin en önemli ögesi olan öğretmenlerin niteliği toplumların gündeminde her zaman yer almıştır. Öğretmen yetiştirme programlarında nitelikli öğrenmelere sahip olmak için dünyada birçok ülkede göreve başlamadan yani hizmet öncesinde öğretmenlere kazandırılması gereken standartlarını, diğer deyişle öğretmen yeterlikleri belirlenmiştir (Keçici, 2011; Köksal ve Convery, 2013; MEB, 2017; Semerci, 2003).

2.1.2. 21.yy'da Öğretmen Yeterlikleri

Eğitim- öğretim programlarının uygulayıcıları olan öğretmenlerin, eğitim öğretim sürecinde öğrencilerinin her alanda başarılı olmasında rehberlik etmesi, belli nitelikte olması beklenmektedir. Öğretmenlerin beklenen nitelikte olabilmeleri için bazı standartların olması gerektiği ifade edilmektedir. Bu standardı sağlayacak yollardan biri öğretmen yeterlikleridir (Arslan vd 2010; Keçici, 2011; Seferoğlu, 2004).

Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlerin meslekte daha etkili olabilmeleri ve mesleği verimli şekilde sürdürebilmeleri için sahip olmaları gereken “bilgi”, “beceri” ve “tutumlar"dır. Öğretmenlerin, öğretmen yeterliklerine sahip olmaları hem kendilerinin hem de öğrencilerinin akademik ve kişisel gelişimine katkı sağlar (MEB, 2017).

Dünyada ve ülkemizde bilim teknoloji sanat alanında meydana gelen değişme ve gelişmeler, öğretmen yetiştirme sürecinde de değişime yol açmıştır. Öğretmen eğitim sistemlerinde meydana gelen bu değişim, öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlikleri değiştirmiştir (MEB, 2017; Word Bank, 2005).

21.yy da bilgi ve becerileri önemseyen, çağdaş eğitim sistemine uyum sağlayan öğretmenlere ihtiyaç vardır. Dolayısıyla, öğretmenlerde bulunması gereken “bilgi”, “beceri” ve “tutum” ların belirlenmesi, öğretmenlerin çağa uyum sağlayabilmesi, belli standartların ve yeterliklerin belirlenmesi ve bu doğrultuda öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir (Yavuz vd, 2015).

Öğretmenlik mesleği, mesleğin önemi, yeterlikleri, eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme ve öğretmenlerin görevleri, toplumlarda özellikle ABD ve AB gibi gelişmiş ülkeler başta olmak üzere son yıllarda üzerinde daha çok durulmuş ve sorgulanmaya başlanmıştır. Böylece 21.yy da öğretmenliğin giderek önem kazanması çeşitli çalışmaların yapılmasına sebep olmuştur. Çağımızda eğitim sisteminin başarısı öğretmenlerin yeterliklerine bağlıdır. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin yeterliklerini yerine getirebilmeleri, öğretmen yetiştiren kurumlarda iyi eğitim almalarına bağlıdır (Yılmaz vd, 2004).

Öğretmen yeterliğinin öğrenci başarılarını artırmada önemli rolünün olduğunu destekleyici nitelikte çok fazla sayıda çalışma vardır (Başkan, 2011; Day, Day, Qing ve Stobort, 2009; Özerbaş, 2016; Wayne ve Youngs, 2003). 21.yy öğretmenden beklenen roller öğretmen yetiştirmede çok önemli bir konudur. 21. yy öğretmeni her türlü bilgi ve beceriye sahip olup, bunu öğrencilerine aktarabilmelidir. Bireylerin gelişiminden sorumlu öğretmenlerin eğitim alanındaki yeterlikleri takip etmeli, için iyi bir öğretmen yetiştirme programından geçmelidir (Greenhill, 2010).

21.yy'da öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikler değişmiştir. 21.yy öğretmen yetiştirme programları, problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, etkili iletişim, kültürel farklılıklara saygı, iş birliği içinde çalışma, öz saygı, öz benlik bilinci ve öz güven gelişimi kazanmış öğretmenler yetiştirebilmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2017).

Öğretmenlik mesleğiyle ilgili anlayışın ve yaklaşımlarının sürekli gelişip değişmesi öğretmen yetiştiren programların ve mesleğe hazırlanan bireylerin farklı düşüncelerini gerektirmektedir. 21.yy da problem çözme ve iş birliği içinde çalışma gibi özellikler ön plana çıkmıştır. Öğretmene kazandırılması düşünülen yeterlikler mesleki bilgi, mesleksel beceri, mesleki değerlerdir (ETUCE, 2008).

2.1.2.1. Yurt Dışında Öğretmen Yeterlikleri

Türkiye gibi pek çok ülkede öğretmen yetiştirmeye büyük önem verilmektedir. Dolayısıyla öğretmenlik mesleği, mesleğin nitelikleri ve yeterlikleri son zamanlarda sık

sık gündeme gelmektedir. Bu durum öğretmen yetiştirme programlarının önemini daha da artırmaktadır. Özellikle eğitim alanında başarılı olmuş ülkelerde, öğretmenlerin yetiştirilme koşulları, öğretmen yetiştiren kurumların eğitim programları, öğretmen yetiştirmede öğretmen adaylarının kabul edilme kriterleri, mesleğe atanma şartları ve öğretmen yeterlikleri konusunda ne tür uygulamalar yapıldığı araştırma konusu olmuştur (Orakçı, 2015).

Bu ülkelerin öğretmen yetiştirme programları incelendiğinde, öğretmen adaylarının çok boyutlu yetiştirildikleri ve öğretmenlik mesleğinin, yurt dışında pek çok ülkede statüsü yüksek, seçkin bir meslek olduğu görülmekte, özellikle AB ülkelerinde teknoloji, siyasal, ekonomik ve felsefi düşünce sistemlerinde sürekli reformlara tabi tutulmaktadır (Alkan, 2012; Cirit-Gül, 2016).

PISA ile Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) raporları incelendiğinde, AB ülkeleri (Finlandiya, Estonya) ile bazı Uzak doğu (Singapur, Japonya, Güney Kore) öğrenci başarı puanlarının, ülkemizin öğrenci başarı puanlarından yüksek olduğu görülmektedir. Gelişmiş ülkelerin PISA da elde ettiği başarı sebeplerinin başında öğretmen yetiştirme programı gelmektedir. 2012 ve 2015 yılından itibaren eğitimde yaratıcılık, problem çözme işbirlikli öğrenme üzerinde yoğunlaşan ve PISA sonuçlarında başarılı olmuş ülkeler, Singapur, Finlandiya, Avustralya, Güney Kore gibi ülkelerdir (Cirit-Gül, 2016; Orakçı, 2015; PISA, 2015; Simola, 2005). Bu bağlamda PISA da eğitimde başarılı olmuş bazı ülkelerin öğretmen yetiştirme programlarında yapmış olduğu reformlar ve öğretmen yeterliklerinin incelenmesi ve ülkemizle karşılaştırılması önemli ve gereklidir (Alkan, 2012; Haunnek, 2007).

Singapur öğretmen yetiştirme ve öğretmen yeterlikleri

Singapur'da da öğretmen yetiştirmede, üniversiteye girişte öğretmen adayları seçilirken, mülakat yapılarak, en başarılı olanlar kabul edilmektedir. Mülakatlarda kişilik yapısı, mesleğe yatkınlık ve yetenek başlıca kriterlerdendir (Schleicher, 2012). Mezun olduktan sonra da mülakata tabi tutulmaktadırlar. Singapur'da 1997 yılından itibaren, yeteneğe dayalı bir eğitim sistemi (ADES) uygulanmaktadır. Bu eğitim

sisteminin amacı, öğrenciyi yeteneğine göre yetiştirip, başarılı olmasını sağlamaktır. “Düşünen Okullar-Öğrenen Toplum” politikasıyla birlikte, öğrencinin yaratıcılığını geliştirerek, bilgi temelli ekonomiye uygun bireyler yetiştirmektedir. Singapur öğretmen yetiştirmede yaşam boyu öğrenme ve öğrenen merkezli anlayış esastır (Lee, ve diğerleri, 2013).

Singapur’da öğretmenlere kazandırılması beklenen öğretmen yeterlikleri; yaratıcılık, meslektaşlarıyla, velilerle, öğrencilerle iş birliği içinde çalışma, teknolojiye uyum, mesleki gelişim, farklılıklara saygı duymak, akademik yeterlilik, yeteneklerini geliştirme olarak sıralanabilir (Schleicher, 2012).

Güney Kore öğretmen yetiştirme ve öğretmen yeterlikleri

Gelişmiş ekonomisi ve fazla nüfusuyla dikkat çeken Güney Kore, ülke gelişiminde eğitimin önemini vurgulamıştır. Öğrencilerin başarısında ve toplumsal gelişimde rolü olan öğretmenin, eğitimde önemini vurgulayarak, öğretmen yetiştirmeye önem vermiş ve bu nedenle öğretmen eğitiminde çok fazla reform yapılmıştır. 1980 yılından itibaren, eğitimde başarılı olmayı amaç edinmiş olan Güney Kore’ de, eğitimde standartlaşmaya gidilmesiyle niteliksel olarak artış meydana gelmiştir (Aras ve Sözen, 2012).

Güney Kore’de öğretmen adayları seçilirken, zorunlu sınava tabi tutulmaktadırlar. Beş farklı kurumda öğretmen eğitimi verilmektedir. Güney Kore’de öğretmen yetiştirilirken, alan bilgisi kadar öğretmen adayının meslek bilgisine ve kişinin bireysel ve mesleki gelişimine önem verilmektedir. Güney Kore’de öğretmenden beklenen yeterlikler, mesleki ve kişisel gelişim, yaratıcılık, iş birliği içinde çalışma, alan bilgisi, problem çözme becerileri olarak sıralanmaktadır (Aras ve Sözen, 2012; Kim, 2007).

Finlandiya öğretmen yetiştirme ve öğretmen yeterlikleri

Avrupa ülkelerinden Finlandiya’nın özellikle son yıllarda eğitim sistemindeki başarısı nitelikli öğretmenlere bağlanmaktadır. Finlandiya’nın öğretmen yetiştirme sisteminin önemli özelliği hizmet öncesinde yetenekli öğrencileri mülakatla sisteme

dahil edip öğretmen eğitiminin niteliğini artırmak ve kabul edilen öğrencilerin mesleki ve kişisel gelişimlerini uygulamalarla desteklemektir (Malaty, 2006; Sohlberg, 2010).

Finlandiya’ da öğretmen yetiştirme fakültelerine kabul edilmek için, öğrencilerin yazılı sınav, yetenek testi ve mülakat gibi üç aşamalı sınavdan geçmeleri gerekmektedir. Bu sınavlarda başarılı olanlar öğretmen eğitimine kabul edilmektedir. Finlandiya öğretmen yetiştirmede diğer ülkelere oranla uygulamalara teorilerden daha fazla ağırlık vermektedir (Kim, 2007; Simola, 2005).

Finlandiya’da mesleki gelişim önemlidir. Öğretmenlerden, medya ve iletişim okuryazarı alanında uzmanlaşmaları, etkili sınıf yönetimi, yaratıcı düşünme, problem çözebilme gibi yeterliklerini geliştirmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda Finlandiya’da öğretmen yeterlikleri; nitelikli öğretmen yetiştirmek, eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi, mesleğe bağlılık değer verme, yüksek lisans eğitimi, bireysel farklılıklara önem vermek ve geliştirmek, öğretmen, öğrenci, veli, yöneticilerle etkili iletişim ve işbirliği, hizmet içi sürekli eğitim, kişisel gelişim ve mesleki gelişim, problem çözme becerisine sahip olmak, mesleki gelişim olarak sıralanabilir (Ekinci ve Oter, 2010; Eraslan, 2009; Cirit-Gül, 2016; Niemi ve Sihvonen, 2011).

Eğitimde reform yapılan ülkelerden Güney Kore’de bireysel farklılıklara saygı duyma, bireysel eğitim, Finlandiya’da, yaratıcılık, Singapur’da öğrenci yeteneklerine uygun, öğrenen merkezli eğitim anlayışı benimsenmiştir. Bu eğitim anlayışı çerçevesinde, Finlandiya, Singapur, Güney Kore ’de öğretmen yetiştirmede yaratıcılığa, iş birliği içinde çalışmaya ve uygulamalara önem verilmiştir. Öğretmen yeterliklerinde iş birliği takım çalışması, mesleki gelişim, kişisel gelişim önemsenmiştir. Dolayısıyla PISA ve OECD sonuçlarına göre eğitimde başarılı olan ülkelerde yapılandırıcılık anlayışının temel alındığı ifade edilebilir (Aras ve Sözen, 2012; Cirit-Gül, 2016; Kim, 2007; Simola, 2005).

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de öğretmen yeterlikleriyle ilgili sürekli araştırmalar yapılmakta ve öğretmen yetiştirme programlarında güncellemeler

olmaktadır. Yapılan güncellemeler kapsamında öğretmen yetiştiren programlardaki dersler ve ders içeriklerinin öğretmenlerde yeterliklerine göre düzenlenmesi beklenmektedir (Şişman, 2009).

2.1.2.2. Ülkemizde Öğretmen Yeterlikleri

Günümüzde eğitim sisteminde meydana gelen değişiklikler, öğretmene mesleki ve kişisel gelişim anlamında yeni sorumluluklar yüklemektedir. Bu bağlamda, öğretmenlik mesleği, sürekli gelişime açık meslek olarak kendini geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla öğretmenler, öğrencilerde yaratıcı düşünceyi geliştirici çalışmalar yapmalı, öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine fırsat vermeli, etkili iletişim becerisine ve mesleki becerilere sahip olmalıdır. Öğretmenlerden beklenen bu nitelikler öğretmen yeterliklerinin temelini oluşturmaktadır (MEB, 2017).

Ülkemizde öğretmen yeterlikleri, gelişmiş ülkelerde hazırlanan bazı standartlardan uyarlanmıştır. Öğretmenlerin mesleki yeterliklere sahip olmaları, gelecek nesillerin alacağı eğitimin kaliteli olmasında önemli etkiye sahiptir. Dolayısıyla yeterliklerin belirlenmesi ve geliştirilmesi önemlidir (TED, 2009; Şişman, 2009).

Türkiye' de öğretmen yeterlikleri ile ilgili ilk çalışmalar, 1998 yılında, Milli Eğitim Bakanlığında Öğretmen Yeterlikleri ile ilgili ilk çalışmalar ise 1999 yılında başlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ve çeşitli üniversitelerin temsilcilerinden oluşan " Öğretmen Yeterlikleri Komisyonu" oluşturulmuş ve "Öğretmen Yeterlikleri" belgesi hazırlanmıştır. 1739 sayılı Kanuna uygun olarak " eğitime-öğretme yeterlikleri", "genel kültür bilgi ve becerileri" ile "özel alan bilgi ve becerileri" olarak hazırlanan Öğretmen Yeterlikleri, 12.07.2002 tarihli lisans öğretmen yetiştirmede düzenlemelerin yapılması için öğretmen yetiştiren kurumlara gönderilmiştir (YÖK, 1998).

Öğretmen yeterlikleri;

“-Öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesi

-Hizmet öncesi eğitim

-Öğretmen performanslarını denetleme ve değerlendirme

-Hizmet içi eğitim

-Kişisel ve mesleki gelişim” gibi amaçlarda kullanılmaktadır (MEB, 2012).
Ülkemizde 2005 yılında eğitim programlarında meydana gelen değişim, ülkemizde öğretmen yetiştirmede, öğretmen yeterlikleri üzerinde değişime sebep olmuştur. Bu kapsamda;

“A) Kişisel ve Mesleki Değerler- Mesleki Gelişim

- A1) Öğrencilere değer verme, anlama ve saygı duyma
- A2)Öğrencilerin başarabileceğine inanma
- A3)Ulusal ve evrensel değerlere önem verme
- A4)Öz değerlendirme yapma
- A5)Kişisel gelişimi sağlama
- A6)Mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama
- A7)Okulun iyileştirmelerine ve gelişimlerine katkı sağlama
- A8)Mesleki yasaları izleme ve sorumlulukları yerine getirme

B)Öğrenciyi tanıma

- B1)Gelişim özelliklerini tanıma
- B2)ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alma
- B3)Öğrenciye değer verme
- B4)Öğrenciye rehberlik etme

C)Öğretme- Öğrenme Süreci

- C1) Dersi planlama
- C2) Materyal hazırlama
- C3) Öğrenme ortamları düzenleme
- C4) Ders dışı etkinlikleri düzenleme
- C5) Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme
- C6) Zaman yönetimi
- C7) Davranış yönetimi

D) Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme

- D1) Ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme
- D2) Farklı ölçme teknikleriyle öğrencilerin öğrenmelerini sağlama
- D3) Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencinin gelişimi hakkında geribildirim sağlama
- D4) Sonuçlara göre öğrenme öğretme sürecini gözden geçirme

E) Okul- Aile ve Toplum İlişkileri

- E1) Çevreyi tanıma
- E2) Çevre imkânlarından yararlanma
- E3) Okulu kültür merkezi durumuna getirme
- E4) Aileleri tanıma ve objektifli
- E5) Aile katılımı ve işbirliği

F) Program ve İçerik bilgisi

- F1) Türk milli eğitimin amaçları ve ilkeleri
- F2) Özel alan öğretim program bilgisi
- F3) "Özel alan öğretim programı izleme, değerlendirme ve geliştirme" olmak üzere 6 ana yeterlik, bu yeterliklere yönelik 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşan " Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" belirlenmiştir. 2006 yılında Tebliğler Dergisi'nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (MEB, 2017).

Eğitim alanında ulusal ve uluslararası gelişmeler Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin güncellenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu ihtiyaç doğrultusunda ülkemizde öğretmen yeterlikleri çalışmaları MEB öğretmen yetiştirme ve eğitim genel müdürlüğünün çalışma ekibi, YÖK, ÖSYM, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, çok sayıda akademisyen ve öğretmen ile ortaklaşa belirlenip, güncellenmiştir. Okul temelli mesleki gelişim modeli öğretmen yeterliklerinin geliştirilip, kazandırılmasında imkân sağlamaktadır (MEB, 2017; Taştan, 2014).

Güncelleme çalışmalarında, Finlandiya, Singapur gibi gelişmiş ülkelerin öğretmen yeterlikleri incelenmiş ve yararlanılmıştır. En son 2017 de öğretmen yeterliklerinin güncellenmesi çalışmalarında, her bir öğretmenlik alanı için bir özel alan yeterliği belirlemek yerine, genel yeterliklere alan bilgisi ve alan eğitimi bilgisi yeterlikleri eklenmiş, böylece öğretmenlerin kendi alanına ilişkin yeterliklerini de kapsayacak şekilde bütünsel ve tek bir metin oluşturulmuştur. Bu kapsamda güncellenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri; "mesleki bilgi", "mesleki beceri", "tutum ve değerler" olmak üzere birbiriyle ilişkili 3 yeterlik alanı ile 11 alt yeterlik ve

bu yeterliklere yönelik 65 yeterlik göstergesinden oluşmaktadır. Bu yeterlikler (MEB, 2017):

“Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri;

A. Mesleki Bilgi

A1. Alan Bilgisi: İleri düzeyde kuramsal, metodolojik bilgiye sahiptir.

A2. Alan Eğitimi Bilgisi: Alanının öğretim programına ve pedagojik alan bilgisine hakimdir. Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.

A3. Mevzuat Bilgisi: Hak ve sorumluluklarına yönelik uygun davranır.

B. Mesleki Beceri

B1. Eğitim Öğretimi Planlamacı: Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar.

B2. Öğrenme Ortamları: Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşeceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğrenme ortamları hazırlar.

B3. Öğretme ve Öğrenme: Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.

B4. Ölçme ve Değerlendirme: Ölçme-değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.

C. Tutum ve Değerler

C1. Milli, Manevi ve Evrensel Değerler: Milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir.

C2. Öğrenciye Yaklaşım: Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.

C3. İletişim ve İş Birliği: Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve iş birliği kurar.

C4. Kişisel ve Mesleki Gelişim: Alanıyla ilgili kişisel ve mesleki uygulamalara katılır.”

1998 yılından itibaren 2016 yılında güncellenen ve 2017 de en son güncelleme yapılan öğretmen yeterlikleri incelendiğinde, 21.yy da kişisel ve mesleki gelişimin her dönemde öğretmenlere kazandırılması gereken genel yeterlikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde eğitimin gelişmesi öğretmenlerin mesleki ve kişisel yeterliklerinin gelişimine bağlıdır. Hizmet öncesi ve hizmet içindeki eğitimler,

öğretmen yeterliklerinin geliştirilmesi için önemlidir. Bunun nedeni öğretmenlerin yeterliklerinin okul öncesinden, yükseköğretime kadar, eğitimin her kademesinde temel belirleyicisi olmasıdır. Öğretmen yetiştirme üniversite düzeyinde eğitim fakültelerinde verilmekte olup, öğretmenlerin yeterliklere sahip olma düzeyleri, öğrencilerin niteliğini belirlemektedir (TED, 2009).

2.2. Drama

Günümüzde bireyin gelişimini desteklemek için bağımsız bir disiplin ve çağdaş, yapılandırmacı bir öğretim yöntemi olan drama Yunanca'da "Dran" kelimesinden türeyen, yapmak, etmek, eylem anlamına gelmektedir. Drama bireylerin birlikte iletişime geçip oynayarak gelişimini sağlayan, başaramadığı konulara başa çıkma aracı ve disiplindir (Heathcote, 2003; MEB, 2003; Taylor, 2000).

Dramaya ilişkin yapılan bütün tanımlar incelendiğinde, bireyin gelişimini destekleyen bağımsız bir disiplin ve aynı zamanda bir öğretim yöntemidir. En genel tanımıyla, bir grup insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelere iletişim ve etkileşime girerek, kazandırılmak istenen durumların, yaşantısal devinimlerle, oyunsu süreçlerle canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2013).

2.2.1. Drama'nın Tarihsel Gelişimi

Dramanın yurt dışında tarihsel gelişimi

Bir köy öğretmeni olan Harriet Finlay-Johnsane drama uygulamalarını çocukların başarısını vurgulayarak 1911 yılında basılan "The Dramatic Method of Teaching" kitabında anlatmıştır. Eğitimde drama çalışmalarına yer vererek öğrenci merkezli eğitim anlayışını benimsemiştir (Özbek, 2015).

1917 yılında Henry Coldwell Cook, "The Play Way" adlı kitabında öğrenmelerin yaparak yaşayarak oluştuğunu belirterek, dramanın okullarda ve özel alanlarda bulunmasının önemini vurgulamıştır. Derslerinde rol oynama, şarkı söyleme, şiir okuma etkinliklerine yer vererek öğrenci merkezli eğitim anlayışını sürdürmüştür. Winifred Word'un, 1930 yılında ABD'de "Creative Dramatics" kitabıyla eğitimde dramanın Amerikan reformunu başlattığı söylenebilir (Gönen ve Dalkılıç, 2003).

Gavin Bolton, 1979 yılında “*Toward a Theory of Drama in Education*” adlı kitabında, drama öğretmeninin canlandırmalara dahil olarak, kurgu içerisinde tartışmalar başlatmasının öğretime ayrı bir boyut katacağını savunmuştur. 1967 yılında Brain Way kişinin bireyselliğini ön plana çıkararak yaşamsal becerilerin kazanılmasında dramanın önemi üzerinde durmuştur. 1970li yıllarda Dorothy Heathcote çağdaş drama anlayışı üzerinde durmuş, dramanın uluslar arası annesi olarak anılmasını sağlayan çalışmalar yapmıştır (Adıgüzel, 2013; Özbek, 2015).

Dramanın Türkiye’de tarihsel gelişimi

Ülkemizde dramanın gelişimi 1908 yılında İsmail Hakkı Baltacıoğlu tarafından okul tiyatrosu ve dramatizasyon ile başlamıştır. 1926 yılında dramatizasyon adıyla İlkokul programlarına ders olarak katıldığı, 1950 yılında ise Selahattin Çoruh’un, grupla drama üzerinde çalışmalar yaptırdığı görülmektedir. 1951 yılında ortaokulda, 1962 yılında ilkokulda özellikle Türkçe, Beden Eğitimi ve Tarih dersleri için, canlandırma adıyla programlarda yer almış, 1965 yılından sonra, öğretim yöntemi olarak kabul edilmiştir (Aslan, 2011; Parlak-Rakap, 2015; Üstündağ, 1998).

1980’li yıllarda “Eğitimde Drama Çağdaş Yaklaşımlar” adıyla bilimsel olarak ele alınmış öğretim üyesi İnci San ve devlet tiyatro sanatçısı Tamer Levent’in birlikte yaptığı çalışmalarla “Eğitimde Yaratıcı Drama” kavramı yerleşmiştir. San ve Levent’in çalışmalarının özü bireyin yaratıcılıklarını, iletişim becerilerini geliştirmek, empati yapmasını sağlamak, kendisini tanımasına yardımcı olmak; bunun için de, drama seminerleri, kursları ve konferanslarına katılmak ve bunu kitlelere yaymaktır (Kılıçaslan-Binici, 2013; Parlak-Rakap, 2015).

1982 yılında Levent ve San bir araya gelerek drama ile ilgili görüşmeler yapmıştır. Türkiye’de dramanın ilk olarak eğitimde ilerlemesi ve önemsenmesi İnci San öncülüğünde olmuştur (Parlak-Rakap, 2015; Akar- Vural ve 2011).

1985 yılında Ankara’da “Uluslararası 1. Eğitimde Dramatizasyon Semineri”nde, eğitimde yaratıcı drama ve dramatizasyon ile ilgili çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. 1990 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar

Fakültesi'nde yüksek lisans programına yaratıcı drama dersleri konulmuştur (Adıgüzel, 2015; Demirsöz, 2008).

1992 yılında yaratıcı drama MEB' de hizmet içi eğitim programlarında yer almıştır. 1997 yılında sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği lisans programlarına drama dersleri konulmuştur. 1998 yılında ilköğretimde seçmeli drama dersi programı ders programlarında yerini almıştır. 2005-2006 yılındaki eğitimde oluşan yeni yapılanma ile drama dersi Lisans öğretmen yetiştirme programlarında; sınıf, okul öncesi, Türkçe, beden eğitimi, İngilizce öğretmenliği bölümlerinde zorunlu; fen bilgisi, sosyal bilgiler, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümlerinde ise seçmeli ders olarak yer almıştır. Çağdaş drama derneği yılda iki kez yaratıcı drama dergisi çıkarmaktadır (Demirsöz, 2008; Adıgüzel, 2015).

Dramanın tarihsel gelişimi incelendiğinde; hem yurt dışında, hem de ülkemizde önce bir disiplin sonra da bir yöntem olarak programlara dahil olduğu görülmektedir. Ülkemizde yaratıcı dramanın çağdaş ve yapılandırmacı eğitim öğretim sürecinde bir yöntem olarak kullanılması için çalışmalar devam etmektedir (Demirsöz, 2008). Alan yazında, dramanın dört türünden bahsedilmektedir. Bunlar; Eğitici drama, psikodrama, sosyodrama ve yaratıcı dramadır.

Eğitici drama, öğrencilerin belli bir konuya, eğitim amaçlı katılmalarıdır. Eğitici dramanın yaratıcı drama ile arasındaki fark, yaratıcı drama çalışmalarında daha çok doğaçlama ve yaratıcılık vardır. Psikodrama, dramatizasyondan yararlanarak kişiler arası ilişki, çatışma ve duygu sorunlarının keşfedildiği bir yöntemdir. Moreno tarafından ortaya konmuştur. Sosyodrama, grup etkinliğidir. Toplumsal olayların sınıf ortamına getirilerek canlandırılması söz konusudur. Yaratıcı drama, doğaçlama, rol yapma, donuk imge, tiyatro gibi drama tekniklerinden yararlanıp, grup içerisinde bir olayı, fikri, durumu ve davranışı oyunsu süreçlerle canlandırmadır. Eğitimde yaratıcı drama, öğrencilerin yaratıcılığını geliştiren, kendilerini geliştirmelerine fırsat veren önemli bir yöntem ve başlı başına bir disiplindir (Adıgüzel, 2013; Dökmen, 2000; Körükçü, 2015; San, 2002).

2.2.2. Eğitimde Yaratıcı Drama

Dramada karşımıza çıkan bazı kavramlar vardır. Bunlardan en önemlisi yaratıcılıktır. Eğitimde yaratıcılık; özgün, orijinal düşünme, düşüncesini harekete geçirme olarak tanımlanabilir. Yaratıcı bireylerin özelliklerine baktığımızda genelde öz güven sahibi, problem çözme ve iletişim becerileri yüksek, belli öz yeterliğe sahip olup bunu açığa çıkararak, girişimci kişiler olarak tanımlanır (Fox ve Schirr-Macher, 2014).

Eğitimde yaratıcı drama eğitimin hemen her kademesinde ve pek çok alanda bireyin gelişimi için önemli yere sahiptir. Eğitim-öğretimde yaratıcı dramanın önemi birçok araştırmacı tarafından savunulmuştur. Brain Way, yaratıcı dramayla bireyin gelişimi üzerine odaklanmıştır. McCaslin yaratıcı dramayı bireyin sosyal gelişiminde, iletişim becerileri gelişiminde, duygusal gelişimi desteklenmesinde kullanmıştır (San 2002).

Hem bir disiplin hem de bir yöntem olan yaratıcı drama tanımlarını incelediğimizde; Adıgüzel (2013) yaratıcı dramayı gruptaki bireylerin tecrübelerinden yola çıkıp bir amacın, fikrin, duygu ve düşüncenin doğaçlama, rol yapma gibi tekniklerden yararlanarak lider eşliğinde canlandırma olarak tanımlamıştır.

McCaslin (2006) yaratıcı dramayı, bireyin kabul etme, başkalarını anlama, paylaşma gibi özelliklere yardımcı olarak önemli bir yöntem ve disiplin olarak tanımlarken, Üstündağ (2004) yaratıcı dramayı, bireyin zihinsel, duyuşsal ve psikomotor özellikleri kazandırmada önemli bir yöntem, duyuların eğitiminde, sanat eğitimi alanında yaşanan süreci ifade etme imkânlarıyla disiplin olarak tanımlamıştır.

Yaratıcı dramanın eğitim sistemi içindeki amaçları

Bireyin kendini ve başkasını tanıması, empati kurma, kendi yeterliliğinin farkına varma, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi kazanma, işbirliği içinde çalışma yeteneği kazanma, öz güven kazanma, etkili iletişim becerileri geliştirme, hayal gücü ve yaratıcılık geliştirme, karar verme becerilerini geliştirme, problem çözme becerilerini geliştirme yaratıcı dramanın genel amaçlarıdır (Adıgüzel, 2013; Köksal, 2007; Üstündağ, 2004; San, 2003).

Yaratıcı drama uygulamalarının genel amacı bireylerin canlandırmalar yoluyla yaparak-yaşayarak sürece girmesi, her alanda yaratıcı, kendi yeterliğinin farkına varan, bunları kullanan, etkili iletişim kurabilen, kendine yetebilen, eleştirel düşünebilen, demokratik tutum ve davranışları gelişmiş bireyler yetiştirmektir (Adıgüzel, 2013; Körükçü,2015).

Eğitimde yaratıcı dramanın yararları

Çağdaş insanların sosyal becerilerinin gelişmesine, kendisini gerçekleştirmesine, yeni orijinal fikirler önermesine yardımcı olur

-Bireyin hayal etme, karar verme gücünü geliştirir.

-Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimine yardımcı olur.

-Bireyin olaylara çok yönlü bakış açısını geliştirip, eleştirel, yansıtıcı, yaratıcı düşünmesine yardımcı olur.

-Öz güven gelişimini sağlar.

-Etkili ve sağlıklı iletişim becerisi gelişimine yardımcı olur.

-Dinleme ve sorgulama becerisi geliştirir.

-Empati kurabilme becerisini geliştirir.

-Topluma ve toplumsal olaylara duyarlı olmasını sağlar.

-Kendisini ve başkalarını tanımasına, duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade etmesine yardımcı olur.

-Oto kontrol, öz düzenleme ve öz değerlendirme becerilerini geliştirir.

-Problem çözme becerilerini geliştirir.

-Yeterliklerinin, potansiyelinin farkına varmasını ve bunu mesleki hayatına yansıtmasını sağlar (Adıgüzel, 2006; Akoğuz ve Akoğuz, 2011; Köksal-Akyol, 2003; Körükçü, 2015; MEGEP,2010).

Üstündağ(2006)'e göre eğitimde yaratıcı drama kullanılmasının ilk yararı kişinin kendisini gerçekleştirmesine fırsat vermesidir. Kendini gerçekleştirmiş eleştiriye açık, iletişim becerisi gelişmiş, kendi kapasitesinin farkına varıp bunu kişisel ve mesleki hayatında ortaya koyan yaratıcı, üretken, duygu ve düşüncelerini iyi ifade eden kişidir.

Yaratıcı drama bir taraftan bireysel gelişime yardımcı olurken, diğer taraftan grup içinde işbirliğiyle çalışmayı gerektirir. Grup olmadan yaratıcı drama veriminden söz edilemez. Grup içi iletişim bireylerin birbirlerinin yaşantılarını gözlemleme, tecrübe etme, empati kurma, iletişim becerileri gelişimine yardımcı olur (Adıgüzel, 2013; Köksal-Akyol, 2003).

Eğitimde yaratıcı drama bireylerin, yaratıcılık, karar verme, eleştirel düşünce, iletişim becerileri, özgüven, empati becerilerini geliştirmek, bireyin hem kendisini hem de başkasını tanmasına fırsat veren bireyin toplumsallaşmasına, problem çözmesine, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmesine katkı sağlar (Antepli ve Ceylan, 2009; Bayraktar ve Okvuran, 2012; McNought, 2004; Üstündağ 2004).

Yapılan araştırmalarda, eğitim öğretim sürecinin tüm kademelerinde, drama uygulamalarının, bireylerin öz güven, empati kurma, yaratıcılık, etkili iletişim ve problem çözme becerileri gelişimine özetle bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim alanlarına katkı sağladığı görülmektedir (Dikici, Gündoğdu & Koç, 2003; Freeman, Sullivan ve Fulton, 2003; Kara & Çam, 2007; Mantione & Smead, 2003; MEGEP, 2010; Rances, 2005; Turner vd 2004).

2.2.3. Eğitimde Yaratıcı Drama Aşamaları

Eğitim öğretim sürecinde genel olarak yaratıcı drama uygulamaları 5 aşamada gerçekleştirilmektedir. Bu aşamalar; ısınma, oyun, doğaçlama(canlandırma), oluşum ve değerlendirmedir (Epeçan, 2012).

1. Hazırlık ve ısınma

Hazırlık ve ısınma yaratıcı drama uygulamalarının ilk aşamasıdır. Bu süreçte, bireylerin birbirleriyle kaynaşması, konuya adapte olması, zihinsel duygusal, psikomotor boyutların çalıştırılması amaçlanır. Grup liderinin yönlendirmesiyle başlayan bu aşama, fiziksel duyuşsal çalışmaların yapıldığı tanışma, iletişim kurma, uyum sağlama, öykü anlatma, rahatlama, yürüme, güven duyma, dikkat toplama gibi oyun aşaması öncesinde yapılan etkinliklerdir. Kurallar diğer aşamalara göre bellidir (Adıgüzel, 2006; Can-Yaşar, 2015).

Kuralların lider tarafından belirlenip, komutlar verildiği bu aşamada, oyunlardan da yararlanır. Ancak ısınma aşamasında fazla oyun oynatılıp, egzersiz yapılması yaratıcı drama uygulamalarının amacının kaybolmasına neden olabilir (Akar-Vural ve Somers, 2011).

Isınma aşamasından sonra bazen rahatlama etkinlikleri yapılmaktadır. Rahatlama etkinlikleri kimi zamanda değerlendirme aşamasından önce yapılmaktadır. Rahatlama müzik kullanmak, fiziksel ve bilişsel rahatlama sağlar. Kullanılan müzikten doğaçlama ve oluşum süreçlerinde de yararlanılabilir. Müzikle beraber bireyin hayal gücünün, yaratıcılığının geliştirilmesi beklenir (Çağdaş, 2003; Öztürk, 1999, akt, Köksal-Akyol, 2003). Görüldüğü üzere ısınma aşamasında asıl hedef, grup bütünlüğünü sağlayıp, bilişsel ve fiziksel olarak uygulamalara hazır hale getirip katılımcıları bir sonraki oyun aşamasına hazırlamaktır.

2.Oyun

Bu aşama grup üyelerinin etkileşimini sağlama, kurallara uyma, duygularını tanıma gibi özelliklerini geliştirmeyi içermektedir. Scheverel (1991) e göre oyunun 6 uygulaması vardır. Bunlar; özgürlük, imgeleme, yaratıcılık, ikili değer, şu anki zaman ve bütünlüktür. Bireyin yaratıcılık ve imgeleme boyutu oyunlarla başlar. Oyun aşamasında belirlenen kurallarda amaçlar doğrultusunda ses, müzik ve hareketin eklendiği katılımcının özgürce oyun kurma ve bu oyunu geliştirme çalışmaları bu aşamadır (Okvuran, 2001; San, 2001).

Lider oyun seçerken grubun özelliklerine uygun oyunları seçmeli, seçilen oyunlar, bireyin kelime hazinesini geliştirmesine, dikkatini toplamasına yardım edecek şekilde oluşturulmalıdır. Ayrıca seçilen oyunlar yarışmalar da içerebilir. Böylelikle öğrenciler dikkatini daha çok konu üzerine toplayabilir (Üstündağ, 2004).

3. Doğaçlama (Canlandırma)

Doęaçlama (canlandırma), bir metne baęlı olmadan, bireyin bir anda dūőunerek hayal gūcūnū geliőtiren, bir anda geliően ve amacı lider tarafından önceden belirlenmiő, hazırlıkları yapılıő oyun ve canlandırmalardır (Köksal- Akyol, 2003).

Dramanın en önemli aőamalarından biri doğalamadır ve drama uygulamalarının bel kemiğini oluőturur. Doęaçlama ile birey zihinsel gūcūnū kullanarak anında bir Őeyler retir. Doęalamalar yaratıcı drama etkinliklerinde bireysel ve grup çalıőmalarının en fazla ortaya çıktığı aőamadır. Özgūn bir sūreçtir. Katılımcılar bireysel olarak mutluluk duyarlar. Bu aőamada katılımcıların özelliği göz önüne alınarak bir konu saptanır. Konu saptanırken grubun yaőantıları göz önüne alınır. Doęalamalarda ayrıntılar önceden belirlenmediği için bireylerin deneyimleri ve orjinallik söz konusudur (MEGEP, 2010).

“İletişim yoluyla duygu ve dūőüncelerimizi ortaya koyduğumuz önemli yollardan biri doğalamalardır Bu bakımdan doğaçlama çalıőmaları büyük önem taőımaktadır” (Bell, 2008). Doęalamalarda farklı tekniklerden yararlanılabilir (Altınova, 2015). Yaratıcı drama uygulamalarında en sık kullanılan teknikleri Akar-Vural ve Somers (2011)’ a göre; dans drama, donuk imge, rol oynama, ses takibi, buz dağı, fotoğraf karesi, rol içinde yazma, forum tiyatro, sıcak sandalye, dedikodu halkası, günlük oluőturma, liderin role girmesi, bilinç koridoru, kukla maske kullanımı ve gerçek an’dır

4.Oluşum

Isınma çalışmalarıyla başlayan, oyunlarla devam ettirilip, doğalamalarla geliştirilen yaratıcı drama uygulamalarında ulaőılması gereken son aşama oluőumdur. Oluşum yapılan doğalamalara bağlı olarak yeni bir Şey oluşturmaktır (MEGEP, 2010).

Yaratıcı dramanın son aşaması olan oluőumda uygulamaya katılanların yaratıcılıklarında st düzey beklenti vardır. Oluşum aşamasına önceden belirlenmemiő noktadan baőlanabilir. Ya da oluşum aşaması, doğaçlamanın devamı niteliğinde olup, yeni bir Şey ortaya ıkarma Şeklinde olabilir (Üstündağ, 2004).

5. Değerlendirme

Değerlendirme aşaması, katılımcıların uygulamalar bittikten sonra duygu ve düşüncelerini gözden geçirdikleri, kendilerini ve arkadaşlarını farklı bakış açılarıyla rahat şekilde ifade ettikleri aşamadır (MEGEP, 2010).

Dramanın tüm süreci ile ilgili algıların, drama yaşantılarının kazanıma dönüşüp dönüşmediğine yönelik düşüncelerini tüm grupla paylaşması bu aşamada gerçekleşir. Bu aşama drama uygulamalarına katılan bireylerin, hem kendilerinin hem de grup arkadaşlarının duygularının farkına varmalarına yardımcı olan önemli bir aşamadır (Adıgüzel, 2006).

Yaratıcı drama uygulamalarında değerlendirmenin amacı bir problemi tanıtmak, ortaya koymak ve probleme uygun orijinal çözüm önerilerinde bulunmaktır. Drama uygulamalarının sonunda grupla yapılır. Bu aşamada genelde soru-cevap yöntemi uygulanır. “Ne hissettiniz?, neler yaşadınız?, nerelerde zorluk yaşadınız?, nerede haz aldınız?” gibi sorularla tartışıldığı ve düzeltilmesi gereken yerlerin ifade edildiği önemli bir aşamadır (Akoğuz ve Akoğuz, 2011; Üstündağ, 2004).

2.2.4. Yaratıcı Drama Liderinin Özellikleri

Yaratıcı drama lideri, drama uygulamalarında bireylere rehberlik yapan, drama uygulamalarını başlatan kişidir. Yaratıcı drama lideri, drama uygulamalarının temelini oluşturur. Eğitim öğretimde lider öğretmendir. Lider olan öğretmenin grupta iyi bir rehber, alanında uzman olması gerekir (Adıgüzel, 2006; Aktaş-Arnas ve Köksal-Akyol, 2015; MEGEP, 2010). Alanyazında yaratıcı drama liderinde bulunması gereken nitelikler drama alanında çalışan uygulayıcılar tarafından açıklanmaya çalışılmıştır.

McCaslin (2006) a göre yaratıcı drama liderinde bulunması gereken kişisel özelliklerin başında, etkili iletişim becerisi ve öz güven sahibi olmak gelir. Yaratıcı drama liderinin öz değerlendirme, kendine güven, sabır, empati kurma gibi belli yeterliklerinin olması uygulamalarının amacına ulaşacağını gösterir. Yaratıcı drama liderinin drama tekniklerini iyi bilmesi gerekir. Uygulamalara başlamadan önce iyi bir plan yapmalı, uygun teknikleri seçmeli, çalışma ortamını uygun hale getirmelidir. Lider

yaratıcı drama planı hazırlarken, çalışacağı grubun sayısını, yaşını, seviyesini, ortamı dikkate almalıdır (MEGEP, 2010).

Öztürk (2001)'e göre yaratıcı drama liderinin etkili bir iletişim, iyi gözlem yapabilme, hakimiyet kurabilme becerisine sahip olması, grup tarafından benimsenmesini sağlar. Aynı zamanda drama liderinin esnek olması, akıcı konuşma, dinleme, yerinde davranabilme özelliklerine sahip olması katılımcılar tarafından kolay kabul görür

Genel olarak yaratıcı drama liderinde bulunması gereken yeterlikleri özetlenirse (MEGEP, 2010);

- *Yaratıcı drama lideri etkili, sağlıklı iletişim becerisine sahip olmalıdır.
- *Yaratıcı drama lideri beden dilini jest ve mimiklerini ses tonunu iyi kullanmalıdır.
- *Yaratıcı drama lideri grubun ve sınıfın hâkimiyetini iyi kurabilmelidir.
- *Yaratıcı drama lideri problem çözme becerisine sahip olmalıdır.
- *Yaratıcı drama lideri değişime, gelişime açık esnek olmalıdır.
- *Yaratıcı drama lideri kendine güvenen öz güven sahibi olmalıdır.
- *Yaratıcı drama liderinin empati yapma becerisi yüksek olmalıdır.
- *Yaratıcı drama lideri katılımcılara, öğrencilere iyi bir rehber olmalıdır.
- *Yaratıcı drama lideri kendi potansiyelinin, yeterliğinin farkında olup, yaptırdığı etkinliklerle katılımcılara/öğrencilere kendini tanıtmaları, potansiyellerini fark etmeleri için yardımcı olmalıdır.
- *Yaratıcı drama lideri sabırlı, hoşgörülü, güvenilir olmalıdır.
- *Yaratıcı drama lideri mesleki gelişime açık olmalıdır.
- *Yaratıcı drama lideri kendini kişisel, mesleki, sosyal anlamda tüm yönleriyle geliştirmelidir.

Eğitim öğretim açısından baktığımızda lider olan öğretmen, mesleğini iyi şekilde icra etmeli, alanındaki yenilikleri takip etmeli, öz güven, ve iletişim becerileri gelişmiş, kapasitesinin farkına varıp bunu öğrencilerine yansıtan, yaratıcı birey olmalıdır. Drama uygulamalarında öğretmenin görevi, öğrencileri düşünmelerine keşfetmelerine, bilgi ve

beceriye yapılandırmalarına, anlamlandırmalarına rehberlik etmek, bunun için fırsatlar oluşturmaktır. Yapılandırmacı yaklaşıma dayalı olarak geliştirilen programlarda öğretmenin rolü değişmiştir. Öğretmen, yaratıcı, kendini geliştiren, eğitimi planlayan, yürüten, bireysel farklılıkları dikkate alan liderlik rolleri üstlenmiştir (Kıroğlu, 2006; TED, 2000).

Üstündağ (2007), drama öğretmenin kişisel özelliklerini; öğrenmeye istekli olma, bilimsel düşünmeye saygılı olma, öz güvenli olma, sağlıklı iletişim; mesleki özellikleri de eğitim-öğretim ve ders planlarını hazırlama, uygulama değerlendirme olarak belirtmiştir. Nitekim yaratıcı drama öğretmenin özellikleri ile yapılandırmacı bir öğretmenin özellikleri arasında benzerlikler olduğu görülmektedir. Dolayısıyla yeni programların uygulayıcısı olan öğretmenlerin yaratıcı drama ve yaratıcı drama liderliği hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahip olmaları, eğitimi başarılı şekilde gerçekleştirmelerine yardımcı olacaktır.

2.3. Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarında Dramanın Yeri

Eğitim bir ülkenin geleceği için önemli bir unsurdur. Öğretmen, eğitim sistemi içinde önemli bir unsur olduğu için, eğitim sisteminin başarısı öğretmenin başarısıyla doğru orantılıdır. Dolayısıyla nitelikli bir eğitim öğretim süreci, nitelikli öğretmenlerle mümkün olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Lisans öğretmen yetiştirme programları her geçen gün daha da önem kazanmaktadır (Wayslko and Sticklely, 2003).

Günümüzde bilim, teknoloji ve sanat alanındaki gelişmeler eğitim sisteminin önemli unsuru olan öğretmenlerin yetiştirilmesinde de değişikliklere sebep olmuştur. Ülkemizde 1998-1999 eğitim öğretim yılında yükseköğretim öğretim kurulunun kararı ile öğretmen yetiştiren lisans eğitim kurumları, ders ve içerikleri yeniden yapılandırılmış ve öğretmen yetiştirme programları uygulamaya konulmuştur (Alkan, 2000).

2005-2006 yılında ilköğretim programlarında meydana gelen değişiklik, öğretmen yetiştirme programlarında derslerin içeriğinde de değişime sebep olmuştur. Yenilenen öğretmen yetiştirme programları, yaratıcı düşünen, problem çözen ve kendini her yönden geliştiren, öğrenmeyi öğreten öğretmenleri yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Ülkemizde yeni Lisans öğretmen yetiştirme programının önemli özelliği de, AB ülkelerinde öğretmen yetiştirme programlarının boyutlarıyla benzerlik göstermesidir (Arslan ve Özpınar, 2008).

Genel olarak öğretmen yetiştirme programları, program amaçlı öğretmen yetiştirme, yetiştirmeye amaçlı öğretmen yetiştirme, öğrenme amaçlı öğretmen yetiştirme ve ürün amaçlı öğretmen yetiştirme araştırmaları olmak üzere dört temel grup altında sınıflandırılmıştır (Cochran-Smith ve Fries, 2008; Tan-Şişman, 2017).

Program amaçlı öğretmen yetiştirme araştırmaları, günümüzde hala önemini koruyan en eski araştırma konuları arasındadır. Program amaçlı öğretmen yetiştirmede amaç, öğretmen adaylarının bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor alanlardaki gelişimlerini zengin öğrenme yaşantıları yoluyla hedeflenen düzeye ulaştırabilmektir. Aynı zamanda bilgi, medya ve teknoloji becerileri, küresel farkındalık, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi çağın gerektirdiği becerilere sahip ve bu becerileri öğrenme-öğretme sürecine entegre edebilen öğretmenlerin yetiştirilmesini öngörür ve bu nedenle en önemli unsurlardan birisi öğretmen eğitimi programlarıdır (Tan-Şişman, 2017; Yıldırım, 2013).

Alan yazında yapılan çalışmalarda, eğitim fakültelerinde uygulanan lisans öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerin niteliği ve niceliği, gerek program geliştirme gerekse mevcut öğretim programlarına ilişkin bilgi, beceri ve farkındalık düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akdemir, 2013; Ayan, 2011; Küçükahmet, 2007).

Lisans öğretmen yetiştirme öğretim programlarında meydana gelen değişiklik, eğitim anlayışını etkilemiştir. Dersler ders içerikleri, kullanılan yöntem ve teknikler, ölçme ve değerlendirme araçlarında değişme ve gelişme görülmüştür. Meydana gelen bu gelişmelerle birlikte öğretmen yetiştirmede son yıllarda öğrenci merkezli bir disiplin ve yöntem olan drama önem kazanmıştır.

21 yy da öğretmen niteliği olarak yaratıcılık eğitim öğretimde daha önemli hale gelmiştir. Drama çağdaş insanın toplumsal ilişkilerinin düzenlenmesine, kendini tanınmasına, öz güven kazanmasına, kişisel ve mesleki gelişimine katkı sağlayan ve bu özellikleriyle öğretmen yetiştirmede uygulanması gereken önemli bir disiplin aynı zamanda yöntemdir. Öğretmen yetiştirme programlarında ve öğretmen yeterliklerinin kazandırılmasında kullanılmalıdır (Genç, 2004; Özdemir ve Çakmak, 2008).

2.3.1. Disiplin Olarak Drama

1997-1998 eğitim öğretim yılında eğitim fakülteleri yeniden yapılandırılmıştır. Bu yapılanma ile Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında “İlköğretimde Drama”, Okulöncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda “Okulöncesinde Drama” zorunlu ders olarak lisans öğretmen yetiştirme programlarında yer almıştır (Başçı ve Gündoğdu, 2011).

Drama dersleri hareket ve ritim, pandomim, canlandırma, karakter analizleri ve iletişimi içermektedir. Drama dersi genel olarak, bireylere okulda veya okul dışında, drama dersi öğretimiyle ilgili tüm uygulamaları kapsayan öğrenme yaşantıları düzeneğidir (McCaslin, 2006; Üstündağ, 2010).

Drama dersi YÖK’te belirlenen tanımlamayla 2 saati teorik ve iki saati uygulamalı, toplam dört saat olan 3 kredilik bir derstir. Ders süresince öğretmen adaylarının; “Eğitsel drama teriminin tanımı ve anlamı, benzer terimlerden (Psiko drama, Yaratıcı drama, Drama-Oyun, Drama) farkı, çocuklarla drama uygulamalarının tarihçesi, eğitsel dramanın yapısı ve uygulanma aşamaları, eğitici dramanın yaş gruplarına ve uygulama alanlarına göre sınıflandırılması, eğitsel drama ortamı ve öğretmen nitelikleri, eğitsel drama da özel teknikler, eğitsel dramanın değerlendirilmesi, uygulandığı alanın eğitim amaçlarına uygun eğitici drama örnekleri ve yeni örneklerin geliştirilmesi” konularında bilgi sahibi olmaları amaçlanmaktadır (YÖK, 2017).

Drama, öğretmen eğitiminde önemli bir disiplin olmasının yanında, derslerde öğretim yöntemi olarak kullanılmakta ve etkili sonuçlar göstermektedir. Drama

yöntemi, bireyin yaparak-yaşayarak öğrenmesine imkan sağlamaktadır (Namdar ve Çamadan, 2016).

2.3.2. Yöntem Olarak Yaratıcı Drama

2005-2006 eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlanan yapılandırmacı yaklaşım eğitimde yeni yöntemlerin kullanılmasına imkân sağlamıştır. Yapılandırmacı yaklaşımla, öğrenciyi aktif kılp, yaparak yaşayarak öğrenmeyi gerçekleştirecek yöntemlerin uygulanması önemsenmiştir. Bu yöntemlerden biri de yaratıcı dramadır (Arslan ve Özpınar, 2008; Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011; Güler ve Kandemir, 2015).

Yaratıcı drama uygulamalarında birey deneyimlerinden, değerlerinden, içinde bulunduğu toplumun yapısından faydalanarak sürece dahil olur. Bu da yapılandırmacı yaklaşımın yaparak yaşayarak öğrenme boyutuyla ilgilidir. Özellikle bireylerin ilgilerini ihtiyaçlarını merkeze alan, araştırma, problem çözme, kendilerini gerçekleştirmelerine fırsat veren, ilerlemecilik eğitim akımına uygun bir yapılandırmacı yaklaşım yöntemi olan yaratıcı drama bireylerin yaratıcılıklarını geliştirir (Aytaş, 2013).

Eğitimde yaratıcı drama yöntemi, bireyin kişisel ve mesleki gelişimine yardımcı olan önemli bir yöntemdir. Bireyin, dil ve iletişim becerileri, problem çözme, öz güven olumlu benlik duygusu, öz saygı, yaratıcı düşünme, empati kurabilme, öz yeterlik gelişimini sağlar. Yaratıcı drama etkinliklerine katılanlar, hayata dair deneyim kazanmış olur. Yaratıcı drama bir yöntem olarak sorgulama, araştırma, keşfetme bilgiyi yeniden oluşturma gibi uygulamalara olanak vererek, öğrenme stratejilerini geliştirebilir. Aynı zamanda yaratıcı drama grupla yapılan bir etkinlik olduğu için bireyin akran öğrenme ve sosyal öğrenme gibi stratejileri doğal ortamda işe koşabilmektedir (Epçacan, 2012; Güven, 2009).

Ülkemizde yaratıcı drama yönteminin öğrenciler üzerindeki olumlu etkisi, bu konuda çalışmaların yapılmasına sebep olmuştur. Araştırmalar incelendiğinde yaratıcı drama yönteminin eğitimde uygulandığında, hem öğretmenlerin, hem de öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel becerilerinin gelişmesinde kullanılabilecek etkili yöntemlerden biri olduğu göstermektedir. Bu bağlamda yaratıcı drama yöntemi, bireyi

tüm yönleriyle geliştirdiği için okul öncesinden, lisansüstü eğitime kadar örgün eğitimin tüm kademelerinde kullanılması önemlidir (Avcıoğlu, 2012; Güler ve Kandemir, 2015; San, 2002).

Drama yönteminin kullanılmasıyla ilgili öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmalar incelendiğinde, bu yöntemin yeterince kullanılmadığını ve anlaşılmadığını göstermektedir (Maden, 2011; Uzuner vd, 2012).

2.4. 21.Yy'da Kişisel Ve Mesleki Öğretmen Yeterliklerinin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi

2005 yılında yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci yetiştirme çabalarına yönelik öğretim programları hazırlanmıştır. Programlar öğrencilerin bilişsel, sosyal, duygusal, devinişsel olarak tüm yönden gelişimini sağlayıp, problem çözen, yaratıcı, sorgulama becerisi yüksek bireyler olarak yetiştirmeyi amaç edinmiştir (Kozanitis, 2005). Bu durum öğretmen yetiştirme programlarını da etkilemiş, yapılandırmacı eğitim anlayışıyla öğretmen yetiştirme gündeme gelmiştir (Güneş, 2016; YÖK, 2007).

Nesillerin yetiştirilmesinde önemli rolü olan öğretmenlerin eğitim süreçlerini verimli ve etkili sürdürebilmeleri, günümüz şartlarına uyum sağlamaları için belli yeterliklere sahip olmaları beklenmektedir. 21 yy öğretmenleri, kendini kişisel ve mesleki anlamda geliştirmiş, araştırmacı, yaratıcı olarak yetiştirmeyi zorunlu kılmaktadır. 21. yy da öğretmen yetiştirme programlarında zorunlu ve seçmeli derslerin ve ders içeriklerinin belirlenmesinde, derslerde kullanılacak araç gereçlerin seçilmesinde, eğitim ortamlarının düzenlenmesinde, yöntem ve tekniklerin seçiminde öğretmen yetiştirme süreçlerinin planlanmasında Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri yol göstericidir. Bu yeterliklere sahip bireyler yetiştirmek için öğretmen yetiştiren kurumlar 2006 yılında yeniden yapılandırılmıştır (Barnier, 2005; Kıncal, 2016; MEB, 2017; Şişman, 2012).

21.yy da öğretmen yetiştirmede amaç iletişim becerileri kuvvetli kendini ifade edebilen, mesleki gelişmeleri takip edip, bunları uygulayan, problem çözme yeterliklerine sahip öğretmenler yetiştirmektir. Bu yeterliklere sahip öğretmen yetiştirmek ise ancak bireyi merkeze alan yaparak yaşayarak öğrenmesine imkân veren

çağdaş öğrenme yöntem ve teknikleriyle mümkündür. Bu öğrenme yollarından biride yaratıcı drama yöntemidir. Dolayısıyla öğretmen yeterliklerinin geliştirilmesinde ve öğretmen yetiştirme programlarında yer alan derslerde yaratıcı drama yönteminin kullanılması önerilmektedir (Darling- Hammond, 2006; Epçaçan, 2012; Ömeroğlu, 2002).

Öğretmenlere yönelik drama çalışmalarının yaygınlaşmasına önderlik eden Slade (1999), yaratıcı drama yönteminin, öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerinde önemli olduğunu savunmuştur (McCaslin, 2006). Aynı zamanda Kereks ve King (2010), yaratıcı drama yönteminin öğretmen yetiştirmede güçlü bir strateji olduğunu öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini, üst düzey düşünme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine iletişim becerileri ve kendini gerçekleştirmelerinde önemli rol oynadığını ifade etmişlerdir. Kendini gerçekleştirmiş birey empati kurma yeteneği güçlü, öz güven sahibi, iletişim becerisi güçlü yeterliklere sahiptir. Eğitim öğretim ortamında öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olması ve öğrencilere yansıtması gerekir (Güneysu ve Tekman, 2009).

Eğitimde yaratıcı drama ile, bireyin öz saygı ve öz güvenlerinin arttığı, iletişim becerilerinin geliştiği, yaratıcı düşünme, paylaşma, sorumluluk, öz değerlendirme, empati, kendi yeterliklerinin, potansiyellerinin farkına vardığı, bireylerin hem sosyal, hem kişisel hem de mesleki gelişimlerine katkı sağladığı görülmektedir. Yaratıcı drama yöntemiyle gelişen bu beceriler MEB'in öğretmen yetiştirme programlarında, öğretmenlerde bulunması gereken yeterliklerle uyumaktadır (Köksal-Akyol, 2003; MEB, 2013; Yeğen, 2003).

Öğretmen yeterliklerini yaratıcı drama yöntemiyle kazandırmak, eğitim öğretimde önemli bir çalışmadır. Yaratıcı drama yöntemi, geleneksel eğitim anlayışından uzaklaşarak, yapılandırmacı öğretmen yetiştirmede, profesyonel bir meslek anlayışı kazandırır (Cawthon ve Dowsan, 2009). Öğretmen yetiştirmede öğretmen yeterliklerini kazandırmada yapılandırmacı yaklaşımın önemli rolü olduğu görülmektedir. Özellikle öğretmen eğitiminde öğretmen adaylarına gerekli meslek becerilerini, mesleki yeterlikleri kazandırmak için günümüz şartlarına uygun olan öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmaya başlanmıştır

Yaratıcı drama uygulamalarının amacı ile öğretmen genel yeterliklerinin kişisel ve mesleki gelişim amaçları uyumaktadır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının kişilik ve meslek gelişimlerinde yaratıcı drama yönteminden yararlanılması katkı sağlayabilir (Çayır ve Gökbulut, 2015).

2.4.1.Yaratıcı Drama Yönteminin Öz Güven Gelişimine Etkisi

Öz güven öğrencilerin akademik ve sosyal kapasitesini etkileyen ve özellikle son yıllarda araştırmalarda üzerinde durulan psikolojik kavramlardan biridir (Akın, 2007). Feltz (1988) öz güveni bireyin kendi yeteneklerine gücüne, kararlarına güvenmesi, bir performansı yapabileceğine inanması; Bandura (1997), bireyin kendini değerli hissetmesine olan inancı; Koç ve Gün (2000) ise bireyin sonradan kazandığı, karşılaştığı problemlerle baş edebilme yetisi olarak tanımlamıştır.

Öz güven iç ve dış öz güven olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. İç özgüven bireyin kendine yönelik güveniyle ilgili, dış öz güven çevre ve toplumsal yaşantılara yönelik durumdur. İç özgüven kendini sevmek, öz saygı, kendini tanıma, kendiyle barışık olma, duygularını kontrol edebilme, duygularını ifade etme ile ilgili kavramlardır (Akın, 2007).

Öz güven ile bireyin eylemleri arasında pozitif yönde ilişki vardır. Yani bireyin eylemleri ne kadar başarılı olursa, öz güveni de o derece artar. Özgüven eksikliği olan birey, psikolojik ve duygusal olarak başkalarına bağımlı olur. Bireysel karar vermekte zorlanır. Eğitim öğretim sürecine baktığımızda öz güveni yüksek olan öğrencilerin akademik başarıları da yüksek olur.

Literatürde öz güven ile öz yeterlik kavramları genelde karıştırılmaktadır. Her ne kadar birbirlerinin yerine kullanılsa da bu iki kavram farklı anlamlara gelmektedir. Özgüven kişinin sahip olduğu potansiyelin farkına varması; öz yeterlik ise bireyin bu potansiyeli davranışa dönüştürüp dönüştürmeyeceğiyle ilgili yeteneklerini değerlendirmesidir. Aralarında pozitif bir ilişki söz konusudur (Bayraktar ve İpek, 2009).

Eğitimle istediklerini başarabilen, değişen şartlara uyum sağlayabilen, araştıran, öz güven becerisi gelişmiş bireyler yetiştirmek hedeflenir. Bireylerin öz güvenini geliştirmek için öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Ancak öğrencilerinin öz güvenlerini geliştirmek isteyen öğretmenlerin öncelikle kendisinin bu yeterliğe sahip olması gerekmektedir. Öğretmenlerinde öğretmen yetiştirme kurumlarında yetiştirildiği düşünüldüğünde, öğretmen yetiştirme programında temel amaç, çağdaş, alan hâkimiyetine sahip, yaratıcı üretken, iletişim becerisi yüksek, potansiyelinin farkında, bunu eğitim sürecine yansıtan, öz güveni gelişmiş yeterliklere sahip bireyler yetiştirmektir (Anıl, 2009).

Bir öğretmenin mesleki açıdan başarılı olması sadece alan bilgisine sahip olmasıyla sağlanamaz. Öğretmenlerin mesleklerini icra edebilmeleri için belli yeterliklere sahip olup, bunu hem kişisel hem de mesleki yaşantılarına yansıtmaları gerekir. Kişisel yeterlik göstergesi ise öz güven gelişimidir (Tschannan vd 2001).

Öğretmenlerin öz güven düzeylerinin yüksek ya da düşük olması, öğrencilerin öz güven düzeylerini de etkilemektedir. Öz güveni yüksek öğretmenler öğrencilerin derse karşı ilgilerini artırmakta, motivasyonlarını yükseltmekte, eğitim öğretim ortamını daha iyi şekilde organize etmektedirler. Doğuştan olmayıp, sonradan eğitimle, deneyimle kazanılan öz güven öğretmenler için önemli yere sahiptir. Öz güven, öz sorumluluk ve öz farkındalık yeterlik duygularını oluşturur (Koç ve Gün, 2007; Yavuzer, 2002).

Öğretmen yetiştirmede yaratıcı drama yöntemi bireyin öz güven gelişimine katkı sağlar. Öz güven sahibi birey, olaylara geniş açıdan, perspektiften bakarak, yaratıcı unsurları kazandıkça kendisini rahat şekilde ifade eder. Bunun sonucu olarak hem kişisel yaşantısında hem de meslek yaşantısında başarılı olur. Bireylerin benlik algısı ve öz güven gelişiminde yaratıcı drama önemli bir yere sahiptir. Kendini ifade edemeyen birey uygulamalar yoluyla başka karakterlere bürünerek hissettiklerini ifade eder, kendine olan güveni artır. Öz güvenleri yüksek olan bireylerin, iletişim becerileri de yüksek olmaktadır. Çünkü öz güven alt boyutlarında biri de iletişimde yeterli olma duygusudur. İletişimde başarılı olan kişi kendisine güvenir ve kendi yeteneklerini

kullanarak amacına ulaşabileceğine inanır (Kılıçaslan-Binici, 2013; Köksal-Akyol, 2003; Köksal-Akyol, 2012; Lin, 2010).

2.4.2.Yaratıcı Drama Yönteminin İletişim Becerileri Gelişimine Etkisi

İnsanoğlu doğası gereği yaşamını sağlıklı bir şekilde yürütmek için başkalarıyla iletişim kurmaya ihtiyaç duyar. Literatüre bakıldığında iletişimle ilgili pek çok tanıma rastlamaktayız. Dökmen (2000) iletişimi bireyin bazı semboller kullanarak karşısındaki bireyi etkilemesi, Açıkgöz (2003) bilgi, düşünce ve değer ortaklığı yaratma, Cüceloğlu (2000) ise iletişimi, bireylerin karşılıklı duygu düşünce alışverişi olarak tanımlamıştır İletişim hem bireysel hem de sosyal bir süreçtir.

Tüm mesleklerde belli düzeyde iletişim becerileri gerekmektedir. Ama bazı mesleklerde iletişim becerileri önemi daha fazladır. Çünkü bu mesleklerin uygulanması insan ilişkilerine dayanmaktadır. Öğretmenlik bu mesleklerden biridir ve öğretmenler etkili iletişim becerilerine sahip olmaları beklenmektedir (Dilekmen vd, 2008; World Bank, 2005).

Öğretmenlerin öğretmen yetiştiren kurumlardan yeterli bilgi ve becerilerle mezun olmaları beklenmektedir. Bu bağlamda öğretmenler hangi iletişim becerilerine sahip olmalıdır sorusu gündeme gelmiştir. Öğretmenlerde bulunması gereken kişisel ve mesleki gelişim yeterlik göstergesi olan iletişim becerileri eğitim bilimlerinin önemli ve güncel bir araştırma konusu olmuştur. Öğretmenlerin eğitim öğretim sürecinde bir fikri, düşünceyi eleştirel bir şekilde değerlendirmeleri, sorgulamaları, neden sonuç ilişkisi kurmaları etkili bir iletişim becerisiyle gerçekleştirilebilir (Elkatmış, 2015; World Bank, 2005).

İletişim becerileri diğer insanlarla ilişkilerde kendini ifade etmede, soru sorma, dinleme, konuşma, arkadaşlık kurma, hakkını savunma, başkalarının hakkına saygı duyma, değer verme, bireyleri ismiyle hitap etme, bireylerin sahip olması gereken, sonradan kazanılan ve bireyin olumlu tepkiler vermesini geliştiren becerilerdir (Dowd ve Teirney, 2005; Lavasani ve Afzoli, 2011). Bu bağlamda öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adaylarına iletişim becerileri, yeterliliklerinin kazandırılması önemlidir. Ülkemizde öğretmen adaylarıyla iletişim becerilerine yönelik yapılan araştırmalarda iletişim becerileriyle ilgili sorunların olduğu görülmektedir. Söz konusu

yeterlilikle ilgili literatür incelendiğinde iletişim becerilerinin öğretmen yetiştirmede önemli bir değişken olduğu tespit edilmiştir (Leffert, Brody ve Sperstein, 2009; Oğuz, 2009; Sazak vd, 2013).

Öğretmenin etkili iletişim becerisine sahip olması kişisel ve mesleki yeterlilikleri bakımından önemli bir yere sahiptir. Öğrenmenin temelinde iletişim süreci vardır. Bu süreçle gönderilen iletinin anlaşılır olması öğretmende bulunması gereken yeterliliklerle ilgilidir. Yani öğrencilerin kişilik ve akademik başarılarının gelişiminde öğretmenin öğrencisiyle iletişiminin etkisi büyüktür (Ergin ve Birol, 2000; Yaman ve Aydın, 2015).

İletişim becerilerinin gelişmesinde en etkili yöntem dramadır (Bell, 2008). Literatürde de iletişim becerilerin kazanılmasında yaratıcı dramanın etkili bir yöntem olarak kullanılabileceğine ilişki çalışmalar mevcuttur. Bu konuda yapılan çalışmalarda, yaratıcı drama yönteminin iletişim becerilerini geliştirme (Namdar ve Çamadan, 2016; Mantione & Smead, 2003; Rances, 2005), kendini ifade etme, problem çözme, akademik başarı (Karacil, 2009), demokratik tutum, biliş üstü farkındalık ve duygusal zekâ (Selçioğlu- Demirsöz, 2010), karar verme, eleştirel düşünce gelişimi, toplumsal ilişkilerin gelişimi (Bayraktar ve Okvuran, 2012; McNoughton, 2004; Saçlı, 2013; Üstündağ 2004) gibi iletişim becerilerinin gelişiminde yaratıcı dramanın etkili olduğu tespit edilmiştir.

İletişim, yaratıcı dramanın hem amaçlarına ulaşmada bir araç hem de dramanın araçlarında yer alan boyutlardan biridir. İletişim yaratıcı drama süreçlerine katılan tüm bireyler için önemlidir. Yaratıcı drama uygulamaları ile bireyler etkili iletişim kurma becerisi kazanıp geliştirir. Yaratıcı drama çalışmalarında bireyler çeşitli amaçlar için hem kendisiyle hem de gruptakilerle iletişime geçmesi gerekir. İletişim yaratıcı drama uygulamalarında bireylere kazandırılması gereken önemli bir beceridir (Adıgüzel, 2013).

Yaratıcı drama ve iletişim becerilerine baktığımızda birey yaratıcı dramada aktiftir. Jest ve mimiklerini, ses tonunu, vurgulamayı iyi kullanır. Bireyler yaratıcı drama yöntemiyle duygu ve düşüncelerini karşı tarafa etkili şekilde iletir. Yaratıcı drama yöntemi sayesinde bireylerin iletişim becerileri gelişir (Tuğrul, 2003).

Adıgüzel'in (2013) vurguladığı gibi yaratıcı drama bireyin kendini ve başkalarını tanıma, başkalarıyla iletişim kurma, kendini gerçekleştirme, toplumsal duyarlık, yaratıcılık ve iş birliği içinde çalışma becerilerinin kazandırılmasında katkı sağlar. Bu bağlamda yaratıcı drama yönteminin içeriği ile, iletişim becerilerin içeriği benzerlik göstermektedir. Yaratıcı drama uygulamalarında bireyler tüm duyularını kullanmayı öğrenirler. Bedenin rahat kullanılması, duruş, jestler, giysi, aksesuar seçme gibi sözel olmayan iletişim becerilerini geliştirirler. İletişim becerilerinin geliştirilmesinde önemli yere sahip olan yaratıcı dramada öğretmen yetiştirme lisans programlarında yer verilmesi, öğretmen adaylarının iletişim beceri ve yeterliliklerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır (Üstündağ, 2007).

2.4.3.Yaratıcı Drama Yönteminin Mesleki Öz Yeterlik Gelişimine Etkisi

Eğitim öğretim sürecinin her kademesinde bireyin akademik başarısı önemlidir. Bu süreçte başarılı olmak için, bireyin çabalaması gerekmektedir. Yani eğitimde başarılı olmak için bireyin kendisini yeterli görmesi önemlidir. Bu bağlamda yeterlik, bireyin kendisini yönetme, kendi potansiyellerinin farkına varması, kendisine olan yargısı, kendisini algılayışıyla oluşur. Öz yeterlik, bireyin motivasyonunun ve kişisel başarılarının temelini oluşturmaktadır (Bolton, 2002; Sharp, 2002; Senemoğlu, 2010).

Öz yeterlik algıları genelde özel alanlara ilişkin olarak ortaya çıkmaktadır. Bu özel alanların biri öğretmen öz yeterliğidir. Öğretmenin mesleğini icra ederken yeterliğinin farkına varması ve bunu yansıtması, öğretimin verimini de etkilemektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin mesleki öz yeterlikleri öğretmen yetiştirmede önemli bir değişkendir (Başer vd, 2005; Çapri ve Çelikkaleli, 2008).

Türkiye'de, öğretmenliğin niteliği ile ilgili yapılan çalışmalar değişik boyutlarıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalarda öğretmenlerin mesleki öz yeterlik becerilerinin, mesleki gelişim için önemli bir değişken olduğu ortaya konmuştur. Öğretmenin mesleki öz yeterliği, öğrencilerin başarılarını yükseltmek için öğretme-öğrenme sonuçlarını oluşturma kapasitesi sahip olmaları gereken bilgi, beceri

ve yetenekleriyle ilgili inançlarıdır (Alkan, 2000; Denzine vd, 2005; Şişman, 2012; Tschannen vd, 2001).

Yapılan araştırmalar öğretmenin mesleki öz yeterliğinin; öğrencinin akademik başarısında (Hazır ve Bıkmaz, 2004; Kim, 2006; Schunk, 2009), stresle başa çıkmasında (Schmitz ve Wiese, 2006), alan gelişimini takip etmede, eğitim programlarında yeni stratejilerle yöntem ve teknikleri uygulama ve geliştirmede (Pajares, 2002; Yılmaz vd, 2004), sınıf yönetiminde, öğretme-öğrenme sürecinde (Milner ve Wodfolk, 2003), olumlu etkisi olduğunu göstermiştir.

Öz yeterlik inancı yüksek olan öğretmenler; Sınıf içinde akademik otorite kurarak öğrencilerine güven verir, bireyler hedeflerine ulaşmada daha kararlıdır, mücadele etmekten çekinmezler, bireyler bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve psikolojik süreçleri etkilemektedir. Öğretmenlerin kendilerini öğretmenlik mesleğinde nasıl gördükleri, mesleki gelişim için ne yapmaları gerektiği mesleki öz yeterliğiyle ilgilidir. Görüldüğü üzere öğretmenlerin kişisel ve mesleki başarıları öz yeterlik inançlarından etkilenir. Öğretmen adaylarının sağlıklı bir öz yeterlik algısına sahip olması önemlidir. Öğretmen öz yeterliği öğretmen yetiştirmede önemli mesleki yeterliklerdendir. Öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının nasıl geliştiği, yüksek öğretmen öz yeterliği için eğitim programlarının nasıl olması gerektiği ve nasıl geliştirileceğinin belirlenmesi çok önemlidir (Flores, 2015; Pajares, 2002; Schunk, 2009).

Öğretmenler, öğretmen yetiştiren kurumlarda eğitim olarak eğitim-öğretim sürecini şekillendirmektedir. Öğretmen adayları kişisel ve mesleki gelişimleri için hizmet öncesinde kaliteli bir eğitim öğretim sürecinden geçerek öğretmen yeterliklerini kazanmalıdır. Yapılandırmacı eğitim anlayışıyla bireylerin yaparak yaşayarak öğrenmesine fırsat veren yöntem ve teknikler öğretmen mesleki yeterliklerinin kazandırılmasında önemlidir. Bu yöntemlerden biri de yaratıcı drama yöntemidir. Öğretmenlerin, mesleki öz yeterlik algılarının gelişmesinde yaratıcı drama yöntemi önemli rol oynamaktadır (Epçaçan ve Demirel, 2011; Flores, 2015; Pajares, 2002).

2.5. Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar

Araştırmanın konusuyla ilgili gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar bu araştırmanın amacını belirlemede öncü olarak araştırmaya şekil vermişlerdir. Yurt içinde ve yurt dışında yapılan ilgili araştırmalar amaç, yöntem ve sonuç bakımından incelenmiştir. Bu kapsamda ulaşılan ulusal ve uluslararası çalışmalar tarihsel sırasıyla aktarılmıştır.

2.5.1. Öğretmen Yeterlikleri ile İlgili Araştırmalar (Amaç Bakımından)

Senemoğlu (2001), tarafından yapılan çalışmada ilk kez karşılaştıkları öğretmenlerin davranışlarını betimleyen öğrenciler, öğretmenlerin davranışları hakkında yorumda bulunmuşlardır. Bu konuda yapılan ilk deneysel çalışmadır. Araştırma sonucundan elde edilen bulgular ile, öğrencilerin öğretmenlerin davranışlarını betimleme bulguları arasında benzerlik görülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular; öğrencilerin öğretmenlerden beklentileri; güler yüzlü, samimi, esprili, disiplini sağlayan, öğrencileri güdüleyen, değişik yöntem ve teknikleri kullanan, adaletli olma gibi özelliklere sahip olmalarıdır.

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2001), tarafından yapılan çalışmada ülkeler arası kıyaslama yapıldığında ekonomisi zayıf ülkelerde, gelişimi sağlamak için nitelikli öğretmen yetiştirmeye ve nitelikli öğretmenlere daha fazla ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır.

Barnes (2003), yaptığı çalışmada müzik öğretmeni adaylarının ve müzik öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile öğretimin etkililiği arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretimin etkililiğinin tecrübe kazandıkça arttığı ancak öz yeterlik inancının tecrübeyle artmadığı görülmüştür.

Çelikten ve Can (2003), “İdeal öğretmenlerin özellikleri” konusunda velilerle yaptıkları çalışma sonucunda, öğretmenlerin adaletli olması, öğrencilerine eşit davranması, öğrencileri yaşama hazırlaması, okulların ailelerle işbirliği içinde olması, okul aile ilişkilerine önem vermesi, eğitim öğretim faaliyetlerini planlı yapması,

öğretmenlerin yöneticilerle ve diğer öğretmenlerle işbirliği içinde olması vb. gibi beklentileriyle ideal öğretmeni tanımladıklarını göstermiştir.

Rise (2003), ileri düzey alan eğitimi ve öğretiminin, öğretmen niteliğine katkısı üzerinde yapılan yarı deneysel çalışmanın sonucuna göre, öğretmenlerin ileri derecede alan bilgisine sahip olmalarının öğrencilerin akademik başarılarına etki etmediği, tam tersi olarak ilköğretim öğrencilerinin başarılarında olumsuz etkileye sebep olduğu görülmüştür.

Seferoğlu (2004), yaptığı çalışmada öğretmenlik mesleği özelliklerinin neler olması gerektiği üzerinde durmuş, mesleki açıdan iyi yetişen öğretmenlerin, öğrencilerine olumlu öğrenme koşulları sağlayabileceği, bu nedenle nitelikli öğretim ve öğretmen için öğretmenlere mesleki gelişim konusunda devamlı destek olunması gerektiğinin önemi üzerinde durmuştur.

Çakır (2005), Anadolu üniversitesi eğitim fakültesi İngilizce öğretmenliği örgün eğitim programının 1. ve 3. öğrenim gören öğretmen adayları ile Anadolu üniversitesi İngilizce öğretmenliği 1. ve 3. sınıf uzaktan öğretim programında öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki yeterlik inançları ve mesleğe yönelik tutumlarını karşılaştırmıştır. Öğretmen adaylarının mesleki yeterlik ve mesleğe algıları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir.

Çakır, Kan ve Sünbül (2006), öğretmen adayları ve tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin algıları ve yeterlik inançlarını cinsiyet ve bölüm açısından karşılaştırdıkları çalışmada bağımsız değişkenlerin cinsiyet açısından farklılaşmadığını ancak bölümler açısından mesleğe yönelik algı ve mesleki yeterliklerinin farklılaştığını saptamışlardır.

Küçükyılmaz ve Duban (2006), sınıf öğretmenliği son sınıf öğretmen adaylarının fen öğretimine yönelik yeterlikleri ve bu yeterlikler hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan nitel çalışmada öğretmen adaylarının alan bilgisi, teknolojiyi kullanma, özel öğretim yöntemler, deney yapma ve yaptırma gibi konularda

genelde kendilerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşmışlardır. Öz yeterlik inançlarının artırılabilmesi için aldıkları eğitimin laboratuvar gibi uygulamalı ortamlarda yapılması ve içeriğin ilköğretim düzeyinde olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Leatham (2006), öğretmen adayları üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin neye, nasıl inandıklarını, öğretmen inançları üzerinde durarak açıklamaya çalışmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler ideal öğretmen olmak için öğretmen adaylarının kendilerinin akademik ve kişisel anlamda geliştirerek öğretmeyi öğrenmeleri gerektiğini vurgulamıştır.

Arnon ve Reicher (2007), Öğretmen adaylarıyla yapmış olduğu çalışmada ideal öğretmende bulunması gereken özellikleri öğretmenlerin görüşleriyle belirlemeye çalışmışlardır. Nitel çalışmada elde edilen bulgularda öğretmenlerin öz güveni gelişmiş, iletişim becerisi yüksek, empati kurabilen, liderlik yapabilen ve genel kültür bilgisine sahip olması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Karahan (2008), “Öğretmen yetiştirme düzeni ve Türkiye örneği adlı çalışmasında doküman analizi yapmıştır ve çalışmanın sonucunda, Cumhuriyet döneminden günümüze kadar öğretmen yetiştirmede MEB ve YÖK arasında işbirliğinin sağlanması ve öğretmen yetiştirmede mesleki gelişimin önemli yer tutması gerektiğini vurgulamıştır.

Özer ve Gelen (2008), Öğretmenlerin ve son sınıf öğretmen adaylarının MEB öğretmen yeterliklerine ne derece sahip olduklarını belirlemeye çalışmışlardır. Deneysel yöntem ile iki farklı anket uygulamışlardır. Hatay ilinde 242 öğretmen ve 159 öğretmen adayına uygulanan bu anket sonucunda, öğretmen adayları MEB in belirlediği öğretmen yeterlikleri bakımından öğretmen adaylarının kendilerini öğretmenlerden daha yeterli buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Teo (2009), yaptığı çalışmada eğitim enstitüsünde Singapur’da öğretmen adaylarının bilgisayar öz yeterlik algısı ile teknolojiyi kullanma becerilerini incelemiştir.

Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının bilgisayar öz yeterlik algıları ile teknolojiyi kullanma becerileri arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Daniel ve Harwell (2010), yaptıkları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarını incelemişlerdir. 184 öğretmenden toplanan veriler sonucunda öz yeterlik düzeyi yüksek olan öğretmenlerin öğrencilerine daha verimli eğitim imkânı sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin hizmet yılı ile mesleki öz yeterlikleri arasında anlamlı ve pozitif ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gençtürk ve Memiş (2010), İlkokulda görev yapan öğretmenlerin mesleğe yönelik öz yeterlik algıları ve iş deneyimlerinin mezun olunan okul, cinsiyet, branş ve kıdemlere göre incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada öğretmenlerin mesleğe yönelik öz yeterlik algılarında cinsiyet ve mezun olunan alan türüne göre anlamlı farklılaşma olmamasına rağmen, branş ve kıdemlere göre anlamlı bir farklılaşmanın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çaycı (2011), yaptığı çalışmada sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının lisans derslerinin öğretmen yeterlikleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının lisansta aldığı derslerin öğretmen adaylarının inançlarını yükselttiğini ayrıca bu derslerin öğretmen adaylarının kişisel yeterlik ve akademik başarılarını, olumlu şekilde etkilediği bulunmuştur.

Kasapoğlu ve Duban (2012), sınıf öğretmenliği öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada yapılandırmacı yaklaşıma yönelik düşünceler ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemiş, çalışmadan elde ettiği bulgulara göre öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ile yapılandırmacı yaklaşıma yönelik düşünceleri arasında anlamlı ve pozitif yönde yüksek ilişkinin olduğunu tespit etmiştir.

Taşkaya (2012), çalışmasında öğretmen adaylarının ideal bir öğretmende bulunması gereken özelliklerle ilgili görüşlerini incelemiştir. Nitel araştırma yönteminde yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen bulgulara göre; katılımcılar ideal bir öğretmende olması gereken özellikleri, kişisel ve mesleki boyutta

ifade etmişlerdir. Kişisel gelişim özellikleri olarak etkili iletişim becerisi gelişmiş, öz güven, problem çözme, sabır, hoşgörüyü vurgularken mesleki gelişim özellikleri olarak mesleki yeterlik ve sınıf yönetimini belirtmişlerdir.

Eurydice (2013), yaptığı çalışmada çeşitli ülkelerde öğretmen yeterliklerini incelemiştir. Doküman analizi sonucu, öğretmenlerde mesleki ve kişisel gelişimin olması gerektiği ve her toplumun öğretmenlerinin çağın gereklerine uygun olarak kendilerini sürekli geliştirmeleri gerektiğini ifade etmiştir.

Sözen ve Çubuk (2013), yaptıkları çalışmada, öğretmen yetiştirmede Almanya ve Türkiye'yi karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda Almanya'da yüksek lisansın zorunlu olduğu ve bunun öğretmen yetiştirmede öğretmen yeterliklerini kazandırıp, niteliğin yükseltilmesi için gerekli olduğunu, Türkiye'de de aynı uygulamanın olmasının öğretmenlerin mesleki gelişimi için etkili olacağını vurgulamışlardır.

Tanrıverdi ve Apak (2013), çalışmalarında, öğretmen adayları ve öğretim elemanlarının öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlikleriyle ilgili görüşlerini araştırmışlardır. Hem öğretmen adayları hem de öğretim elemanları öğretmenlerde bulunması gereken yeterliklerden en çok kişisel yeterlikler üzerinde durulması gerektiğini ifade etmişlerdir. İletişim becerisi, kendini gerçekleştirmiş birey, öz güven sahibi, yaratıcı düşünme, problem çözme, empati kurma gibi özellikleri ön plana çıkarmışlardır. Bu yeterlikleri kazandırmaya yönelik derslerin isimleri istendiğinde drama, öğretmenlik uygulaması gibi uygulamalı dersleri vurguladıkları görülmüştür.

Yavuz vd (2015), çalışmasında öğretmen yeterliklerinin eğitim süreci ve eğitimcilerine yönelik yayımlanmış raporları incelemiştir. Araştırmasında nitel araştırma yöntemi durum (vaka) çalışması kullanılmış, veriler "doküman incelemesi" ile elde edilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda; YÖK ile MEB'na bağlı okullar arasında ilişki olması, öğretmen eğitiminde teori ile uygulama arasında uyumun olması ve yine öğretmen eğitiminde kaliteli eğitim ve öğretimin sağlanabilmesi için, akademisyenlerin alanında uzman olması gerektiği tespit etmiştir. Ayrıca raporlarda yüksek lisans düzeyinde ve araştırma merkezli öğretmen eğitiminin ön plana çıktığı

görülmüştür. Raporlarda öğretmen nitelikleri ve yeterliklerine geniş yer verildiği tespit edilmiş, 21. yüzyıl becerilerinden yaratıcılık, problem çözme ve iş birliği gibi yeterliklerin ön plana çıktığı görülmüştür.

2.5.2. Yaratıcı Drama ile İlgili Araştırmalar (Yöntem Bakımından)

Davis (1987), “Yaşlı yetişkinlerde güçlendirici faaliyetler olarak yaratıcı dramının etkisi” adlı çalışmasında yaratıcı drama uygulamaları yoluyla yaşlı yetişkinlerin öz güvenini artırmış böylece kişisel ve toplumsal gelişimini olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Araştırmacı yaratıcı drama ile yetişkinlerin öz güvenini artırmak, rahatlamak, iletişim kurmak, paylaşma ve başarmak yetilerinin geliştiğini vurgulamıştır.

Ömeroğlu (1990), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin anaokulu öğrencilerinin sözel yaratıcılıkları üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda bireylerin yaratıcılık becerilerinin doğuştan olduğu, uygun ortam oluştuğunda yaratıcı drama uygulamalarıyla çocukların sözel yaratıcılıklarının geliştiğini bulmuştur.

Kaaland Wells (1993), “Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik algıları” adlı çalışmasında anket ve görüşme sonuçlarına göre, yaratıcı drama yöntemini uygulayan öğretmenlerin algılarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin yaratıcı drama yönteminin eğitim öğretim sürecinde etkili bir yöntem olarak kabul ettiklerini, derslerde kullanılması gerektiğini fakat yöntem, mekân ve zamanla ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Pinciotti (1993), yaptığı çalışmada, öğretim etkinliklerinde yaratıcı drama uygulamalarının öğrenciler üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular; yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin rol oynama, empati kurma, işbirliği içinde çalışma, iletişim becerilerini geliştirme yetilerine önemli derecede olumlu etkileri olduğunu ortaya koymuştur.

Yassa (1999), “Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin iletişim becerileri üzerindeki etkisi” adlı çalışması sonucunda yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin

kendini ve duygularını ifade etme, kontrol etme, empati becerilerini geliştirme, öz güven gelişimi gibi kişisel becerilerini kazandırdığını vurgulamıştır.

Bowers ve Basso (1999), yaptıkları çalışmada, yaratıcı drama yönteminin şehirlerde ve kırsal yerlerde öğrenim gören ortaöğretim 7.sınıf öğrencilerinin arkadaşlık kurma becerilerine etkisini incelemiştir. Nicel ve nitel araştırma sonucunda; yaratıcı drama yönteminin hem şehirde, hem de kırsal kesimlerde öğrenim gören öğrencilerin arkadaşlık kurma becerilerinde anlamlı ve olumlu etkisinin olduğunu ve öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiğini tespit etmişlerdir

Antepli, Haktanır ve Cihangir (2000), çalışmalarında yetişkinlerin benlik gelişiminde drama uygulamalarının etkisini incelemiştir. Komiser yardımcılarının katıldığı çalışmada drama uygulamalarının, yetişkinlerin benlik gelişimleri üzerinde anlamlı ve pozitif yönde ilişkisi olduğunu tespit etmişlerdir.

Freeman (2000), çalışmasında, yaratıcı drama yönteminin 3 ve 4. sınıf üniversite öğrencilerinin benlik gelişimi ve sosyal becerilerine etkisini incelemiştir. Nicel ve nitel veri toplanılan araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin üniversite öğrencilerinin benlik gelişimi ve sosyal beceri gelişimine anlamlı düzeyde etkisinin olmadığını vurgulamıştır. Ancak öğrenciler yaratıcı drama yönteminin öz güvenlerini geliştirdiğini ve eğlendirici olduğunu ifade etmişlerdir.

Yaya (2000), çalışmasında dramanın ilköğretimde öğrencilerin sosyal beceriler üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda drama yönteminin öğrencilerin sosyal becerileri geliştirmesinde anlamlı ve pozitif yönde ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Morris (2001), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin ilköğretim öğrencileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin hayal, güçlerini, öz güvenlerini ve yaratıcılığını geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Akoğuz (2002), çalışmasında ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin iletişim becerilerinin gelişiminde yaratıcı drama yönteminin etkisini incelemiştir. Nicel araştırma sonuçlarına göre, yaratıcı drama yönteminin tüm öğrencilerin iletişim becerilerini gelişiminde anlamlı ve pozitif yönde etkisi olduğu sonucuna varmıştır.

Rowland (2002), drama uygulamalarının ilköğretim 1.kademe öğrenciler üzerindeki etkisi adlı çalışmasında, drama uygulamalarıyla öğrencilerin sözel olmayan becerilerinde, benlik gelişiminde, özgüvenlerinin gelişmelerinde olumlu olduğu sonucuna varmıştır.

Johnson (2002), çalışmasında yaratıcı drama uygulamalarının ilköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin biliş üstü farkındalıkları ve düşünme stratejileri üzerindeki etkisini nitel araştırma yöntemiyle incelemiştir. Araştırma sonucundan elde edilen bulgular, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin biliş üstü farkındalıkları ve düşünme becerilerini olumlu yönde etkilediğini desteklemiştir.

Freeman, Sullivan ve Fulton (2003), çalışmalarında yaratıcı drama yönteminin, üniversite 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri, kişisel düşünme ve problem çözme üzerindeki etkisini incelemiştir. Nicel araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara göre her iki sınıfta da yaratıcı drama yöntemi lehine anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. Araştırmacılar bu sonucu, drama uygulamalarının her iki sınıfta da ihmal edilerek uygulanmış olabileceğini ifade etmişlerdir.

Woyslko ve Sticklely (2003), çalışmalarında yaratıcı drama etkinliklerinin hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka gelişimleri üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmada, yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin duygusal zeka gelişimini anlamlı ve pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca araştırmacılar yaratıcı drama etkinliklerinin öğretmen yetiştirme sürecinde kullanılmasının öğretmen adaylarının mesleki ve kişisel gelişime katkı sağlayacağını, bu yüzden öğretmen yetiştirmede drama uygulamalarının kullanılması gerektiğini savunmuşlardır.

Akfırat (2004), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin ilk ve ortaöğretimde öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin sosyal becerilerine etkisini incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin sosyal becerilerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür. Çalışmanın devamında yapılan izleme testi kalıcılık belirleme çalışmasında bu olumlu etkinin devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Guli (2004), sosyal algı eksikliği olan çocuklarda yaratıcı dramanın etkisi adlı çalışmasında, yaratıcı drama uygulamalarının sosyal algı eksikliği olan çocukların sosyal becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğunu tespit etmiştir.

Wright (2006), çalışmasında drama yönteminin üniversite öğrencilerinin kişilik ve sosyal gelişimini incelemiştir. Nicel araştırmadan elde edilen bulgulara göre, drama yönteminin öğrencilerin kişilik ve sosyal gelişiminde anlamlı ve pozitif etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Ceylan ve Ömeroğlu (2007), okul öncesinde drama dersinin, okul öncesi öğretmen adaylarına etkisinin değişkenlere göre incelediği çalışmasında, ders değerlendirme form sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının aldıkları puanla yaş, cinsiyet, üniversiteye devam durumu arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Fakat bu dersi daha önce seçmeli ders olarak alan öğrenciler arasında anlamlı fark görülmüştür.

Aykaç ve Ulubey (2008), çalışmasında yaratıcı drama yöntemi ile ilköğretim programlarında yer alan yapılandırmacı eğitim arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucuna göre yapılandırmacı eğitim anlayışına göre hazırlanan ilköğretim programlarında yaratıcı drama yöntemi daha fazla yer almış ve öğretmenlere bu yöntemi uygulamaları gerektiğine yer vermiştir.

Demirtaş (2009), çalışmasında yaratıcı drama uygulamalarının çocuk yuvasındaki öğrencilerin değer eğitimi üzerindeki etkisini incelemiştir. Nicel araştırma sonucunda elde edilen verilere göre yaratıcı drama uygulamalarının çocuk yuvasındaki

öğrencilerin değer eğitimi üzerinde anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır.

Güven (2009), çalışmasında yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin öğrenme stratejilerini geliştirmesindeki etkisini tartışmıştır. Yaratıcı drama uygulamalarının, öğrencilerin öğrenmede yeni stratejiler geliştirmelerine, araştırma, eleştirme ve keşfetmelerine yardımcı olduğu, kişisel olarak kendilerini geliştirmelerine, deneme-yanılma gibi etkinliklerde kendilerini keşfetmelerine katkı sağladığını vurgulamıştır.

Özyiğit (2011), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin matematik dersinde problem çözme, akademik başarı, benlik gelişimi üzerindeki etkilerini incelemiştir. Karma yöntemin uygulandığı araştırma sonucundan elde edilen bulgularda; yaratıcı drama yönteminin problem çözme, akademik başarı, benlik gelişimi ve etkileşim ile anlamlı ve pozitif yönde ilişkisi olduğu saptanmıştır. Nitel sonuçlara göre fikir sunma kategorisinin en çok, kaygı duyma kategorisinin ise en az kodlandığı görülmüştür.

Karagenç (2011), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin üniversite öğrencileri üzerindeki etkisini nitel yöntemle incelemiştir. Elde edilen bulgular, yaratıcı drama yönteminin üniversite öğrencileri öz denetim, öz düzenleme, karar verebilme, hoşgörü, anlayış, problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermiştir.

Epcacan (2012), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin ilköğretimde uygulanmasını öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelemiştir. Araştırma iki aşamada gerçekleştirilmiştir. 1. aşamada, dönem başında öğrencilerden yaratıcı drama ile ilgili genel bilgileri alınmıştır. 2. aşamada yaratıcı drama yöntemiyle ilgili açık uçlu sorularla fikirleri alınmıştır. Yapılan betimsel ve içerik analizi sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının yaratıcı drama dersi almadan önceki görüşleriyle, dersi aldıktan sonraki görüşleri arasında fark vardır. Bu fark dersi aldıktan sonra yaratıcı drama yönteminin bireyin gelişimi üzerinde olumlu etkileri olduğuna yöneliktir.

Paylan (2013), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin ilkokuldaki öğrencilerin öz güven gelişimine etkisini incelemiştir. Nicel ve nitel araştırma deseninin uygulandığı araştırma sonuçlarına göre, yaratıcı drama yönteminin ilkokul öğrencilerinin öz güven gelişiminde anlamlı ve pozitif yönde etkisi olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca araştırmacı yaratıcı drama yöntemine katılan öğrencilerin derslere katılmakta istekli olduklarını ve öz güvenli davranışlar gösterdiklerini savunmuştur.

Tanrısevsin ve Aykaç (2013), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin üniversite öğrencilerinin kişisel ve mesleki gelişimlerine etkilerini incelemiştir. Nitel araştırma yönteminin uygulandığı çalışmada yarı yapılandırılmış olarak hazırlanan görüşme formuyla veriler toplanmıştır. Elde edilen bulgular; yaratıcı drama yönteminin üniversite öğrencilerinin kişisel ve mesleki gelişimlerine olumlu etkiye sahip olduğunu, utangaçlık düzeylerinde azalma, iletişim becerileri, empati kurma, problem çözme becerilerinin geliştiğini ortaya koymuştur.

2.5.3. Öğretmen Yeterlikleri ve Yaratıcı Drama ile İlgili Araştırmalar (Sonuç Bakımından)

Tate (2002), çalışmasında yaratıcı drama derslerinin 21 yy sınıf öğretmen adayları üzerindeki etkisini incelemiştir. Nitel araştırma yöntemiyle yapılan çalışmadan elde edilen verilere göre, yaratıcı drama derslerinde yapılan drama uygulamalarının, öğretmen adaylarının öğrenme-öğretme sürecinde yeterliklerinin farkına varmalarını sağladığı görülmüştür. Ayrıca araştırmacı, araştırma sonuçlarından hareketle öğretmen yetiştirme programlarında yaratıcı drama uygulamalarına ve derslerine önem verilmesi ve kullanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Özdemir (2003), çalışmasında, yaratıcı drama dersinin sınıf öğretmenliği 3.sınıf öğretmen adaylarının duygusal zekâ gelişimine etkisini incelemiştir. Nicel araştırmadan elde edilen verilere göre öğrencilerin ön test ile sontest puanları arasında yaratıcı drama dersi lehine anlamlı bir fark vardır. Kalıcılık testinden elde edilen sonuca göre zaman geçtikçe, duygusal zeka, öz bilinç, empati gibi kişisel yeterlikleri de anlamlı derecede gelişim tespit edilmiştir.

Genç (2004), çalışmasında drama dersinin üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırmaya daha önce drama dersini almış öğretmen adayları ile drama dersini hiç almamış meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler katılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, öğrencilerin utangaçlık düzeylerinin azalmasında drama dersini alan öğretmen adaylarının lehine fark olduğu ve öğrencilerin iletişim, problem çözme, karar verme gibi kişisel gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir.

Öztürk (2006), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının sözel iletişim becerilerine etkisini incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının sözel iletişim becerilerini geliştirdiğini göstermiştir.

Arielli (2007), yaptığı çalışmada yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin fen öğretimi yeterlik algılarına etkisini incelemiştir. Yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının fen öğretimi yeterlik algıları üzerinde anlamlı ve pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca araştırmacı yaratıcı drama yöntemi uygulanan öğrencilerin iletişim becerilerinde olumlu gelişmeler gözlemiştir.

Kara ve Çam (2007), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının sosyal beceri gelişimine etkisini incelemiştir. Nicel araştırma sonucunda, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının ilişkiyi başlatma ve sürdürme, grupta bir işi yapma, öz düzenleme gibi sosyal becerileri üzerinde anlamlı ve pozitif yönde etkili olduğunu tespit etmiştir.

Kaf-Hasırcı, Bulut ve Saban (2007), yaratıcı drama yönteminin öğretmen adayları üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalardan elde ettikleri sonuçlara göre, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim becerilerini, sosyal gelişimlerini, mesleki akademik becerilerini anlamlı ve pozitif düzeyde etkiliğini ortaya koymuşlardır.

Küçükkaragöz ve Demirsöz (2007), çalışmalarında ilköğretim drama dersinde yaratıcı drama etkinliklerinin sınıf öğretmenliği son sınıf öğretmen adaylarının duygusal zeka düzeylerine etkisini incelemiştir. Deneysel araştırma yönteminin uygulandığı çalışmada araştırmacı, yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının duygusal zeka ve stresle başa çıkma, uyumluluk alt boyutları üzerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Demirsöz (2008), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin sınıf öğretmenliği son sınıf öğretmen adaylarının problem çözme becerilerine etkisi incelenmiştir. Deneysel araştırma yöntemi sonucuna göre yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının problem çözme becerileri üzerinde son test ve ön test puanlarının tümüyle alt boyutları arasında anlamlı farklılık göstermemiştir. Diğer yandan, grubun son test puanlarında düşme olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacı bu durumu öğretmen adaylarının problem çözme konusunda yetersizliğini gösterdiğinden, bu düşüşün olumlu olduğunu savunmuştur.

Hamurcu (2008), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin sınıf öğretmen adaylarının Fen öğretiminde öz yeterlik algılarına etkisini incelemiştir. Nicel ve nitel yöntemin uygulandığı araştırmadan elde edilen veriler, yaratıcı drama yönteminin fen öğretimi öz yeterlik algılarının sınıf öğretmen adaylarını anlamlı ve pozitif yönde etkilediği sonucuna varmıştır. Nitel araştırma analizinde, öğretmen adayları drama uygulamalarının kendilerinin kişisel gelişimlerine yarar sağlayacağını ifade etmişlerdir. Antepli ve Ceylan (2009), çalışmalarında drama dersinin çocuk gelişimi öğretmenliği 2. Sınıf öğretmen adaylarının benlik algısı üzerindeki etkisini incelemiştir. Nicel araştırma sonucundan elde edilen bulgularda drama dersinin öğretmen adaylarının benlik algısı üzerinde anlamlı ve pozitif yönde etkisi olduğunu tespit etmiştir.

Güneysu ve Tekmen (2009), çalışmalarında yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının duygusal zeka gelişimine etkisini incelemiştir. Nitel araştırma yöntemine göre yapılan araştırma sonuçlarına göre, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının duygusal zeka gelişimlerine olumlu yönde etkisi olduğu bulunmuştur.

Aslan, Erbay ve Saygın (2010), çalışmalarında yaratıcı drama yönteminin çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmen adaylarının iletişim becerileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Nicel araştırma sonuçlarına göre; yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim becerileri üzerinde anlamlı ve pozitif yönde etkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca araştırmacı yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının empati kurma, öz güven, problem çözme becerilerini olumlu yönde geliştirdiğini ortaya koymuştur.

Çetingöz (2012), okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik algılarını incelediği araştırmasında görüşmelerden elde ettiği sonuçlara göre öz yeterlik düzeyleri değişen adayların durumunda, planlama ve uygulama konularında farklılık olduğunu tespit etmiştir. Öğretmenlerin eğitim öğretim sürecinde verimli olabilmeleri için öz yeterlik inançlarının yüksek olması gereklidir.

Kılıç (2012), çalışmasında yaratıcı drama uygulamalarının ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin iletişim becerilerine etkisini incelemiştir. Nicel araştırmalardan elde edilen bulgulara göre, yaratıcı drama yönteminin öğretmenlerdeki etkisi bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlarıyla karşılaştırılmıştır. Yaratıcı drama yönteminin öğretmenlerin iletişim becerileri gelişmesinde anlamlı ve pozitif yönde ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Toy (2012), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin öğretmen adayları üzerindeki etkisini incelemiş, gelişim ve öğrenme dersi kapsamında yaratıcı drama dersinin kavramları somutlaştırdığı ve gerçek yaşamla ilişki kurabilmelerine yardımcı olabileceğini belirtmiştir.

Saçlı (2013), “Yaratıcı drama yönteminin beden eğitimi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerilerine etkisi” adlı çalışmasında yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerisini olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Aynı zamanda araştırmacı öğretmen adaylarının karar verme, mantığa uydurma, probleme farklı çözüm önerileri sunma yetilerini de geliştirdiğini vurgulamıştır.

Şimşek (2013), çalışmasında yaratıcı drama çalışmalarının öğretmen adaylarında sosyal becerilere etkisini incelemiştir. Nicel ve nitel yöntemin bir arada kullanıldığı araştırmadan elde edilen bulgulara göre; yaratıcı drama uygulamaları, öğretmen adaylarının sosyal becerilerinde anlamlı ve pozitif düzeyde etki ettiğini tespit etmiştir.

Lee, Cawthon ve Dowson (2013), öğretmenlerle yaptıkları çalışmada, yaratıcı drama programının öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemede etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı drama programının öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde ilerlemelerine, amaçlarına ulaşma ve karşılaştıkları problemleri çözmede yardımcı olduğunu, bireylerin öz yeterlik algılarını artırdığını belirtmişlerdir.

Çayır ve Gökbulut (2015), çalışmalarında yaratıcı drama uygulamalarının sınıf öğretmen adaylarının öğretmen yeterliklerinden kişisel gelişime etkisini incelemiştir. Nitel araştırma görüşme ve günlüklerden elde edilen veriler iki temada birleşmiştir. Bunlardan birincisi öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, diğeri öğretmenin kişisel özellikleri şeklinde sıralanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; öğretmen adayları yaratıcı drama uygulamalarıyla öğretmen adaylarının mesleğe duygusal anlamda daha da yaklaştığı, göreve başlamadan karşılaştıkları sorunları canlandırmalarla hissetmeleri ve problem çözme becerilerini geliştirdiğini tespit etmiştir. Öğretmen adayları, öğretmen yetiştirme programında kişisel gelişimin öneminden bahsetmiş, kişisel gelişimlerini desteklemek konusunda neler yapmaları gerektiğine ilişkin düşüncelerini açıklamışlardır.

İlgili araştırmalar özet

Ülkemizde ve yurt dışında ilgili araştırmalar incelendiğinde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili çok sayıda çalışma mevcuttur. Ancak çalışmaların çoğu okul öncesi ve ilköğretim öğrencilerini kapsar düzeydedir. Nitekim yaratıcı drama yönteminin öğretmen ve öğretmen adaylarında belirlenen farklı değişkenler üzerindeki etkisi araştırılmış ve büyük oranda yaratıcı drama uygulamalarının olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Bunun yanında, yapılan çalışmalara bakıldığında, öğretmenler ve

öğretmen adayları üzerinde yaratıcı dramının daha çok sosyal beceri gelişimi üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Türkiye’de öğretmen yetiştiren kurumlar olan, eğitim fakültelerinde yapılandırmacı eğitim yaklaşımı yöntemlerinden biri olan yaratıcı drama yönteminin MEB’in belirlediği genel öğretmen yeterliklerinden kişisel ve mesleki yeterlikler perspektifinden incelendiği çalışmaların yetersiz olduğu göze çarpmaktadır. Bu bakımdan yapılan bu çalışmanın, ilgili literatüre katkı getireceği düşünülmektedir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın modeli, grupları, veri toplama aracı, süreci, işlem basamakları, verilerin analizi ile ilgili istatistiksel yöntemler bu bölümde yer almaktadır. Öncelikle araştırmanın modeli, deney ve kontrol grupların oluşturulması, veri toplama aracı ve yaratıcı drama yöntemiyle işlenecek dersin planlarının hazırlanıp uygulanması daha sonra toplanan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.

3.1.Araştırma Modeli

Bu çalışmada, karma yöntem uygulanmıştır. Araştırmanın nicel kısmında yarı deneysel desen, nitel kısmında odak grup görüşmesi yapılmıştır. Araştırmada, öğretmen adaylarının öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik gelişimi üzerindeki etkisini belirleyebilmek için, nicel yöntemde “öntest”, “sontest” ve “kalıcılık testi”, deney/kontrol grublu deneme modeli kullanılmıştır. Nitel yöntemde kalıcılık testi güvenilirliğini artırmak için deney grubunda odak grup görüşmesi yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Çalışmanın bağımsız değişkenleri “Yaratıcı Drama Yöntemi” “Geleneksel Yöntem”; bağımlı değişkenleri ise “Öz Güven”, “İletişim Becerileri” ve “Mesleki Öz Yeterlik” tir.

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretimi güz yarıyılında Kars Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmenliği son sınıfa devam eden öğretmen adayları oluşturmuştur.

3.2.1. Araştırma Gruplarının Oluşturulması

Deneysel çalışma Etkili İletişim dersinde yapılmıştır. Uygulama yapılan bölümde A ve B olmak üzere iki şube, toplam 68 öğretmen adayı vardır. Giriş davranışları bakımından, şubelerin denk olup olmadığını anlamak için, uygulamaya başlamadan önce öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik ölçme araçlarının öntesti yapılmıştır. Analiz sonucunda şubeler arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Böylece araştırmaya katılacak olan gruplar kura yöntemiyle, yansız şekilde

seçilmiştir. Kura sonucunda, A şubesi deney (34 kişi), B şubesi kontrol (34 kişi) grubu olarak belirlenmiştir.

Tablo 1: Araştırma Deseni

Gruplar	Ön Test	Yapılan İşlem	Son Test
Deney Grubu	T1	Yaratıcı Drama Yöntemi	T2
Kontrol Grubu	T1	Geleneksel Yöntem	T2

Tablo 1. Deney ve kontrol gruplarına eğitim verilmeden önce ve eğitim verildikten sonra öntest ve sontest uygulanmıştır.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri (Cinsiyet, Yaş, Yaşadığı Bölge)

	N	%	N	%
Cinsiyet				
Kız	17	%50	16	%47.1
Erkek	17	%50	18	%52.9
Yaş				
18-22	28	%82.4	27	%79.4
23-27	6	%17.6	7	%20.6
Yaşadığı B.				
Doğu A.B	17	%50	20	%58.8
GüneyD.A.B	15	%44.1	11	%32.4
Karadeniz B	2	%5.9		
Marmara B			3	%8.8

Tablo 2’de araştırma gruplarının demografik özellikleri cinsiyete, yaşa ve yaşanılan bölgeye göre dağılımı verilmiştir. Cinsiyete göre araştırmaya katılan kontrol grubunun 17’si (%50) kadın, 17’si (%50) erkek; deney grubunun 16’si (%47.1) kadın, 18’si (%52.9) erkektir. Yaşa göre araştırmaya katılan kontrol grubunun 28’i (%82,4) 18-22 yaş, 6’sı (%17,6) 23-27 yaş, deney grubunun 27’si (% 79,4) 18-22 yaş, 7’si (%20,6) 23-27 yaş aralığındadır. Yaşanılan bölgeye göre araştırmaya katılan kontrol grubunun 17’si (%50) Doğu Anadolu Bölgesi, 15’i (%44,1) Güneydoğu Anadolu Bölgesi, 2’ si (%5,9) Karadeniz bölgesi, deney grubunun 20’si (%58,8) Doğu Anadolu Bölgesi, 11’i (%32,4) Güneydoğu Anadolu Bölgesi, 3’ ü (%8,8) Marmara Bölgesinde yaşamaktadır. Elde edilen verilerde, deney ve kontrol gruplarının cinsiyet ve yaş bakımından denk olduğu tespit edilmiştir. Yaşanılan bölge bakımından, iki grubunda çoğunlukla Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşadığı görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada, veri toplamak için, “Öz Güven Ölçeği, “İletişim Becerileri Ölçeği” “Öz Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Veri toplama araçlarının deneysel işlem öncesi, işlem sırası ve işlem sonrası kullanıma ilişkin durumlar, Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3: Veri Toplama Araçlarının Deneysel İşlem Öncesi, Sırası ve Sonrasındaki Durumları

Deneysel İşlem Öncesi	Deneysel Sırasında	İşlem	Deneysel İşlem Sonrası
Öz güven Ölçeği			Öz güven Ölçeği
İletişim Becerileri Ölçeği			İletişim Becerileri Ölçeği
Öz Yeterlik Ölçeği			Öz Yeterlik Ölçeği
			Odak Grup Görüşmesi

Öz güven ölçeği

Çalışmada kullanılan öz güven ölçeği Akın (2007), tarafından geliştirilen “Öz Güven Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri” başlıklı çalışmasından alınmıştır. Ölçek, beşli Likert tipi derecelendirme olup “hiç katılmıyorum” (1), “katılmıyorum (2)”, “kararsızım (3)”, “katılıyorum (4)” “tamamen katılıyorum (5)” biçiminde derecelendirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeğin faktörleri .31 ile .75 arasındadır. Doğrulayıcı faktör analizinde Ki-kare değeri ($\chi^2 = 700.41$, $sd=488$, $p=0.00$) anlamlıdır. Uyum geçerliği çalışmasında “Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri” ile

geliştirilen ölçek arasındaki korelasyonun .87 olduğu belirlenmiştir. Öz güven Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayıları ölçeğin tamamı için .83. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise ölçeğin bütünü için .94 bulunmuştur. Ölçeğin madde toplam korelasyonları .30 ile .72 arasında değişmiştir. Akın (2007), bu sonuçlara dayanarak “Öz Güven Ölçeği'nin eğitim ve psikoloji alanında kullanılabilir, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirtmektedir.”

Bu araştırmada 33 maddelik öz güven iç tutarlılığını belirlemek için yapılan Cronbach Alpha katsayısı .97 bulunmuştur. Bu bulgu, çalışma için güvenilirliğin oldukça yüksek olduğunu ve ölçeğin kullanılabilir düzeyde olduğunu göstermektedir.

İletişim beceri ölçeği

Araştırmada kullanılan iletişim beceri ölçeği Balcı-Çelik ve Ersanlı (1998), tarafından geliştirilen ‘İletişim Becerileri Envanteri’ başlıklı çalışmasından alınmıştır. Ölçek, beşli Likert tipi derecelendirme ölçek olup “hiç katılmıyorum” (1), “katılmıyorum (2)”, “kararsızım (3)”, “katılıyorum (4)” “tamamen katılıyorum (5)” biçiminde derecelendirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçekte, Test yarılama yöntemi güvenilirlik çalışmasında $r=64$, test tekrar test $r=70$ bulunmuştur. Daha sonra aynı envanter üniversite öğrencileri üzerinde uygulanmış olup Cronbach Alpha 0,85 olarak çıkmıştır. Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlı çıkmış olması bölümün niteliğine uygun maddelerden oluştuğunu göstermektedir (Balcı-Çelik ve Ersanlı, 1998).

Bu araştırmada 45 maddelik iletişim iç tutarlılığını belirlemek için yapılan Cronbach Alpha katsayısı .98 bulunmuştur. Bu bulgu güvenilirliğin oldukça yüksek olduğunu ve ölçeğin kullanılabilir düzeyde olduğunu göstermektedir.

Mesleki öz yeterlik ölçeği

Araştırmada kullanılan öz yeterlik ölçeği Can ve Cantürk- Günhan (2009), tarafından geliştirilen “Yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeği” başlıklı çalışmasından alınmıştır. Ölçek, beşli Likert tipi derecelendirme ölçek olup “hiç katılmıyorum” (1), “katılmıyorum (2)”, “kararsızım (3)”, “katılıyorum (4)” “tamamen katılıyorum (5)” biçiminde derecelendirilmiştir. Can (2009), tarafından geliştirilen “Öz Yeterlik Ölçeği” içeriği incelendiğinde, mesleki öz yeterlik içeriğiyle uyduğu görülmektedir. Bu sebeple, bu çalışmada mesleki öz yeterliği ölçmek için kullanılmıştır. Çalışmada kullanılacak ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Araştırma

sonunda geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin, Cronbach Alpha .96 bulunmuştur. Sonuçlara göre bu ölçek eğitim ve psikoloji alanında kullanılabilir, geçerli ve güvenilir ölçme aracı olabilir (Can, 2009).

Bu araştırmada 47 maddelik mesleki öz yeterlik iç tutarlılığını belirlemek için yapılan Cronbach Alpha katsayısı .98 bulunmuştur. Bu bulgu güvenilirliğin oldukça yüksek olduğunu ve ölçeğin kullanılabilir düzeyde olduğunu göstermektedir.

Odak grup görüşmesi

Deney grubunda kalıcılık testi öz güven, iletişim becerileri, mesleki öz yeterlik ölçme aracının, daha önce öntest ve son test olarak uygulanması, diğer deyişle aynı ölçme aracının üç kez uygulanması, öğretmen adaylarının bu ölçme aracına yönelik farkındalıklarının artırmasına sebep olduğu düşünülebilir. Bu sebeple, deney grubuna kalıcılık testi uygulandıktan sonra, öğretmen adaylarıyla odak grup görüşmesi yapılmış, görüşmelerde öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik ölçme araçlarının maddelerine ilişkin yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme soruları geliştirilmiş ve anket oluşturulmuştur. Görüşme soruları geliştirilirken uzman görüşü alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu deney grubundan 10 gönüllü öğretmen adayıyla bir araya gelinerek, yüz yüze iletişim şeklinde uygulanmıştır. Görüşmeler video kameraya alınmış ve yaklaşık bir saat sürmüştür. Yaratıcı drama yönteminin öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik gelişimi üzerinde ne derece etkili olduğu, içerik analizinde elde edilen sonuçların frekanslarıyla ve öğretmen adaylarının görüşmelerdeki söylemleriyle açıklanmıştır.

Veri toplamada önemli yere sahip olan odak grup görüşmeleri grup içerisinde bireylerin ılımlı bir ortamda önceden belirlenen, planlanmış bir konu ile ilgili görüşlerinin alındığı yöntemdir. Odak grup görüşmelerinde bireylerin bir soruya verdiği cevabı, grup arkadaşları duyduğu için, kendi düşüncelerini verilen cevap doğrultusunda söyleyebilir ve böylece konuya ilişkin farkındalıklarının arttığı düşünülmektedir (Kruger ve Casey, 2000; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada karma yöntemin amacına göre gömülü yöntem olarak nitel veriler, nicel verilerin güvenilirliğini desteklemek için kullanılmıştır (Creswell, 2008).

3.4. Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanma sürecinde, önce araştırma konusu belirlenmiştir. Daha sonra çalışmaya en uygun ölçme araçları incelenip, uzman görüşü alınarak çalışmada kullanılmaya karar verilmiştir. Belirlenen ölçme araçları için, ölçeceği geliştirenler tarafından izin alınmıştır. Daha sonra, bu ölçme araçlarının güvenilirliğine bakılmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğretmen adaylarına genel bilgi formu uygulanmıştır. Çalışmanın yapılacağı Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmenliği son sınıf öğretmen adaylarına öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik ölçme aracı ön test uygulanarak, başlangıç itibariyle giriş davranışları bakımından birbirine denk olduğu kanaatine varılan iki şube, kura yöntemiyle deney ve kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubuna yaratıcı drama etkinlikleri uzman görüşü alınarak hazırlanmış, kontrol grubunda geleneksel (düz anlatım) yöntemi uygulanmıştır.

3.5. Yaratıcı Drama Programının Geliştirilmesi

Uygulamaya başlamadan önce 14 oturumluk 42 saatlik yaratıcı drama etkinlik planı hazırlanmıştır. Etkili iletişim dersi kapsamında, deney grubundaki öğretmen adaylarına yaratıcı drama yöntemi, kontrol grubundaki öğretmen adaylarına geleneksel yöntem uygulanmıştır.

Çalışma 19 Eylül - 23 Aralık 2016 tarihleri arasında 14 hafta, her hafta üç ders saati olarak uygulanmıştır. Oturumlarda hedefler belirlenirken, öğretmen yeterliklerinin kişisel ve mesleki gelişim yeterlik ve performans göstergeleri ile etkili iletişim dersi içeriğinden yararlanılmıştır. Derslerde “doğaçlama”, “rol oynama”, “rol kartları”, “yarım bırakılmış materyal”, “donuk imge”, “sıcak sandalye”, “pantomim”, “geriye dönüş”, “bilinç koridoru”, “hikaye/olay canlandırma” gibi yaratıcı drama tekniklerinin olduğu drama atölyeleri şeklinde uygulanmıştır. Oturum planları araştırmacı tarafından uzman görüşü alınıp, drama aşamaları göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Dersler drama atölyesinde yapılmıştır. Deney grubunda, hazırlanan etkinlik planları belirlenen ders saatlerinde, Etkili İletişim dersinde yaratıcı drama yöntemi ile uygulanmıştır. 14 haftalık 14 oturumluk bu uygulamalar, planlanan şekilde yürütülmüştür. Kontrol grubunda ise, Etkili iletişim dersi geleneksel yöntemle işlenmiştir. Süreç bitiminde deney grubu ve

kontrol grubuna, öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik ölçme araçları sönstest uygulanmıştır. Son test uygulandıktan 8 hafta sonra deney grubundaki öğretmen adaylarına bu üç ölçek için kalıcılık testi ve odak grup görüşmesi yapılmıştır.

3.6.Verilerin Analizi

Araştırma veri analiz tekniği kullanılmıştır. Uygulamalar yapıldıktan sonra ölçme aracı ile elde edilen veriler, araştırmanın amacı doğrultusunda nicel veriler SPSS 22.0 istatistik programında, nitel veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir.

1. Öntest ve sönstest uygulandıktan sonra ölçme araçları için normallik analizi,

2. Özgüven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik ölçme araçlarının güvenilirlik analizi,

3. Kontrol ve deney grubu öğretmen adaylarının öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik öntest puanları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar (independent samples) t-testi kullanılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi iki grubun aldıkları değerlerin, sürekli değişken üzerinden karşılaştırılması amacıyla kullanılır (Field, 2009; Pallant, 2007).

4. Kontrol ve deney grubu öğretmen adaylarının öntest-sönstest, öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik ölçme araçları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımlı gruplar (paired samples) t-testi kullanılmıştır. Bağımlı gruplar t-testi aynı grubun,7 aynı deneysel şartlar altında iki farklı ölçümdeki puanlarını kıyaslamak için kullanılır (Field, 2009; Pallant, 2007).

5. Deney grubundaki öğrencilere öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlikle ilgili kalıcılık testi, tekrarlı ölçümler ANOVA analizi uygulanmıştır.

6. Odak grup görüşmeleri, nitel araştırma yöntemi içerik analiziyle yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz öncesinde öntest ve sönstest veri toplamada kullanılan ölçeklerin maddeleri kategori olarak alınmış, deşifre edilen cümleler ilgili kategorilerin altına yazılmıştır. Her kategorinin frekansları hesaplanmış, uygulanan kalıcılık testi sonuçlarıyla çalışmanın güvenilirliği açısından karşılaştırılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Araştırma Verilerine İlişkin Bulgular

Veriler analiz edilirken öncelikle normallik dağılımına bakılmıştır. Normallik istatistiklerinde değerlendirme birimleri basıklık ve çarpıklık katsayıları analiz edilmiştir. Değerlerin ± 1.50 aralığında olması, dağılımın normal durumdan aşırı sapma göstermediğinin kanıtıdır (Tabachnick, ve Fidell, 2012). Dolayısı ile veri dağılımı normal olarak belirlenmiş, analizlerde bağımlı ve bağımsız t testi kullanılmıştır.

Tablo 4: Deney/Kontrol Grubu Öz Güven, İletişim Becerileri ve Mesleki Öz Yeterlik Normallik Testi

Grup	N	Öz Güven	İletişim Becerileri	Mesleki Öz Yeterlik
		Kurtosis	Kurtosis	Kurtosis
		Skewnes	Skewnes	Skewnes
Deney	34	.646	-.846	.726
		.611	.180	.264
Kontrol	34	.126	.857	-.130
		.459	.470	-.697

Tablo 4’de Deney ve kontrol gruplarının öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik öntest kurtosis (basıklık) ve skewnes (çarpıklık) değerleri ölçülmüş değerler ± 1.50 arasında normal dağılım gösterdiği için gruplar arası bağımsız t testine geçilmiştir. Çalışmada öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik ölçme araçlarından elde edilen veriler normal dağılım gösterdiğinden dolayı parametrik testler kullanılmıştır.

Tablo 5: Deney/Kontrol Grubu Öz Güven Öntesti Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t-Testi

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	T	P
Deney	34	2.740	.274	66	-.450	.654
Kontrol	34	2.711	.263			

Tablo 5’de deney/kontrol grupları öz güven ölçme aracı öntest bağımsız gruplar (independent) t-testi uygulanmıştır. Deney grubu öz güven ölçme aracı öntest ortalaması $\bar{X} = 2.740$, kontrol grubu öntest puan ortalaması $\bar{X} = 2.711$ olarak tespit edilmiştir. “p” değerinin, anlamlılık düzeyi 0.05’ten büyük olduğu görülmüştür. Bu sonuç istatistiksel olarak deney/ kontrol grubu öntest puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığını, dolayısıyla bu değerler, deney/ kontrol gruplarının başlangıç itibariyle giriş davranışları bakımından birbirine denk olduğunu göstermektedir.

Tablo 6: Deney Grubu Öz Güven Öntest/ Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t-Testi

Deney	N	$\bar{X}$	S	sd	T	P
Öntest	34	2.740	.274	33	-19.8	.000
Sontest	34	4.350	.306			

Tablo 6’da, deney grubu öz güven ölçme aracı, öntest-sontest bağımlı gruplar t-testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $t(33) = -19.8$, $p < 0.001$. Ortalamalara bakıldığında deney grubu ön test puanı $\bar{X} = 2.740$, sontest puanı $\bar{X} = 4.350$ olarak tespit edilmiştir. Deney grubu sontest ortalaması öntestin yaklaşık iki katı kadar yükselmiştir. Bu sonuç, yaratıcı drama yönteminin etkililiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 7: Kontrol Grubu Öz Güven Öntest/ Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t-Testi

Kontrol	N	$\bar{X}$	S	sd	T	P
Öntest	34	2.711	.263	33	-8.4	.000
Sontest	34	2.780	.233			

Tablo 7’de, kontrol grubu öz güven ölçme aracı, öntest, sontest bağımlı gruplar t-testi yapılmıştır. Kontrol grubu öntest, sontest puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $t(33) = -8.4$, $p < 0.001$. Ortalamalara bakıldığında kontrol grubu ön test puanı $\bar{X} = 2.711$, sontest puanı $\bar{X} = 2.780$ olarak tespit edilmiştir. Kontrol grubunda az da olsa bir artış olmuştur. Bu sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 8: Deney/Kontrol Grubu Öz Güven Sontest Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t-Testi

Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P
Deney	34	4.350	.306	66	-23.7	.000
Kontrol	34	2.780	.233			

Tablo 8’ de, deney ve kontrol grubu öz güven ölçme aracı sontest bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Deney ve kontrol grubu sontest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur $t(66) = -23.7$, $p < 0.001$. Ortalamalara bakıldığında deney grubunun sontest puanı $\bar{X} = 4.350$, kontrol grubunun sontest puanı $\bar{X} = 2.780$ olarak tespit edilmiştir. Deney grubu sontest ortalaması kontrol grubun son test ortalamasının yaklaşık iki katı kadar yükselmiştir. Bu sonuçlar yaratıcı drama yönteminin öz güven gelişimi bakımından, geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 9: Deney Grubu Öz Güven Ölçme Aracı Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Tekrarlı Ölçümler ANOVA

	N	$\bar{X}$	S	F	P
Öntest	34	2.740	.274		
Sontest	34	4.350	.306	474.652	.000
Kalıcılıktesti	34	4.397	.330		

Tablo 9’da, deney grubu öz güven ölçme aracı tekrarlı ölçümler ANOVA testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $p < 0.001$. Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı farkın bulunması, yaratıcı drama yöntemiyle yapılan uygulamaların, öğretmen adaylarının öz güven gelişiminde zamanla sönme olmaması, bu uygulamaların etkililiğinin devam ettiğini göstermektedir.

Tablo 9.1: Deney Grubu Öz Güven Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Karşılaştırılmasına Yönelik Tekrarlı Ölçümler ANOVA

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Denekler	1.521	33	.046			
Ölçüm	61.497	1.015	60.608	474.652	.000	2-1, 3-1, 3-2
Hata	4.276	33.484	.128			
Toplam	67.294	67.499				

1:Öntest 2:Sontest 3:Kalıcılık testi

Tablo 9.1’de, deney grubu öz güven ölçme aracı karşılaştırılmasına yönelik tekrarlı ölçümler ANOVA testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $F(1.015, 33,484) = 474.652$, $p < 0.001$. Testler

arasında anlamlı farka bakıldığında; sontestin, öntestten, kalıcılık testinin öntestten, ve kalıcılık testinin sontestten anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir (2-1, 3-1, 3-2). Deneysel grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı farkın bulunması, yaratıcı drama yöntemiyle yapılan uygulamaların, öğretmen adaylarının öz güven gelişiminde zamanla sönme olmaması, bu uygulamaların etkililiğinin devam ettiğini göstermektedir.

Deneysel Grubu Öz Güven Kalıcılık Testi Odaklı Grup Görüşmesi İçerik Analizi Sonuçları

Öz Güven ölçme aracı maddeleri “Başarı, saygı, sosyallik, öz eleştiri, anlayış, iletişim, öz yeterlik, mücadele, karar verme” kategoriler olarak belirlenmiştir. İçerik analizinde;

“Başarı” bakımından, 10 öğretmen adayının 9’unda olumlu katkı sağladığı, 1 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Saygı” bakımından, 10 öğretmen adayının 7’sinde olumlu katkı sağladığı, 3 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Sosyallik” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Öz eleştiri” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Anlayış” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Uyum” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “İletişim” bakımından, 10 öğretmen 9’unda artış meydana gelmiş, 1 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Öz yeterlik” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Mücadele” bakımından, 10 öğretmen adayının 8’sinde olumlu katkı sağladığı, 2 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Karar verme” bakımından, 10 öğretmen adayının 7’sinde olumlu katkı sağladığı, 3 öğretmen adayında değişiklik olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgularla ilgili öğretmen adaylarının vermiş olduğu örnek cümleler aşağıdaki gibidir:

D1. Bu dersi farklı bir yöntemle işlememiz ilk başta çekinmemeye bu yüzden uygulamalara isteksiz katılmama sebep oldu, ama zamanla kendimdeki yeterliklerin farkına vardıkça kendime güvenim geldi. Artık diğer uygulamalı derslerde de aktifim bu da ders notlarımda yükselmeye sebep oldu. Başarımlarım arttı.

D6. Sorumluluk aldım, sorumluluk kendime bir şeyleri yapabileceğime inandım. Uygulamalarda kendimi öz eleştiri yaptım.

D7. Aynı etkinlikte farklı düşüncelere sahip olan arkadaşlarla aynı grupta oldum defalarca. Başta bunu yadırgadım ama zamanla insanları daha yakından tanıdıkça fikirlerine saygı duymaya başladım. Özellikle grup çalışmalarında iletişime geçmediğim arkadaşlarımla, iletişime geçtim.

D4. Öz güveni eksik biri olarak başlangıçta etkinliklere çok fazla katılmak istemedim. Grup çalışmalarında pasiftim. Daha sonra grup arkadaşlarımla uyum içinde etkinlikler yaptıkça kendime güveni arttı. Şimdi insanlarla daha rahat iletişime geçiyorum, kendimi ifade edebiliyorum.

D5. Öz güvenim vardı, dersi yaratıcı dramayla işlemek benim için büyük zevkti. İlk derste bile direk uygulamalara başladım.

D2. Kararlarımın arkasındayım genelde kararlıyım. Bir şeyi yapmak istediğimde mücadele ederim.

D10. İnsanlarla etkili iletişim kurduğumu düşünüyorum arkadaş ortamım iyidir. Nu ders benim için çok eğlenceliydi.

Tekrarlı ölçümler ANOVA öz güven kalıcılık testinden elde edilen sonuçlar ile, odak grup görüşmesi içerik analizinde elde edilen sonuçlar uyumluluk arz etmektedir. Bu durum kalıcılık testinin güvenilirliğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda kalıcılık testi iki veriden de elde edilen sonuçlar, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının öz güven gelişimi üzerindeki olumlu etkisini ve kalıcılığı göstermektedir.

Tablo 10: Deney/Kontrol Grubu İletişim Becerileri Öntest Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t-Testi

Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P
Deney	34	2.636	.271	66	-.158	.559
Kontrol	34	2.602	.211			

Tablo 10'da, deney/ kontrol grupları iletişim becerileri ölçme aracı öntest bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Deney ve kontrol öntest puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır $t(66) = -.158$, $p > 0.05$. Bu sonuç, deney ve kontrol grubunun başlangıç itibariyle giriş davranışları bakımından denk olduğunu göstermektedir.

Tablo 11: Deney Grubu İletişim Becerileri Öntest, Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t-testi

Deney	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P
Öntest	34	2.636	.271	33	-27.9	.000
Sontest	34	4.143	.150			

Tablo 11’de, deney grubu iletişim becerileri ölçme aracı, öntest, sontest bağımlı gruplar t testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $t(33) = -27.9$, $p < 0.001$. Ortalamalara bakıldığında deney grubu ön test puanı $\bar{X} = 2.636$, sontest puanı $\bar{X} = 4.143$ olarak tespit edilmiştir. Deney grubu sontest ortalaması öntestin yaklaşık iki katı kadar yükselmiştir. Bu sonuç, yaratıcı drama yönteminin etkililiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 12: Kontrol Grubu İletişim Becerileri Öntest/ Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t- Testi

Kontrol	N	$\bar{X}$	S	sd	T	P
Öntest	34	2.602	.211	33	-4.6	.000
Sontest	34	2.803	.153			

Tablo 12’de, kontrol grubu iletişim becerileri ölçme aracı, öntest, sontest bağımlı gruplar t testi yapılmıştır. Kontrol grubu öntest, sontest puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $t(33) = -4.6$, $p < 0.001$. Ortalamalara bakıldığında kontrol grubu ön test puanı $\bar{X} = 2.602$, sontest puanı $\bar{X} = 2.803$ olarak tespit edilmiştir. Kontrol grubunda az da olsa bir artış olmuştur. Bu sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 13: Deney/Kontrol Grubu İletişim Becerileri Sontest Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t-Testi

Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P
Deney	34	4.143	.150	66	-36.2	.000
Kontrol	34	2.803	.153			

Tablo 13'te, deney ve kontrol grubu iletişim becerileri ölçme aracı sontest bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Deney ve kontrol grubu sontest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur $t(66) = -36.2$, $p < 0.001$. Ortalamalara bakıldığında deney grubunun sontest puanı $\bar{X} = 4.143$, kontrol grubunun sontest puanı $\bar{X} = 2.803$ olarak tespit edilmiştir. Deney grubu sontest ortalaması kontrol grubun son test ortalamasının yaklaşık iki katı kadar yükselmiştir. Bu sonuçlar yaratıcı drama yönteminin iletişim becerileri gelişimi bakımından, geleneksel yönteme göre daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 14: Deney Grubu İletişim Becerileri Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Tekrarlı Ölçümler ANOVA

	N	$\bar{X}$	S	F	P
Öntest	34	2.636	.271		
Sontest	34	4.143	.150	1250.717	.000
Kalıcılıktesti	34	4.204	.146		

Tablo 14'de, deney grubu iletişim becerileri ölçme aracı tekrarlı ölçümler ANOVA testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $p < 0.001$. Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı farkın bulunması, yaratıcı drama yöntemiyle yapılan uygulamaların,

öğretmen adaylarının iletişim becerileri gelişiminde zamanla sönme olmaması, bu uygulamaların etkililiğinin devam ettiğini göstermektedir.

Tablo 14.1. Deney Grubu İletişim Becerileri Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Karşılaştırılmasına Yönelik Tekrarlı Ölçümler ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Denekler	1.234	33	.037			
Ölçüm	56.054	1.114	50.334	1250.717	.000	2-1, 3-1, 3-2
Hata	1.479	36.750	.040			
Toplam	58.767	70.864				
1:Öntest	2:Sontest	3:Kalıcılık testi				

Tablo 14.1.'de, deney grubu iletişim becerileri ölçme aracı karşılaştırılmasına yönelik tekrarlı ölçümler ANOVA testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $F(1.114, 36.750)=1250.717$, $p<0.001$. Testler arasında anlamlı farka bakıldığında; sontestin, öntestten, kalıcılık testinin öntestten, ve kalıcılık testinin sontestten anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir (2-1, 3-1, 3-2). Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı farkın bulunması, yaratıcı drama yöntemiyle yapılan uygulamaların, öğretmen adaylarının iletişim becerileri gelişiminde zamanla sönme olmaması, bu uygulamaların etkililiğinin devam ettiğini göstermektedir.

Deney Grubu İletişim Becerileri Kalıcılık Testi Odak Grup Görüşmesi İçerik Analizi Sonuçları

İletişim becerileri ölçme aracı maddeleri “Anlayış, sabır, hoşgörü, öz güven, kendini ifade etme, eleştirme, dinleme, beden dili, ses tonu, konuşma, anlaşılma, özür dileme, sosyallik.” kategoriler olarak belirlenmiştir. İçerik analizinde;

“Anlayış” bakımından,10 öğretmen adayının 8’unda olumlu katkı sağladığı, 2 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Sabır” bakımından, 10 öğretmen adayının

hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Hoşgörü” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Empati” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Öz güven” bakımından, 10 öğretmen adayının 9’unda olumlu katkı sağladığı, 1 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Kendini ifade etme” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Eleştiri” bakımından, 10 öğretmen hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Dinleme” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Beden dili” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Ses tonu” bakımından, 10 öğretmen adayının 9’unda olumlu katkı sağladığı, 1 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Konuşma” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Anlaşılma” bakımından, 10 öğretmen adayının 8’sinde olumlu katkı sağladığı, 2 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Özür dileme” bakımından, 10 öğretmen adayının 8’sinde olumlu katkı sağladığı, 2 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Sosyallik” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, tespit edilmiştir. Bu bulgularla ilgili öğretmen adaylarının vermiş olduğu örnek cümleler aşağıdaki gibidir:

D4. Etkili iletişim dersinde grup içerisinde dinleme ve konuşma, beden dili stratejilerimin daha iyi geliştiğini düşünüyorum. Eskiden kendimi ifade ederken kesin cevaplar verirdim ve surat ifadem çok sertti. Yaratıcı drama etkinliklerinde beden dilimin jest ve mimiklerimin daha çok farkına vardım.

D7. Eskiden kaybetmek, bu fikre alışmak benim için daha zordu. Hemen suratım asılıyordu. Yaratıcı drama uygulamalarında özellikle oyun aşamasında kazanmak için çabaladığım halde kaybettiğimde grup arkadaşlarımda desteğiyle kendimi daha iyi hissetmeye başladım ve kazanan gruba saygı duyup tebrik etmenin, arkadaşlıkları daha da pekiştirdiğini hissettim.

D9. Yaratıcı drama yöntemiyle etkili iletişim dersini isledik. Bir dersin bu kadar zevkli geçeceğini ve bana bir şeyler katacağını tahmin etmedim. En önemlisi arkadaş sayım arttı. Sosyal oldum. Son sınıftayım ama sınıfta selam vermediğim arkadaşlarım vardı. Her hafta farklı grupla olmam konuşmadığım arkadaşlarımla konuşmama sebep oldu. Önemli benim için.

D8. Yaratıcı drama uygulamalarında gerek bireysel gerek grupla etkinliklere katılmam öz güven gelişimi açısından bana çok şey kattı. Öz güvenim arttıkça toplum içerisinde kendimi daha iyi ifade etmeye başladım. İletişimim daha iyi oldu.

D5. Kırsal bölgede dünyaya geldim. Yaşamımın çocuğu orda geçirdim. Öz güvenim eksikti, iletişim kurunca bile insanların yüzüne bakmaya utanıyordum. Drama uygulamalarında ilk başlarda çok utandım. Ama zamanla arkadaşlarıma

alıştım yavaş yavaş öz güvenim geldi. Daha sonra kendimi daha iyi ifade edebildim. Şimdi hoca söz hakkı verdiğinde derslerde konuşmaya çekinmiyorum.

Tekrarlı ölçümler ANOVA iletişim becerileri kalıcılık testinden elde edilen sonuçlar ile, odak grup görüşmesi içerik analizinde elde edilen sonuçlar uyumluluk arz etmektedir. Bu durum kalıcılık testinin güvenilirliğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda kalıcılık testi iki veriden de elde edilen sonuçlar, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim becerileri gelişimi üzerindeki olumlu etkisini ve kalıcılığını göstermektedir.

Tablo 15: Deney/Kontrol Grubu Mesleki Öz yeterlik Öntest Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t-Testi

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	T	P
Deney	34	2.696	.130	66	-1.2	.210
Kontrol	34	2.657	.121			

Tablo 15' de, deney/ kontrol grupları mesleki öz yeterlik ölçme aracı öntest bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Deney/ kontrol öntest puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır $t(66) = -1.2$, $p > 0.05$. Bu sonuç, deney ve kontrol grubunun başlangıç itibariyle giriş davranışları bakımından denk olduğunu göstermektedir.

Tablo 16: Deney Grubu Mesleki Öz Yeterlik Öntest/ Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t-Testi

Deney	N	$\bar{X}$	S	sd	T	P
Öntest	34	2.696	.130	33	-23.5	.000
Sontest	34	4.172	.304			

Tablo 16’ da, deney grubu mesleki öz yeterlik ölçme aracı öntest, sontest bağımlı gruplar t testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $t(33) = -23.5$, $p < 0.001$. Ortalamalara bakıldığında deney grubu ön test puanı $\bar{X} = 2.696$, sontest puanı $\bar{X} = 4.172$ tespit edilmiştir. Deney grubu sontest ortalaması öntestin yaklaşık iki katı kadar yükselmiştir. Bu sonuç, yaratıcı drama yönteminin etkililiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 17: Kontrol Grubu Mesleki Öz Yeterlik Öntest/ Sontest Bağımlı Gruplar (Paired Samples) t-Testi

Kontrol	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	P
Öntest	34	2.657	.121	33	-6.1	.000
Sontest	34	2.710	.097			

Tablo 17’ de, kontrol grubu mesleki öz yeterlik ölçme aracı, öntest/sontest bağımlı gruplar t-testi yapılmıştır. Kontrol grubu öntest/sontest puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $t(33) = -6.1$, $p < 0.001$. Ortalamalara bakıldığında kontrol grubu ön test puanı $\bar{X} = 2.657$, sontest puanı $\bar{X} = 2.710$ olarak tespit edilmiştir. Kontrol grubunda az da olsa bir artış olmuştur. Bu sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 18: Deney/Kontrol Grubu Mesleki Öz Yeterlik Sontest Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t- Testi

Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P
Deney	34	4.172	.304	66	-26.6	.000
Kontrol	34	2.710	.097			

Tablo 18’de, deney/ kontrol grubu mesleki öz yeterlik ölçme aracı sontest bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Deney ile kontrol grubu sontest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur $t(66) = -26.6$, $p < 0.001$. Ortalamalara

bakıldığında deney grubunun sontest puanı $\bar{X} = 4.172$, kontrol grubunun sontest puanı $\bar{X} = 2.710$ olarak tespit edilmiştir. Deney grubu sontest ortalaması kontrol grubun son test ortalamasının yaklaşık iki katı kadar yükselmiştir. Bu sonuçlar yaratıcı drama yönteminin mesleki öz yeterlik gelişimi bakımından, geleneksel yönteme göre daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 19: Deney Grubu Mesleki Öz Yeterlik Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Tekrarlı Ölçümler ANOVA

	N	$\bar{X}$	S	F	P
Öntest	34	2.696	.130		
Sontest	34	4.172	.304	1344.458	.000
Kalıcılıktesti	34	4.471	.164		

Tablo 19’da, deney grubu mesleki öz yeterlik ölçme aracı tekrarlı ölçümler ANOVA testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $p < 0.001$. Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı farkın bulunması, yaratıcı drama yöntemiyle yapılan uygulamaların, öğretmen adaylarının öz mesleki öz yeterlik gelişiminde zamanla sönme olmaması, bu uygulamaların etkililiğinin devam ettiğini göstermektedir.

Tablo 19.1: Deney Grubu Mesleki Öz Yeterlik Öntest, Sontest, Kalıcılık Testi Karşılaştırılmasına Yönelik Tekrarlı Ölçümler ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Denekler	1.409	33	.043			
Ölçüm	62.150	1.175	52.872	1344.458	.000	2-1, 3-1, 3-2
Hata	1.525	38.791	.039			

Toplam	65.084	72.966
--------	--------	--------

1:Öntest	2:Sontest	3:Kalıcılık testi
----------	-----------	-------------------

Tablo 19.1.'de, deney grubu mesleki öz yeterlik ölçme aracı karşılaştırmasına yönelik tekrarlı ölçümler ANOVA testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur $F(1.175, 38.791)=1344.458$, $p<0.001$. Testler arasında anlamlı farka bakıldığında; sontestin, öntestten, kalıcılık testinin öntestten, ve kalıcılık testinin sontestten anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir (2-1, 3-1, 3-2). Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı farkın bulunması, yaratıcı drama yöntemiyle yapılan uygulamaların, öğretmen adaylarının öz mesleki öz yeterlik gelişiminde zamanla sönme olmaması, bu uygulamaların etkililiğinin devam ettiğini göstermektedir.

Deney Grubu Mesleki Öz Yeterlik Kalıcılık Testi Odak Grup Görüşmesi İçerik Analizi Sonuçları

Mesleki Öz Yeterlik ölçme aracı maddeleri “Yaratıcı drama, iletişim becerileri, empati, başarı, tutum, öz güven, öz yeterlik, problem çözme, aktif öğrenme, kendini tanıma, girişkenlik, orjinallik, eleştiri, motivasyon” kategoriler olarak belirlenmiştir. İçerik analizinde;

“Yaratıcı drama” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “İletişim becerileri” bakımından, 10 öğretmen adayının 9’unda olumlu katkı sağladığı, 1 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Empati” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Başarı” bakımından, 10 öğretmen adayının 8’inde olumlu katkı sağladığı, 2 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Tutum” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Öz güven” bakımından, 10 öğretmen 9’unda olumlu katkı sağladığı, 1 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Öz yeterlik” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Problem çözme” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Aktif öğrenme” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Kendini tanıma” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı,

katkı sağladığı, “Girişkenlik” bakımından, 10 öğretmen adayının 8’sinde olumlu katkı sağladığı, 2 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Özgünlük” bakımından, 10 öğretmen adayının 8’sinde olumlu katkı sağladığı, 2 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Motivasyon” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Eleştiri” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, tespit edilmiştir. Bu bulgularla ilgili öğretmen adaylarının vermiş olduğu örnek cümleler aşağıdaki gibidir:

D4. Meslekte başarılı olmak için öğretmenin kendini tanınması, öz eleştiri yapabilmesi, empati kurabilmesi farklı yöntem ve teknikleri uygulayabilmesi gerekir. Yaratıcı drama yöntemiyle farklı teknikleri öğrendik. Kendimi değerlendirme, eleştirme fırsatı buldum. Oluşum aşamalarında orijinal özgün fikirler sunmaya çalıştım.

D2. Yaratıcı drama yönteminin biz öğretmen adaylarına çok fazla katkısı olduğunu düşünüyorum. Öğretmenlik uygulaması dersinde staj okullarında girdiğim tüm farklı derslerde yaratıcı drama yöntemini uygulayarak dersi işledim. Zevkliydi, eğlenceliydi ve tüm sınıf aktif katılıyordu.

D6. Öz güvenle öz yeterlik doğru orantılı bence. Çünkü öz güvenim arttıkça kendini derslerde daha yeterli hissediyorum artık.

D9. Yaratıcı drama yöntemini staj okullarında uyguladığımda öğrencilerin tüm dikkatinin dersin üzerinde olduğunu hissettim.

D3. Kendimi tanıma fırsatı buldum. Farklı özelliklerimi keşfettim, farklı düşüncelere saygı duyuyordum fakat etkinliklerle daha önemli olduğunun ben ve arkadaşlarım farkına vardık.

D5. Öz yeterliğin önemini uygulamalarda daha iyi gördük.

D1. Uygulamalı dersler bireyin aktif öğrenmesinde ve problem çözmesini kolaylaştırmasında önemlidir. Yaratıcı drama yöntemiyle aktif katılım, hayal gücümüzü geliştirici etkinlikler yaptık. Problemlere farklı çözüm önerileri sunduk, arkadaşlarımızla birbirimizden fikir alışverişinde bulunduk.

Tekrarlı ölçümler ANOVA mesleki öz yeterlik kalıcılık testinden elde edilen sonuçlar ile, içerik analizinde elde edilen sonuçlar uyumluluk arz etmektedir. Bu durum kalıcılık testinin güvenilirliğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda kalıcılık testi iki veriden de elde edilen sonuçlar, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adayları mesleki öz yeterlik gelişimi üzerindeki olumlu etkisini ve kalıcılığını göstermektedir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, yaratıcı drama yönteminin, öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki yeterliklerinden “öz güven”, “iletişim becerileri”, “mesleki öz yeterlik” kazandırıp geliştirmede önemli katkı sağladığını göstermektedir. Bulguların yorumlanması ve tartışılması analizlerin sırasına uygun olarak yapılmıştır.

“Yaratıcı Drama Yönteminin Öğretmen Adaylarının Kişisel ve Mesleki Yeterliklerine Etkisi” adlı çalışmada öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik ölçme araçlarından elde edilen deneysel sonuçların, bu bölümde birlikte tartışılmasının daha verimli olacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda, grupların hem kendi içlerinde öntest puanlarıyla sontest puanları elde edilen sonuçlar, hem de gruplar arası son test puanlarının birbirleriyle ilişkilendirilerek tartışılmış ve yorumlanmıştır. İlk kısımda öz güven, ikinci kısımda iletişim becerileri, üçüncü kısımda mesleki öz yeterlik ölçme aracına ilişkin bulgular tartışılmış, dördüncü kısımda yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının öz güven, iletişim becerileri ve mesleki öz yeterlik kalıcılık testi sonuçları yorumlanmıştır.

1.Yaratıcı drama yönteminin öz güven gelişimine ilişkin bulguların tartışma ve yorumu

Deney ve kontrol grubu öğretmen adaylarının öz güven ölçme aracı öntest puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Deney/ Kontrol grupları, öz güven ölçme aracı öntest puanları arasında anlamlı fark bulunmaması istenilen bir durumdur. Çünkü deneysel çalışmaya başlamadan önce deney ve kontrol grubunun, öz güven giriş davranışları açısından denk olması yapılan çalışmanın güvenilirliğini artırmaktadır. Bu sonuçlar, istatistiksel olarak deney ve kontrol grubunun, öz güven öntest puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir.

Deney grubu öğretmen adaylarının öz güven ölçme aracı öntest, sontest puanları arasında deney grubu son test lehine anlamlı fark bulunmuştur. Ortalamalar incelendiğinde deney grubu sontest ortalaması, ön testin yaklaşık iki katı kadar olmuştur. Bu durum yaratıcı drama yönteminin, öğretmen adaylarının öz güven gelişiminde oldukça fazla etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Kontrol grubu öğretmen adaylarının öz güven ölçme aracı öntest, sontest puanları arasında anlamlı fark vardır. Bu anlamlı farkın çeşitli etkenlerden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu etkenlerden biri, her iki grupta da dersin gerekliliklerinin yerine getirilmesi, her iki grupta da dersin işlenmiş olması olabilir. Kontrol grubunda ders geleneksel yöntemle, deney grubunda ise yaratıcı drama yöntemiyle işlenmiştir. Diğer bir etken isen, ölçülen davranışın bilgi odaklı olmaması, tam tersine tutum temelli olması olabilir. Bu nedenlerle, kontrol grubu son test ortalamasının öntest ortalamasından istatistiksel olarak az da olsa artmış olması beklenen bir durumdur. Ancak ortalamalar incelendiğinde, çok fazla artış gözlenmemiştir. Oysa deney grubu öz güven sontest ortalaması, öntestin yaklaşık iki katı kadar yükselmiş olduğu görülmektedir. Bu bulgu ile kontrol grubuna geleneksel yöntemle verilen eğitimin öğretmen adaylarının öz güven becerilerini geliştirmede yaratıcı drama yöntemi kadar etkili olmadığını göstermektedir.

Deney/kontrol grubu öğretmen adaylarının öz güven ölçme aracı sontest puanları arasında deney grubu son test lehine anlamlı fark vardır. Ortalamalara bakıldığında yaratıcı drama yöntemiyle eğitim verilen deney grubunun sontest puanları ortalaması, kontrol grubu sontest puan ortalamasının yaklaşık iki katı kadardır. Bu bulgu yaratıcı drama yönteminin, geleneksel yöntemle göre öğretmen adaylarının öz güven becerilerini artırmada daha etkili olduğunu göstermektedir.

Analizler sonucunda, yaratıcı drama yönteminin öğretmen yeterliklerinden kişisel ve mesleki gelişim yeterlik ve performans göstergesi olan öz güven gelişimi üzerinde, geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Alan yazına bakıldığında, yaratıcı drama uygulamalarının öz güveni geliştirdiğini gösteren çok sayıda çalışmaya rastlanabilir. Bu bağlamda ilgili literatür incelendiğinde; yaratıcı drama uygulamalarının, öz güven gelişimi ve akademik benlik gelişiminde (Antepli ve Ceylan, 2009; Davis, 1987; Morris, 2001; Pehlivan ve Aldemir 2001; Poston-Anderson,2008; Yassa, 1999) özsaygı gelişiminde (Altınova ve Adıgüzel 2012), duygusal zekâ gelişiminde (Güneysu ve Tekmen, 2009; Küçükkaragöz ve Selçioğlu-Demirsöz, 2007; Özdemir, 2003), kendini eleştirme, karar vermede (Saçlı, 2013), utangaçlık düzeylerinde azalmada, öğrencilerin tartışma, eleştirme, yargılama, bağımsız karar vermede (Durmuş,2008; Genç, 2004) olumlu etkisinin olduğu görülmektedir.

Görüldüğü gibi alan yazında yer alan çalışma sonuçları bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu durum yaratıcı drama yönteminin öğretmen yetiştirmedeki önemini kanıtlar niteliktedir.

2.Yaratıcı drama yönteminin iletişim becerileri gelişimine ilişkin bulguların tartışma ve yorumu

Deney/ kontrol grubu öğretmen adaylarının iletişim becerileri ölçme aracı, öntest puanları arasında anlamlı fark yoktur. Bu sonuç, istatistiksel olarak deney ve kontrol grubunun, iletişim becerileri öntest puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir. Deney/ Kontrol gruplarının, iletişim becerileri ölçme aracı öntest puanları arasında anlamlı fark bulunmaması olması istenen durumdur. Çünkü deneysel çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin iletişim becerileri giriş davranışları açısından denk olması, yapılan çalışmanın güvenilirliğini artırmaktadır.

Deney grubu iletişim becerileri ölçme aracı öntest, sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı fark vardır. Ortalamalar incelendiğinde deney grubu sontest ortalaması, öntestin yaklaşık iki katı kadar artmıştır. Bu bulgu deney grubuna yaratıcı drama ile verilen eğitimin öğretmen adaylarının iletişim becerilerini artırmada etkili olduğunu göstermektedir.

Kontrol grubu iletişim becerileri ölçme aracı öntest, sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı fark vardır. Bu anlamlı farkın çeşitli etkenlerden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu etkenlerden biri her iki grupta da dersin gerekliliklerinin yerine getirilmesi, her iki grupta da dersin işlenmiş olması olabilir. Kontrol grubunda ders geleneksel yöntemle, deney grubunda ise yaratıcı drama yöntemiyle işlenmiştir. Diğer bir etken isen, ölçülen davranışın bilgi odaklı olmaması, tam tersine tutum temelli olması olabilir. Bu nedenlerle, kontrol grubu son test ortalamasının öntest ortalamasından istatistiksel olarak az da olsa artmış olması beklenen bir durumdur. Ancak ortalamalara baktığımızda çok fazla artış gözlenmemiştir. Oysa deney grubu son test ortalaması öntestin yaklaşık iki katı kadar artmıştır. Kontrol grubunda bu artışın çok az olduğu görülmektedir. Bu bulgu kontrol grubuna geleneksel yöntemle verilen eğitimin öğretmen adaylarının iletişim becerilerini geliştirmede yaratıcı drama yöntemi kadar etkili olmadığını göstermektedir.

Deney/ kontrol grubu öğrencilerinin iletişim becerileri ölçme aracı son test puanları arasında deney grubu son test lehine anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde deney grubu son test ortalaması, kontrol grubu son test puan ortalamasının yaklaşık iki katı kadardır. Bu durum öğretmen adaylarının iletişim becerileri gelişiminde yaratıcı drama yöntemin geleneksel yöntemden daha etkili olduğunu göstermektedir.

Analizler sonucunda yaratıcı drama yönteminin öğretmen yeterliklerinden kişisel ve mesleki gelişim, yeterlik ve performans göstergesi olan iletişim becerileri gelişimi üzerinde geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Alanyazına bakıldığında; yaratıcı drama uygulamalarının, sosyal beceri gelişiminde (Aslan, Erbay ve Saygın, 2010; Ceylan ve Ömeroğlu, 2007; Çevik, 2006; Duatepe -Ubuz, 2004; Kara ve Çam, 2007; Kaf-Hasırcı, Bulut ve Saban, 2007; Namdar, A.O. ve Camadan, F. 2016; Pehlivan-Aldemir,2001; Pomerantz, 2003) iletişim becerileri gelişiminde (Akoğuz, 2002; Fenli, Acar & Sahin, 2009; Rances, 2005; Karateke, 2006; Wardrope 2002; Arslan. E. Erbay F, Saygın, 2010; Kılıç, 2012; Öztürk, 2006; Uşaklı, 2011; McNaughton, 2004), yaşam becerilerini kazandırmada (Demir, 2012), empatik beceri ve empatik eğilim düzeylerinde (Gökçearslan Çifci ve Altınova, 2012) olumlu etkisinin olduğu görülmektedir. Görüldüğü gibi alan yazında yer alan çalışma sonuçları, bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu durum yaratıcı drama yönteminin öğretmen yetiştirmedeki önemini kanıtlar niteliktedir.

3. Yaratıcı drama yönteminin mesleki öz yeterlik gelişimine ilişkin bulguların tartışma ve yorumu

Deney/ kontrol grubu öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik ölçme aracı, öntest puanları arasında anlamlı fark yoktur. Bu sonuç, istatistiksel olarak deney ve kontrol grubunun, mesleki öz yeterlik öntest puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir. Deney/Kontrol gruplarının, mesleki öz yeterlik ölçme aracı öntest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmaması istenen bir durumdur. Çünkü deneysel çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin mesleki öz yeterlik becerileri giriş davranışları açısından birbirine denk olması yapılan çalışmanın güvenilirliğini artırmaktadır.

Deney grubu mesleki öz yeterlik ölçme aracı öntest, sontest puan ortalamaları arasında sontest lehine anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde deney grubu sontest ortalaması öntestin yaklaşık iki katı kadar artmıştır. Bu bulgu deney grubunda yaratıcı drama ile verilen eğitimin, öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik becerilerini geliştirmede oldukça etkili olduğunu göstermektedir.

Kontrol grubu mesleki öz yeterlik ölçme aracı öntest, sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı fark vardır. Bu anlamlı farkın çeşitli etkenlerden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu etkenlerden biri her iki grupta da dersin gerekliliklerinin yerine getirilmesi, her iki grupta da dersin işlenmiş olması olabilir. Kontrol grubunda ders geleneksel yöntemle, deney grubunda ise yaratıcı drama yöntemiyle işlenmiştir. Diğer bir etken isen, ölçülen davranışın bilgi odaklı olmaması, tam tersine tutum temelli olması olabilir. Bu nedenlerle, kontrol grubu son test ortalamasının öntest ortalamasından istatistiksel olarak az da olsa artmış olması beklenen bir durumdur. Ancak aritmetik ortalamalar incelendiğinde kontrol grubunda öntest puan ortalaması ile sontest puan ortalaması arasındaki artışın az olduğu görülmektedir. Oysa deney grubu sontest ortalaması öntestin yaklaşık iki katı kadar artmıştır. Bu bulgu kontrol grubuna geleneksel yöntemle verilen eğitimin öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik becerilerini geliştirmede fazla etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Deney/ kontrol grubu öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik ölçme aracı sontest puanları arasında deney grubu son test lehine anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde yaratıcı drama yöntemi uygulanan verilen deney grubunun sontest son test ortalaması kontrol grubu sontest puan ortalamasının yaklaşık iki katı kadardır. Bu bulgu yaratıcı drama yönteminin, geleneksel yöntemle göre öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik becerilerini geliştirmede daha etkili olduğunu göstermektedir.

Analizler sonucunda yaratıcı drama yönteminin öğretmen yeterliklerinden kişisel ve mesleki gelişim yeterlik ve performans göstergesi olan mesleki öz yeterlik gelişimi üzerinde geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Alanyazına bakıldığında; yaratıcı drama uygulamalarının, öğrencilerin, doğru kararlar verebilme, eleştirel düşünme becerilerine yönelik katkılarının gelişmesinde (Karagenç, 2011) kişisel düşünme, sosyal beceriler ve problemleri davranışların çözümünde (Freeman,

Sullivan ve Fulton, 2003) mesleki tutum ve başarılarında (Bağatır-Demir, 2008), farklı çözümler üretme, eleştirel düşünme (Saçlı, 2013), öz-farkındalık ve mesleki yeterliklerde (Kaf-Hasırcı, Bulut ve Saban, 2007) bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimde (Coney & Kanel, 1997), öğretmenlik mesleğine katkı sağlamada, mesleki kılavuzlukta (Karataş ve Yavuzer, 2010), yaratıcılıkları ve yaratıcı düşünme becerileri gelişiminde (Aral, Köksal-Akyol ve Çakmak, 2007; Uşaklı, 2011), problem çözme becerisinin geliştirilmesinde (Gündoğdu, 2009), öğrencilerinin akademik başarılarında (Aydeniz ve Özçelik, 2012; Karacıl, 2009) olumlu etkisinin olduğu görülmektedir.

Görüldüğü gibi alan yazında yer alan çalışma sonuçları, bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu durum yaratıcı drama yönteminin öğretmen yetiştirmedeki önemini kanıtlar niteliktedir.

4.Yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının öz güven, iletişim becerileri mesleki öz yeterlik kalıcılık testi bulgularına yönelik tartışma ve yorum

Tekrarlı ANOVA ölçümünde öz güven ölçme aracı öntest, sontest, kalıcılık testinde zamanla artış olduğu ve bu artışında anlamlı olduğu görülmektedir. Öz güven kalıcılık testi ortalama puanı sontest ortalamasından, sontest ortalama puanı ise öntest puanından yüksektir. Ortalamaların zamanla artması anlamlıdır. Tekrarlı ölçümler ANOVA ile yapılan kalıcılık testinin geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için yapılan odak grup görüşmelerinde elde edilen sonuçlar, tekrarlı ölçümler ANOVA ile elde edilen sonuçlar ile uyuşmaktadır. Bu bulgular, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının öz güven gelişimi üzerinde olumlu etkisinin olduğunu ve uygulamanın etkisinin devam ettiğini göstermektedir.

Tekrarlı ANOVA ölçümünde iletişim becerileri öntest, sontest, kalıcılık testinde zamanla artış olduğu ve bu artışında anlamlı olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında iletişim becerileri zamanla öntest, sontest, kalıcılık anlamlı olarak artmıştır. İletişim becerileri kalıcılık testi ortalama puanı sontest ortalamasından, son test ortalama puanı ise ön test puanından yüksektir. Ortalamaların zamanla artması anlamlıdır. Tekrarlı ölçümler ANOVA ile yapılan kalıcılık testinin geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için yapılan odak grup görüşmelerinde elde edilen sonuçlar, tekrarlı ölçümler ANOVA ile elde edilen sonuçlar ile uyuşmaktadır. Bu bulgular,

yaratıcı drama yönteminin, öğretmen adaylarının iletişim becerileri gelişimi üzerinde olumlu etkisinin olduğunu ve uygulamanın etkisinin devam ettiğini göstermektedir.

Tekrarlı ANOVA ölçümünde mesleki öz yeterlik öntest, sontest, kalıcılık testinde zamanla artış olduğu ve bu artışında anlamlı olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında mesleki öz yeterlik zamanla öntest, sontest, kalıcılık puanları anlamlı olarak artmıştır. Mesleki öz yeterlik kalıcılık testi ortalama puanı mesleki öz yeterlik sontest ortalamasından, sontest ortalama puanı ise öntest puanından yüksektir. Ortalamaların zamanla artması anlamlıdır. Tekrarlı ölçümler ANOVA ile yapılan kalıcılık testinin geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için yapılan odak grup görüşmelerinde elde edilen sonuçlar, tekrarlı ölçümler ANOVA ile elde edilen sonuçlar ile uyumaktadır. Bu bulgular, yaratıcı drama yönteminin, öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlikleri gelişimi üzerinde olumlu etkisinin olduğunu ve uygulamanın etkisinin devam ettiğini göstermektedir.

Bu çalışmayı doğrudan destekleyecek nitel çalışmalara bakıldığında;

Çayır ve Gökbulut, (2015) çalışmalarında, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden kişisel gelişimi sağlamaya yönelik farkındalık kazandırmada, yaratıcı dramanın sınıf öğretmeni adaylarını nasıl etkilediğini tespit etmeyi hedeflemişlerdir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yoluyla incelenen veriler iki konuda toplanmıştır. Bunlar, “Öğretmenlik Mesleğine Yaklaşım” ve “Öğretmenin Kişisel Gelişiminin Önemi”dir Öğretmen adayları yaratıcı drama uygulamalarıyla mesleğe karşı daha çok alıştıklarını belirtmişlerdir. Kişisel gelişiminin öneminin daha da farkına varıp, bu gelişimi sağlamak için mesleğe başlamadan ve mesleğe başladıktan sonra neler yapabilecekleri konusunda fikir yürütmüşlerdir.

Tanrıseven ve Aykaç (2013) çalışmalarında, yaratıcı dramanın üniversite öğrencilerinin, kişisel ve mesleki yaşantılarına katkısını incelemişlerdir. Nitel araştırma yöntemi an bu çalışmada betimsel analiz yapılmıştır. Çalışma sonucunda, etkinliklere katılan bireylerin görüşleri, yaratıcı drama uygulamalarının kişisel ve mesleki hayatlarında kendilerine katkı sağlayacağıdır. Aynı zamanda çalışmadan elde edilen veriler, yaratıcı drama çalışmalarının, bireylerin zamanı etkili kullanma ve sosyal becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğunu kanıtlamışlardır. Yaratıcı drama

uygulamaları kendini daha rahat ifade edebilme, iletişim kurma, gruba uyum sağlama ve empati kurma yönünde bireylere katkı sağlamıştır.

Tanrıverdi ve Apak (2013), çalışmalarında, öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliklerle ilgili öğretmen adayları ve öğretim elemanlarının görüşlerini araştırmışlardır. Hem öğretmen adayları hem de öğretim elemanları öğretmenlerde bulunması gereken yeterliklerden en çok kişisel yeterlikler üzerinde durmuşlar ve kişisel gelişimin birey için önemini ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin sahip olmaları gereken özellikleri, iletişim becerisi, kendini gerçekleştirmiş birey, öz güven sahibi, yaratıcı düşünme, problem çözme, empati kurma olarak belirtmişlerdir. Bu yeterlikleri kazandırmaya yönelik derslerin isimleri istendiğinde drama, öğretmenlik uygulaması gibi uygulamalı derslerin isimlerini vurgulamışlardır.

Lee, Cawthon & Dawson, (2013) çalışmalarında, drama uygulamalarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerine etkisini incelemişlerdir. Yaratıcı drama uygulamalarının, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini karşılaştığı sorunlarla başa çıkmaları ve amaçlarına ulaşmada gösterdiği kararlılığa işaret ederek öz yeterliklerinin geliştiğini belirtmişlerdir.

Clark, (2005), öğretmen yetiştirmede öğretmen adaylarının mesleki gelişime hazır olarak yetişmelerinin, yeteneklerine göre yetişmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Görüldüğü üzere çalışmalardan elde edilen bulgular, bu araştırmanın sonuçlarını doğrudan destekler niteliktedir. Bu araştırma sonuçları doğrultusunda, eğitimde başarıyı sağlamak ve nitelikli eğitim için, öğretmen yetiştirme sürecinde, öğretmen yeterliklerinden; kişisel ve mesleki gelişimi sağlama da, yaratıcı drama yöntemi ve uygulamalarından yararlanılması, öğretmenin başarısını, gelişimini, dolayısıyla öğrencinin başarısını gelişimini olumlu yönde etkileyecektir. Yapılan analizler sonucunda; yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarında bulunması gereken kişisel ve mesleki yeterliklerin gelişimi üzerinde oldukça önemli bir işlevinin olduğu görülmektedir.

6.BÖLÜM

ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçları doğrultusunda, önerilere yer verilmiştir.

Öğrenci başarısı açısından öneriler

OECD ülkeleriyle yapılan 15-25 yaş aralığında öğrenci başarısında PISA sonuçlarına bakıldığında, 2012 ve 2015 yıllarında ülkemizin alt sıralarda, Singapur, Güney Kore, Finlandiya ve Avrupa ülkelerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar öğretmenin mesleki gelişiminin ve başarısının öğrenci başarısı üzerinde önemli etkiye sahip olduğunu göstermektedir (PISA, 2016). Öğretmenin başarısı, öğretmenlerin hizmet öncesinde öğretmen yetiştirme kurumlarında nitelikli eğitim almaları ve belli standartlara, yeterliklere sahip olması ile mümkün olmaktadır. Başarılı ülkelerin öğretmen yeterliklerine bakıldığında ülkemizle benzerlik göstermektedir. Fakat öğretmen yetiştirme programlarında öğretmenlere kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve tutumlar ülkemizde teori ağırlıklı işlenirken, yurt dışında daha çok uygulamalarla yapılmaktadır. PISA da başarılı ülkeler işbirlikli eğitim uygulamalarına, yaratıcılığa önem vermektedir. Öğretmen yetiştirmede özellikle işbirliğine dayalı bir eğitimin verilmesi, teorilerden çok uygulamalı olması, öğretmenin kendini daha yeterli görmesine sebep olabilir. Kendini yeterli gören öğretmen, öğrencinin başarısında etkili olacaktır. Bu bağlamla ülkemizde, öğretmen yetiştirme kurumlarının, dersler ve ders içeriklerinin uygulamaya yönelik olması, kullanılan yöntemlerin öğrenci merkezli olması, işbirliğine dayalı bir eğitimin olması öğretmenin başarısında, dolayısıyla öğrenci başarısında olumlu etkiye sahip olacaktır. Bu bağlamda işbirliğine dayalı, uygulamalı yöntem olan yaratıcı dramının hem disiplin hem de yöntem olarak programlarda yer alması gerekmektedir.

Öğretmen yeterlikleri açısından öneriler

1998 yılında uygulanan, 2005 eğitim programlarındaki değişikliklerle, 2006 yılında güncellenen, ve son olarak 2017 yılında tekrar güncellenen “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” incelediğinde, öğretmenlerde bulunması gereken kişisel ve mesleki yeterliğin her dönemde MEB öğretmen yeterliklerinde yer aldığı ve önemli olduğu

gözlenmiştir. Ancak, öğretmen eğitiminde kişisel ve mesleki gelişim için yapılan uygulamaların arka plana atıldığı, öğretmen yetiştirirken daha çok alan bilgisi ve teorik bilgilere ağırlık verildiği görülmektedir. Yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgular, uygulamalı yöntem olan yaratıcı dramının öğrencinin kişisel ve mesleki gelişiminde önemli rol oynadığı görülmektedir. Bu bağlamda Lisans öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerin ve ders içeriklerinin, öğretmen adaylarının, meslekte kazanmaları gereken yeterliklere ve ihtiyaçlarına göre düzenlenip, bu yeterliklerin uygulamalı yöntemlerle işlenmesi ve derslerin uygulamalarla desteklenmesi, öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayabilir. Dolayısıyla uygulamalı yöntem olan yaratıcı drama, öğretmen yetiştirme de mesleğe yönelik her derste kullanılmalıdır.

Öğretmen adaylarında bulunması gereken kişisel ve mesleki özelliklerden öz güven, iletişim ve mesleki öz yeterlik becerilerinin önemi göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle Eğitim Fakültelerinde ders programları yeniden gözden geçirilerek kişisel ve mesleki yeterlikleri geliştirecek, yaratıcı drama gibi uygulamalı dersler programa dahil edilmelidir.

Yaratıcı drama, grup etkileşimine bağlı bir yöntem olduğu için, öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin geliştirilmesinde tüm derslerde yöntem olarak kullanılmalıdır. Yaratıcı drama yöntemi, öğretmen adaylarının farklı öğretmen yeterliklerinin kazanılmasında da kullanılabilir.

Eğitim programları ve öğretim açısından öneriler

Yaratıcı drama öğretmenlerin derslerinde kullanacağı hem bir yöntem, hem de başlı başına uygulamalı bir disiplindir. Uzmanlık gerektiren bir alandır. Eğitim fakültelerinin bazı bölümlerinde zorunlu, bazı bölümlerinde seçmeli, bazı bölümlerinde ise ders olarak programlarda yer almamaktadır. Ülkemizde birçok öğretim elemanı ile yapılan araştırmada, 2006 yılında lisans öğretmen yetiştirme alanında gerçekleşen yapılanma ile derslerin teorik hale geldiğini ve uygulamanın ihmal edilmeye başladığını belirtmiştir (Gözütok ve Aksoy, 2014). Bu bağlamda lisans öğretmen yetiştirme programlarında, fakültelerin tüm bölümlerinde yaratıcı drama dersi olmalı ve alanında uzman kişiler bu dersi yürütmelidir.

Öğretmen yetiştirme sürecinde, programlarda uygulamalı derslere ağırlık verilmesi, öğretmen adaylarının yaparak yaşayarak öğrenmesini ve derslere aktif katılımını sağlar. Aktif katılım bireyin zamanla öz güveninde, iletişiminde ve yeterliğinde gelişime sebep olacağı için öğretmenin başarısında etkilidir. Öğretmenin başarısı, öğrencinin başarısını etkileyeceğinden, programlarda uygulamalı derslere, yöntemlere ağırlık verilmeli ve ders uygulamaların saatleri, kredileri artırılmalıdır.

Lisans öğretmen yetiştirme programlarında, öğretmen adayları ve öğretim elemanları yaratıcı drama yöntemi ile ilgili alanında uzman kişiler tarafından atölye çalışmalarına katılım konusunda bilinçlendirilmelidir. Yaratıcı drama yöntemi, uygulamaları ve dersi konusunda seminerler, konferanslar düzenlenmeli, hem öğretim elemanlarının, hem de öğrencilerin bu seminerlere, konferanslara katılımı sağlanmalıdır.

Lisans öğretmen yetiştirme programlarında, yaratıcı drama öğretmeni yetiştirmek ve bu alandaki açığı kapatmak için bölüm bulunmamaktadır. Bu bağlamda öğretmen yetiştirme programlarında yaratıcı drama öğretmenliği, yaratıcı drama liderliği çalışmalarına yer verilmelidir.

Öğretmen yetiştirmede, alan bilgi ve becerileri kazandırmak ön planda iken öğretmenin kişisel gelişiminin önemi üzerinde fazla durulmamaktadır. Yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının meslek yaşantılarında, derslerde kullanacakları bir yöntem olmasının yanında, kişisel gelişimlerine katkı sağlayacağı göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle derslerde, kişisel gelişiminin önemi uygulamalar yoluyla vurgulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abazaoğlu, İ. (2014). Dünyada Öğretmen Yetiştirme Programları ve Öğretmenlere Yönelik Mesleki Gelişim Uygulamaları. *Turkish Studies*, 9 (5), 1-46.
- Açıkgöz, K. (2003). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. (5.Baskı). İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Adıgüzel, H. Ö. (Edt.). (2005). *Süreçsel Drama Tiyatro Spor ve Drama'da "Zaman"*. VIII. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri Notları. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, (1), 17-31.
- Adıgüzel, H. Ö. (2013). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. (8.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Adıgüzel, H. Ö. (2015). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Adıgüzel, H. Ö., Metinnam, İ., Özen, Z. (2014). *Yaratıcı Drama Bibliyografyası*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akar-Vural, R., Somers J. W. (2011). *İlköğretimde Drama: Kuram ve Uygulama*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akdemir, A. S. (2013). Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Programlarının Tarihçesi ve Sorunları. *Turkish Studies* 8(12), 15-28.

- Akfirat, F. (2004). Yaratıcı Dramanın İşitme Engellilerin Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(1) 9-22.
- Akın, A. (2007). Öz güven Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 167-176.
- Akkocaoğlu-Çayır, N., Gökbulut, Ö. Ö. (2015). Yaratıcı Drama Yöntemi İle Öğretmen Yeterliklerinden Kişisel Gelişim Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, Ağustos 2015.
- Akoğuz, A., Akoğuz, M. (2011). *Yaratıcı Drama Etkinlikleri*. İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları.
- Akoğuz, M. (2002). *İletişim Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi*. Ankara. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü: Yüksek Lisans Tezi.
- Aktaş-Arnas, Y. & Köksal-Akyol, A. (2015). Dramanın Bileşenleri. *Okul Öncesi Eğitimde Drama*, 96-110. Aysel Köksal Akyol (Edt). Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Akyüz, Y. (2008). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö.1000-M.S.2008*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alkan, C. (2000). Meslek ve Öğretmenlik Mesleği. İçinde V.Sönmez (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (191-219). Ankara. Anı Yayıncılık.
- Alkan, S. (2012). *AB Ülkelerinde Öğretmen Yetiştirme Programlarıyla Türkiye'deki Öğretmen Yetiştirme Programının Karşılaştırılması ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi*. Hatay. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Altınova, H. (2015). Dramada Teknik Kullanımı. *Okul Öncesi Eğitimde Drama*. 62-77. Aysel Köksal Akyol (Edt). Ankara. Hedef CS Basın Yayın.
- Altınova, H.H. & Adıgüzel, Ö. (2012) Yaratıcı Drama Yönteminin Kadınların Özsaygı Düzeyine Etkililiği. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 145-164.
- Anderson - Butcher, D., Newsome, W. S., Nay, S., (2003). Social Skills İntervention During Elemantary School Recess: A Visual Analysis. *Children & Schools*, 25(3), 135-146.
- Anderson, J. O., Lin, H. S., Treagust, D. F., Ross, S. P., Yore, L. D. (2007). Using Large-Scale Assessment Datasets For Research İn Science And Mathematics Education: Programme For International Student Assessment (PISA). *International Journal Of Science And Mathematics Education*, 5(4), 591–614.
- Anıl, D. (2009). Uluslararası Öğrenci Başarısını Değerlendirme Programı (PISA)'nda Türkiye'deki Öğrencilerin Fen Bilimleri Başarılarını Etkileyen Faktörler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 34 (152), 87-100.
- Antepli Akın, S., Haktanır, G., & Cihangir, S. (2001). Drama Eğitimi Almanın Yetişkinlerin Benlik Kavramı Üzerine Etkisi. *Dramaya Çok Yönlü Bakış*, 21-130. (Edt. Naci Aslan). Ankara: Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi Yayınları.
- Antepli, S. & Ceylan, Ş. (2009). Yaratıcı Drama Dersinin Üniversite Öğrencilerinin Benlik Algısı Üzerinde Etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 2009, Cilt 4, Sayı 8.
- Aral, N., Köksal-Akyol, A.& Çakmak, A. (2007). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcılıkları Üzerinde Drama Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu*. Bakü.

- Aras, S. ve Sözen, S. (2012). Türkiye, Finlandiya ve Güney Kore'de öğretmen yetiştirme programlarının incelenmesi. *X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*. Niğde Üniversitesi, 27-30 Haziran 2015, Niğde.
- Arieli, B. (2007). *The Integration Of Creative Drama Into Science Teaching*. Doctor Of Philosophy Thesis, Kansas State University, Kansas.
- Arnon, S. & Reichel, N. (2007). Who is the ideal teacher, Similarity and difference in perception of students of education regarding the qualities of a good teacher and of their own qualities as teachers. *Teachers And Teaching: Theory And Practice*, 13 (5), 441-464.
- Arslan, E., Erbay, F. & Saygın, Y. (2010). Yaratıcı Drama İle Bütünleştirilmiş İletişim Becerileri Eğitiminin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin İletişim Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 23, 1-8.
- Arslan, S. & Özpınar, İ. (2008). Öğretmen Nitelikleri: İlköğretim Programlarının Beklentileri ve Eğitim Fakültelerinin Kazandırdıkları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1), 38-63.
- Ateş, H., Burgaz, B., (2014). Türkiye, ABD ve Finlandiya Öğretmen Yetiştirme Sistemlerine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri ve Türkiye'deki Sistemin Geliştirilmesine İlişkin Öneriler. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (4), 1710- 1722
- Avcıoğlu, H. (2012). Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklara Sosyal Beceri Kazandırmada İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Drama Yöntemlerinin Etkililiği. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt 37, Sayı 163.

- Ayan, M. (2011). *Eğitim Fakültelerinin Sınıf ğretmenliği Programlarının ğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerini Kazandırma Düzeyi*. Ankara. Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Aydeniz, H. & zelik, N. (2012), Impact Of Creative Drama Method On The French Achievement Of University Students. *Procedia - Social And Behavioral Sciences*, 47, 962-967.
- Aykaç, N. Ulubey,  (2008) Yaratıcı Drama Yöntemiyle Yapılandırıcılık İlişkisinin 2005 MEB İlköğretim Programları Değerlendirmesi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 2008, Cilt 3. Sayı 6.
- Aytaş, G. (2013). Eğitim ğretimde Alternatif Bir Yöntem: Yaratıcı Drama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 12, Nisan 2013
- Bağatır-Demir, R. (2008). *Drama ğretim Yönteminin Resim-İş Bölümü ğrencilerinin Mesleki Tutum ve Başarılarına Etkisi*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Balcı, A. (2010). *Açıklamalı Eğitim Yönetimi Terimler Sözlüğü*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Balcı-elik, S. & Ersanlı, K. (1998). İletişim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt 2. Sayı 10.
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward A Unifying Theory Of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84, 191–215.
- Barnes, G. V. (2003) Self-Efficacy And Teaching Effectiveness. (evrimii: [Http://Www.Cfa.Arizona.Edu/Jsr/Jsrbarnes/Jsrbarnes%20main%20frame](http://www.cfa.arizona.edu/jsr/jsrbarnes/jsrbarnes%20main%20frame)), Erişim Tarihi: 17 Haziran, 2017.

- Barnier, G. (2005). Théories de l'apprentissage et pratiques d'enseignement (Çevrim İçi: www.ac-nice.fr/Theories_apprentissage.pdf), Erişim Tarihi: 15.09.2017.
- Başçı, Z., Gündoğdu, G. (2011). Öğretmen Adaylarının Drama Dersine İlişkin Tutumları ve Görüşleri: Atatürk Üniversitesi Örneği, *İlköğretim Online*. 10(2),454-467
- Başer, N., Günhan, N.C.ve Yavuz, G. (2005). İlköğretim Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerin Öğretmen Yeterlik Algılarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma. *XIV Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi.*, 515-521. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Başkan, A., G. (2001). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 16-25
- Bayraktar, A. & Okvuran, A. (2012). Improving Students' Writing Through Creative Drama. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 51 (2012), 662-665, Elsevier.
- Bayraktar, C. & İpek, C. (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Beden Eğitimi Derslerine İlişkin Öz-Yeterlik Algıları, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 67-84.
- Bell, E. (2008). *Theories of Performance*. California: SAGE Publications
- Bolton, G. (2003). *Dorothy Heatcote's Story. Biography Of A Remarkable Drama Teacher*. , UK And USA: Trentham Books
- Bowers, W. R. And Basso, R. (1999). Improving Early Adolescents Peer Relations Through Classroom Creative Drama: An İntegrated Approach, Academic Search Premier. *Social Work İn Education*, 01627961, 21, 1, Jan.

- Bulut, İ. (2014). Öğretmenlerin Öğrenme ve Öğretme Sürecine İlişkin Yeterlik Algıları. *İlköğretim Online*, 13(2), 577-593, 2014.
- Can, B. & Cantürk-Günhan, B. (2009). Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlik Ölçeği. *NEWESA*. 4(1), 34-43
- Can-Yaşar, M. (2015). Dramada Uygulama Aşamaları. *Okul Öncesi Eğitimde Drama*, 80-92. Aysel Köksal Akyol (Edt). Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Cawthon, S., & Dawson, K. (2009). Drama For Schools: Impact Of A Drama-Based Professional development Program On Teacher Self-Efficacy And Authentic Instruction. *Youth Theatrejournal*, 23, 144-161.
- Ceylan, Ğ. & Ömeroğlu, E. (2007). Okulöncesinde Drama Dersinin Üniversite Öğrencilerine Katkısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1, (3-4).57-77. Ankara.
- Cirit-Gül, A. (2016). Türkiye ile Çin, Finlandiya, Japonya ve Hollanda'nın Öğretmen Yetiştirme ve Seçme Sistemlerinin Karşılaştırılması. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Aralık 2016, 7(2), 63-72
- Clark, C. M. (2005). Teacher Thinking And Professional Action, P. M. Denicolo And Kompf (Ed.). *Asking The Right Questions About Teacher Preparation*, 177-188, London And New York: Taylor & Francis Group.
- Cochran-Smith, Marilyn and Mary K. Fries. (2008). TheDiscourse of Reform in TeacherEducation: ExtendingtheDialogue, *Educational Researcher*. 31, 6: 26–28,
- Coney, R. & Kanel S. (1997) Opening The World Of Literature To Children Through Interactive Drama Experiences. *Erken Çocukluk Eğitimi Derneği Uluslararası Yıllık Konferansında Sunulan Bildiri* [Ed 412 577].

- Creswell, J. W. (2008). Educational research planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research. *International Pearson Merrill Prentice Hall*.
- Cüceloğlu, D. (2000). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağdaş, A. (2003). *Okul Öncesi Eğitimde Dramatik Etkinlikler*. Konya: Eğitim Kitapevi.
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı ve Eğitim Fakülteleri İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Tutumları ve Mesleki Yeterlik Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(6), 27-42.
- Çakır, Ö. Kan, A., & Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Tutum ve Özyeterlik Açısından Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (1), 36-47.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Çaycı, B. (2011). Sınıf Öğretmenliği Lisans Programındaki Alan Eğitimi Derslerinin Öğretmen Yeterliği Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1-12.
- Çayır, A. N. & Gökbulut, Ö.Ö, (2015). Yaratıcı Drama Yöntemi İle Öğretmen Yeterliklerinden Kişisel Gelişim Üzerine Nitel Bir Çalışma, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, Ağustos 2015.
- Çelen, F. K., Çelik, A., Seferoğlu, S. S. (2011). *Türk eğitim Sistemi ve PISA sonuçları*. XIII. AkademikBilişim Konferansı,2-4 Şubat,

(Çevrim İçi: <http://ab.org.tr/ab11/bildiri/>) Erişim Tarihi: 14 Haziran 2012 tarihinde indirilmiştir.

Çelikten, M. & Can, N. (2003). Yönetici, Öğretmen ve Veli Gözüyle İdeal Öğretmen. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Aralık, (15),253-267.

Çelikten.M., Şanal. M & Yeni.Y. (2005) Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 207-237.

Çetingöz, D. (2012). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 131-142.

Çevik, H. (2006). *Çocuklara Yabancı Dil Öğretiminde Drama Tekniğinin Kullanımı*. Adana. Çukurova Üniversitesi: Yüksek Lisans Tezi,

Daniel, M. E. & Harwell, D. (2010). Preschool Teachers' Perceptions Of Self-Efficacy In Terms Of Meeting The Needs Of Students Following A Critical Incident. *E-International Journal Of Educational Research*, 1 (1), 77-87.

Darling-Hammond, L. (2006). *Creating Powerful Teacher Education: Lessons From Excellent Teacher Education Programs*. San Francisco: Jossey Bass.

Davis, B. W. (1987). Some Roots And Relatives Of Creative Drama As An Enrichment Activity For Older Adults. *Educational Gerontology*, 13 (4): 297306.205

Day, C., Day, S. P., Qing, K., & Stobart, G. (2009). Committed For Life, Variations İn Teachers' Work, Lives And Effectiveness. In M. Bayer (Ed.), *Teachers Career Trajectories And Work Lives*, 49–70. Dordrecht: Springer.

- Demirel, Ö. (2005). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirsöz E. (2008). “Yaratıcı Dramanın Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerileri Üzerindeki Etkisi”, 13. *Uluslararası Eğitimde Drama Kongresi*, Ankara Üniversitesi, 21-23 Kasım 2008 (Sözlü Bildiri)
- Demirtaş, S. (2009). *Çocuk Yuvasında Kalan Korunmaya Muhtaç Çocukların Değer Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Etkililiği*. Ankara. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Doktora Tezi,
- Denzine, G. M., Cooney, J. B., & Mckenzie, R. (2005). Confirmatory Factor Analysis Of The Teacher Efficacy Scale For Prospective Teachers. *British Journal Of Educational Psychology*, 75, 689–708.
- Dikici, H. Koç, M. Gündoğdu, R., (2003). Yaratıcı Dramanın Problem Çözme Becerilerine Etkisi. *VII. Ulusal Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Kongresi*, 9-11 Temmuz, Malatya.
- Dilekmen, M., Başcı, Z. vd. (2008). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 223-231.
- Dowd, T. And Teirney, J. (2005). *Teaching Social Skills To Youth (Second Edition)*. Boys Town Press: Ne.
- Dökmen, Ü. (2000). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duatepe, A. & Ubuz, B. (2004). Drama Temelli Geometri Ders Planlarının Geliştirilmesi ve Uygulanması. *Sabancı Üniversitesi Eğitimde İyi Örnekler Konferansı*, 17-18 Ocak, Sabancı Üniversitesi, İstanbul.

- Durmuş, E. (2008). Yaratıcı Drama ile Bütünleştirilmiş Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin Utangaçlık Düzeyine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt 41 (1), 93-114.
- Ekinci, A. & Öter, Ö. M. (2010). Finlandiya’da Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme Sistemi. *Çalışma Ziyareti Raporu*, 10-12 Kasım 2010.
- Elkatmış, M. (2015). *Yazılı ve Sözlü Anlatım İle Etkili İletişim Derslerinin Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*, İlköğretim Online, 14(4): 1341-1351, [Çevrim İçi: <http://ilkogretim-online.org.tr>]. Erişim Tarihi: 19 Kasım 2017.
- Epçaçan, C. & Demirel, Ö. (2011). Okuduğunu Anlama Öz Yeterlik Algısı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(16).
- Epçaçan, C. (2012). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiğine İlişkin Görüşleri. *Ekev Akademi Dergisi*, 16 (52), 281-298.
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Üzerine Görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (Efmed)*, 3(1), 207–221.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergin, A. & Birol, C. (2000). *Eğitimde İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Etuce/ European Trade Union Committee For Education, (2008). Teacher Education İn Europe/ An Etuce Policy Paper. (Çevrim İçi: <Http://Ec.Europa.Eu>). Erişim Tarihi: 12 Kasım, 2017.

- European Commission, (2013). Key Data On Teachers And School Leaders İn Europe. Eurydice Report. (Çevrim İçi: [Http://Ec.Europa.Eu](http://ec.europa.eu)). Erişim Tarihi: 12 Kasım, 2017.
- Feltz, D. L. (1988). Self-Confidence And Sports Performance. *Exercise And Sports Science Reviews*, 16, 423-458.
- Fenli, A., Acar, V. & Şahin, H. (2009). Drama Dersinin İletişim Becerilerine Katkısı. 18. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinden Sunulan Sözlü Bildiri*. Ege Üniversitesi, 1-3 Ekim, İzmir.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using Spss*. (3. Baskı). Sage Publicatio.
- Flores, I. M. (2015). Developing Preservice Teachers' Self-Efficacy Through Field-Based ScienceTeaching Practice With Elementary Students. *Research İn Higher Education Journal*. 27, 1- 19.
- Fox, J. E., & Schirmacher, R. (2014). *Çocuklarda Sanat ve Yaratıcılığın Gelişimi*. (N. Aral & G. Duman, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Freeman, G. D. (2000). Effects of creative drama activities on third and fourth grade children. Yayınlanmamış doktora tezi. University of Missisipi, the USA.
- Freeman, G. D., Sullivan, K. & Fulton, C.R. (2003). Effects Of Creative Drama On Selfconcept,Social Skills and Problem Behavior. *Journal of Educational Research*, 96, 131-139.
- Genç, H. N. (2004). Drama Dersinin Üniversite Öğrencilerinin Utangaçlık Düzeyine Etkisi. N. Aslan (Ed.). *Türkiye 6. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, 63-72. Ankara: Fersa Matbaacılık

- Gençtürk, A.ve Memiş, A. (2010). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algıları ve İş Doyumlarının Demografik Faktörler Açısından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(3), 1037-1054.
- Gordon, T. (2010). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (Çev. Sermin Karakale). İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Gökçearslan, Ç.E. & Altınova, H. (2012). Sosyal Hizmet Eğitiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Empati Becerisine Etkisi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 133–149.
- Gönen, M. & Dalkılıç, N. U. (2009). *Çocuk Eğitiminde Yaratıcı Drama* (1.Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Gözütok , D & Aksoy, E. (2014) Amerika Birleşik Devletleri, Finlandiya, Singapur ve Türkiye’de Öğretmen Eğitimindeki Dönüşümler, 2014, *Eğitim Bilimleri Uygulama*, 13 (25), 23-46
- Greenhill, V. (2010). *21st Century Knowledge And Skills İn Educator Preparation*. Washington, DC: AACTE Partnership For 21st Century Skills.
- Gulı, L. A.(2004). *The Effects Of Creative Drama-Based Intervention For Children With Deficits İn Social Perception, Unpublished Phd Thesis*. The University Of Texas At Austin.
- Güler, M. & Kandemir, Ş. (2015). "Öğretmenlerin Drama Yöntemine Yönelik Görüşleri ve Öz Yeterlik Düzeyleri", Ahi Evran Üniversitesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, Cilt 16, Sayı 1, Nisan 2015, Sayfa 111-130.

- Gündoğdu, R. (2009). *Yaratıcı Drama Temelli Çatışma Çözme Programının Ergenlerde Öfke, Saldırganlık ve Çatışma Çözme Becerisine Etkisi*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Güneş, F. (2016). Mesleki Gelişim Yaklaşımları ve Öğretmen Yetiştirme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Issn: 13(08)–91-96
- Güneysu, S. & Tekmen, B. (2009). Dramanın Duygusal Zeka Gelişimine Etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 4, (7), 35-48
- Güven, İ. (2009). Yaratıcı Drama Yoluyla Öğretim Stratejilerinin Geliştirilmesi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, Yaz, Cil.4, Sayı.7.
- Hamurcu, H. (2008). The Effects Of Creative Drama On Self Efficacy Beliefs Of Class Teacher Canditates İn Science Education. Ices'08. Eastern Mediterranean University, Fagamusta, North Cyprus. *Proceedings Of International Conference On Educational Science*, Volume. 965-975.
- Hayes, D. (2004). *A Student Teacher's Guide To Primary School Placement: Learning To Survive and Prosper*. Taylor & Francis E-Library.
- Hazır Bıkmaz, F. (2004). Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği'ni Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Milli Eğitim Dergisi*, (Çevrim İçi: [Http://Yayim.Meb.Gov.Tr/Dergiler/161/Bikmaz.Htm](http://Yayim.Meb.Gov.Tr/Dergiler/161/Bikmaz.Htm)), Erişim Tarihi: 22 Ekim 2017).
- Heathcote, D. (2003). *Drama As A Learning Medium*, Nh.Heinemann Portsmouth.212
- Hill, H. C., Rowan, B. & Ball, D. L. (2005). Effects Of Teachers' Mathematical Knowledge For Teaching On Student Achievement. *American Educational Research Journal*, 42 (2), 371–406.

- Işıktaş, S. (2015). "Öğretmen Adaylarının İyi Öğretmen Olma İle İlgili Görüşleri", Hacettepe Üniversitesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education,) 30(4): 119-131
- Bulut, İ. (2014). *Öğretmenlerin Öğrenme ve Öğretme Sürecine İlişkin Yeterlik Alguları*. İlköğretim Online, 13(2), 577-593, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Johnson, C. (2002). Drama and Metacognition. *Early Child Development And Care*, 172, 595- 602.
- Kaaland-Wells, C. (1993). *Classroom Teachers' Perception And Use Of Creative Drama.*, University of Washigton: Unpublished Doktoral Dissertation.
- Kaf-Hasırcı, Ö., Bulut, M. S. & İflazoğlu-Saban, A. (2008). Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Dramanın Bireysel ve Akademik Kazanımlarına İlişkin Görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3(6), 63-83.
- Kara, Y., Çam, F. (2007). Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32.32.
- Karagenc, S. (2011). *Yaratıcı Drama Yöntemiyle Üniversite Öğrencilerinde Eleştirel Düşünme Eğilimleri Konusunda Farkındalık Oluşturma*. Ankara. Çağdaş Drama Derneği: Yayınlanmamış Bitirme Projesi.
- Karahan, N. (2008). *Öğretmen Yetiştirme Düzeni ve Türkiye Örneği*. İstanbul. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Karataş, Z & Yavuzer, Y. (2010). Yaratıcı Drama Temelli Mesleki Grup Rehberliğinin Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Puanlarına Etkisi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 8(15), 87-102.

- Karateke, E. (2006). *Yaratıcı Dramanın İlköğretim 1.Kademede 6.Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerine Olan Etkisi*. Hatay. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek Lisans Tezi.
- Kasapoğlu, K. & Duban, N. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yapılandırmacı Yaklaşımı Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik İnançlarını Yordayan Bir Faktör Olarak Yapılandırmacı Yaklaşım Yönelik Tutumları (Afyonkarahisar İli Örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 85-96.
- Keçici, S. (2011). Almanya’da Öğretmen Eğitimi M.Ü. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl: 2011, Sayı: 34, Sayfa: 117-132
- Kereks, J., & King, P. K. (2010). The King’s Carpet: Drama Play İn Teacher Education. *International Journal Of Instruction*, 3 (1), 39-60.
- Kılıç, B (2012) İlköğretim Okullarında Uygulanan Mesleki Çalışmalarda Yaratıcı Drama Uygulamasının Öğretmenlerin İletişim Becerilerine Etkisi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14
- Kılıçaslan-Binici, B. (2010). İlköğretim Okullarında Uygulanan Mesleki Çalışmalarda Yaratıcı Drama Uygulamasının Öğretmenlerin İletişim Becerilerine Etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, Cilt 8. Sayı 15.
- Kıncal, R. (Edt) (2016). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- Kıroğlu, K. (2012). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. Demirel, Ö. & Kaya, Z. (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* (7.Baskı). 343-372. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kim, J. R. (2006). *The Influence Of Different Types Of Teacher Preparation Programs On Pre-Service Teachers’ Attitudes Towards Inclusion, Their Self Efficacy and Their Instructional Practices*. A Thesis Of Doctor Of Philosophy, The Graduate School Syracuse University: New York.

Kim., E. (2007). The Quality And Qualifications Of The Teaching Force İn The Republic Of Korea. In R. M. Ingersoll (Ed.), *A Comparative Study Of Teacher Preparation And Qualifications İn Six Nations*. (Çevrim İçi: [Http://Www.Cpre.Org/Comparative-Study-Teacher-Preparation-And](http://Www.Cpre.Org/Comparative-Study-Teacher-Preparation-And)), Erişim Tarihi: 10 Haziran 2016.

Koç, S. & Gün, N., (2007). *Özsaygı: Öncelikler Listende Kaçınıcı Sıradasın?* (3.Baskı). İstanbul: Kural Yayıncılık.

Kozanitis, A. (2005). *Les Principaux Courants Théoriques De L'enseignement. Et De L'apprentissage : Un Point De Vue Historique*, Montréal: École Polytechnique

Kozikoğlu, İ. (2016). *Öğretimin İlk Yılı: Mesleğın İlk Yılındaki Öğretmenlerin Karşılaştıkları Güçlükler, Hizmet Öncesi Eğitim Yeterlikleri ve Mesleğın Adanmışlıkları*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayımlanmamış doktora tezi

Köksal, N. (2007), Eğitim Programları ve Yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, Cilt 1, Sayı 3-4.

Köksal, N., & Convery, A. (2013). Initial Teacher Education İn Turkey And England: Comparing Competencies And Standards. *Journal Of Education and Future*, 3, 1-20. 289.

Köksal-Akyol, A. (2003). Drama ve Dramanın Önemi, *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 179-192.

Köksal-Akyol, A. (2012). Okul Öncesi Eğitimde Drama ve Öğretmenin Rolü. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 105-115.

Köksal-Akyol, A. (2015). *Okul Öncesi Eğitimde Drama*. Ankara: Matsa Yayınevi.

- Körükçü (2015). Drama İle İlgili Kavramlar. *Okul Öncesi Eğitimde Drama*, 10-20. Aysel Köksal Akyol (Edt). Ankara: Hedef CS Basım Yayın.
- Krueger, R.A. & Casey, M.A. (2000). *Focus Groups: A Practical Guide For Applied Research*. California: SAGE.
- Küçükahmet, L. (2007). 2006-2007 Öğretim Yılında Uygulanmaya Bağlanan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Bahar 2007, 5(2), 203-218.
- Küçükkaragöz, H. & Selçioğlu Demirsöz E. (2007). Öğretmen Adaylarında Duygusal Zekâ ve Yaratıcı Drama, *Ege Üniversitesi Uluslararası Duygusal Zeka Sempozyumu*, İzmir, 7-9 Mayıs 2007 (Sözlü Bildiri).
- Küçükyılmaz, A., & Duban, N. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Özyeterlik İnançlarının Artırılabilmesi İçin Alınacak Önlemlere İlişkin Görüşleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, (2), 1-23.
- Lavasani, M. G., Afzali, L. & Afzali, F. (2011). Cooperative Learning and Social Skills. *Cypriot Journal Of Educational Science*, 4, 186 -193.
- Leatham, K. R. (2006). Viewing Mathematics Teachers' Beliefs As Sensible Systems. *Journal Of Mathematics Teacher Education*, 9, 91-102.
- Lee, B., Cawthon, S., & Dawson, K. (2013). Elementary And Secondary Teacher Self Efficacy For Teaching And Pedagogical Conceptual Change In A Drama Base Professional Development Program. *Teaching And Teacher Education*, 30, 84-98.
- Lin, Y. (2010). Taiwanese University Students' Perceptions Of University Life. *Counselling Psychology Quarterly*, 23(2), 189-202.

- Lunenberg, M., (2002). Designing A Curriculum For Teacher Educators, *European Journal Of Teacher Education*, Vol.25 No. 2(3). P. 264-277.
- Maden, S. (2011). Türkçe Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanımı İle İlgili Sorunlar. Adıyaman Üniversitesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6).
- Malaty, G. (2006). What Are The Reasons Behind The Success Of Finland İn PISA *Gazette Des Mathematiciens*, 108, 59-66.
- Mantione, R. & Smead, S. (2003). *Weaving Through Words: Using The Arts To Teach Reading Comprehension Strategies*. International Reading Association: Delaware, The Usa.
- Mccaslin, N. (2006) *Creative Drama In The Classroom and Beyonde*. (Çevrim İçi: <Http://Catalogue.Pearsoned.Co.Uk/Samplechapter/0205451160>) Erişim Tarihi: 10 Haziran, 2017.
- Mcnaughton, M. J. (2004). Educational Drama İn The Teaching Of Education For Sustainability. *Enviromental Education Research*, 10(2), 139-155.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2003). *İlköğretim Drama (Öğretmen İçin)*. Ankara: Meb. Basımevi,
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2008). *Öğretmen Yeterlikleri, Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlikleri*. Ankara: Meb Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2015). PISA 2012 Ulusal Nihai Raporu. Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2010). Öğretmen Yetiştirme Sistemi. <Http://Oyegm.Meb.Gov.Tr/Bilgilendirme/>

- MEB(MilliEğitimBakanlığı),(2012).ÖğretmenlikMesleğiGenelYeterlikleri.
Www.Otmg.Meb.Gov.Tr/Yetgenel.Html.
- MEB(MilliEğitimBakanlığı),(2017).Öğretmenlik-Mesleği-Genel-Yeterlikleri,
Http://Oygm.Meb.Gov.Tr/Www/Ogretmenlik-Meslegi-Genel
Yeterlikleri/İcerik/
- MEGEP, (2010), *Yaratıcı Drama*. Ankara
- Mendler, A. L. (2001). *Connecting With Students, Association For Supervision and Curriculum Development*. Alexandria, Usa.
- Mete, Y. A. (2013). Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ve Finlandiya’da Öğretmen Yetiştirme ve Atama Politikaları. *Turkish Studies*, 8(12), 859-878.
- Milner, H. R. & Woolfolk-Hoy, A. (2003). Teacher Self Efficacy Retaining Talented Teachers. A Case Study of an African American Teacher. *Teaching and Teacher Education*. Pp.203-276.
- Morris, R. V. (2001). Drama And Authentic Assessment İn A Social Studies Classroom. *Social Studies*, 92(1), 41-45.
- Niemi, H., Sihvonen, R.J. (2011). Teacher Education İn Finland. In Valencic Z And Janez V (Eds.), *European Dimensions Of Teacher Education- Similarities and Differences*. Faculty Of Education, University Of Ljubljana.
- Oğuz- Namdar, A. & Çamadan, F. (2016). Yaratıcı Drama Uygulamalarının Öğretmen Adaylarının Sosyal Becerilerine Etkisi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi*. GEFAD / GUJGEF 36(3): 557–575 (2016)
- Oğuz, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Sözlü ve Yazılı Anlatım Becerilerine İlişkin Öz Yeterlik Algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(30), 18-42.

- Okvuran, Ayşe (2001). Drama Öğretmeninin Yetişimi Sorunsalı. Öğretmen Dünyası Dergisi, Özel Dosya: *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Yıl 22, Sayı 257, Ankara.
- Orakçı, Ş. (2015). Şangay, Hong Kong, Singapur, Japonya Ve Güney Kore'nin Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin İncelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2015 – 3(2), 26-43.
- Ömeroğlu, E, (1990), *Anaokuluna Giden Beş-Altı Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıklarının Gelişimine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi*, H.Ü. Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Programı: Doktora Tezi.
- Ömeroğlu, E. (2002). Okul Öncesi Öğretmenin Niteliğinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Drama Eğitiminin Rolü. İçinde H.Ö. Adıgüzel (Ed.), *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar*, 123- 127. Ankara: Naturel Yayınları
- Önder, A. (2007). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*. (7.Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Özbek, G. (2015). Drama Kuram ve Kuramcıları. *Okul Öncesi Eğitimde Drama*, 24-38 Aysel Köksal Akyol (Edt). Ankara: Hedef CS Basın Yayın
- Özdemir, L. (2003). *Yaratıcı Drama Dersinin Duygusal Zeka Gelişimine Etkisi*. Uludağ Üniversitesi, Bursa: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özer, B. & Gelen, İ. (2008). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 5. Sayı 9.
- Özerbaş, A.M (2016). Öğretmen Yetiştirme Alanında Yeni Uygulama ve Gelişmeler R.Y.Kıncal (Edt) *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Grafiker Yay.

- Öztürk, A. (2001). Eğitim-Öğretimde Yeni Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama. Eskişehir: *Anadolu Üniversitesi Kurgu Dergisi*. Sayı:18, 251-259.
- Öztürk, A. (2006). Öğretmen Yetiştirmede Yaratıcı Drama Yöntemiyle İşlenecek Tiyatro Dersinin Öğretmen Adaylarındaki Sözel İletişim Becerilerine Etkileri. İkinci Baskı. (Ed: H. Ö. Adıgüzel) *Yaratıcı Drama Yazıları 1985-1998*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Pajares, F. (2002). Overview of social cognitive theory and self-efficacy. (Çevrim İçi: Web:<http://www.emory.edu/education/mfp/eff.html>). Erişim Tarihi:12 Mayıs 2017.
- Pallant, J. (2007). *Spss Survival Manual: A Step By Step Guide To Data Analysis Using Spss For Windows*. (3. Baskı). Maidenhead, Pa: Open University Press.
- Parlak-Rakap, A. (2015). Türkiye'de Dramanın Tarihsel Gelişimi. *Okul Öncesi Eğitimde Drama*, 24-38. Aysel Köksal Akyol (Edt). Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Paylan, N. (2013). *İlkokulda Yapılan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Özgüven Gelişimine Etkisi*. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Pehlivan Z. ve Aldemir G. (2001). Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirmede 'Drama' Tekniğinin Kullanılması, *Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu*, 21-23 Aralık 2001. Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Bildiri Kitabı, 308-314.
- PISA, (2015). *Uluslar Arası Öğrenci Değerlendirme Formu*. Aralık, 2016. (Çevrimİçi:<http://odsgm.meb.gov.tr/test/analizler/docs/pisa/pisa2015ulusalarara-rasipor.pdf>). Erişim Tarihi: 17 Kasım 2017.

- Pinciotti, P. (1993). Creative Drama And Young Children, The Dramatic Learning Connection, *Arts Education Policy Review*, 94(6), 24-50.
- Polat, M. & Arabacı, İ. B. (2012), Türkiye’de Eğitim Fakültelerine Öğrenci Alım Ölçütlerini Yeniden Düşünmek: Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3),77-83.
- Pomerantz, A.M., (2003). Who Plays Client? Collaborating With Theatre Departments To Enhance Clinical Psychology Role-Play Training Exercises. *Journal Of Clinical Psychology*, 59, 363-368.
- Poston-Anderson, B. (2008). *Drama: Learning connections in primary schools*. Australia: Oxford University Press.
- Rances, J. N. (2005). Student Perceptions Of Improving Comprehension Through Drama As Compared To Poetry And Fiction In College English Freshman Composition Courses. Widener University, Chester, Pa. Retrieved From (Çevrim İçi: [Http://www.Oecd.Org/Dataoecd/39/47/34990905.Pdf](http://www.oecd.org/dataoecd/39/47/34990905.pdf)). Erişim Tarihi: 19 Eylül, 2017).
- Rise, J. K. (2003). *Teacher Quality Understanding The Effectiveness Of Teacher Attributes*. Washington: Economic Policy Institute.
- Rowland, G. E. (2002). Every Child Needs Self Esteem: Creative Drama Builds Self Confidence Through Self Expression. *The Union Institute Graduate School Of Arts And Sciences*, For The Ph.D. Umi Number: 3040782.
- Saçlı, F. (2013). *Yaratıcı Drama Eğitiminin Aday Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Becerileri ve Eğilimleri Üzerine Etkisi*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi,

- Sağlam, M. & Kürüm, D. (2005). Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Öğretmen Eğitiminde Yapısal Düzenlemeler ve Öğretmen Adaylarının Seçimi. *Milli Eğitim*, 167, 53-70.
- Sağlam, M., (2007). Öğretmen Okullarının Kuruluşunun 157. Yılına Kutlama Etkinlikleri Kapsamında Sunulan “Türkiye’de Toplumsal Değişme ve Öğretmen Eğitimi Modelleri”, Kocaeli: Konuşma, 2005. Sağlam, “İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Eğitimi”, Türk Eğitim Tarihi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Sağlam, T. (2004). Dramatik Eğitim: Amaç mı, Araç mı? *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 17, 4-22.
- Sahlberg, P. (2010). The Secret To Finland’s Success: Educating Teachers. (Online: <http://www.nnstoy.org/download/preparation/secret%20to%20finland's%20success%20-%20education%20teachers.pdf>) Erişim Tarihi: 20 Eylül 2017)
- San, İ. (2003). *Drama ve Öğretim Bilgisi. Uluslar Arası Eğitimde Drama Semineri Atölye ve Konferans Etkinlikleri*. 2. Baskı Ankara: Naturel Yayıncılık.
- San, İ. (2001). *Eğitimde Dramanın Kısa Tarihçesi. Çağdaş Eğitimde Kültür ve Sanat*. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Yayınları: 14, 81-89.
- San, İ. (2002) Eğitimde Yaratıcı Drama. Adıgüzel, H. Ö (Ed.). *Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar*. Ankara: Natural Kitap Yayın Dağıtım.
- San, İ. (2006). Yaratıcı Dramanın Eğitsel Boyutları. H.Ömer Adıgüzel (Ed.), *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar* (İkinci Baskı). 113-120. Ankara: Naturel Yayıncılık.

- Saylan, N. (2014). Sürekli Değiştirilen Öğretmen Yetiştirme Sistemi. 3. *Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde Sunulan Bildiri*, Gaziantep Üniversitesi. 7-9 Mayıs 2014.
- Sazak P., E. & Sucuoğlu, B. (2013). The Outcomes Of A Social Skills Teaching Program For Inclusive Classroom Teachers. *Educational Sciences: Theory&Practice*, 13(4), 2247-2261.
- Schleicher, A. (2012). *Using Data To Build Better Education Systems*. TED Blog, 27 June 2012.
- Schmitz, B. & Wiese, B.S. (2006). New perspectives for the evaluation of training sessions in self-regulated learning: *Time-series analyses of diary data*. *Contemporary Educational Psychology*, 31, 64–96.
- Schunk, D.H., (2009). *Öğrenme Teorileri: Eğitimsel Bir Bakışla*. (Çeviri Edit. Muzaffer Sahin). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Seferoğlu, S.S. (2004). Öğretmen Yeterlikleri ve Mesleki Gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Yıl 5, Sayı 58.
- Selçioğlu-Demirsöz, E. (2010). *Yaratıcı Dramanın Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları, Bilişüstü Farkındalıkları ve Duygusal Zekâ Yeterliliklerine Etkisi*. İzmir. Dokuz Eylül Üniversitesi: Doktora Tezi.
- Semerci, Ç. (2003). Eğitim Sisteminde Öğreticilerin Kalitesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 203–210.
- Senemoğlu, N. (2001). *Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmen Yeterlikleri*. *Eğitimde Yansımalar: Altıncı 2000'li Yıllarda Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi*. 11-13 Ocak 2001. Ankara: Öğretmen

- Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim* (16.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Sharp, C. (2002). Study Support And The Development Of Self-Regulated Learner. *Educational Research*, 44(1), 29-42.
- Simola, H. (2005). The Finnish miracle of PISA: historical and sociological remarks on teaching and teacher education. *Comparative Education*, 41(4), 455-470.
- Sönmez, V., (2003). “Eğitimin Tarihsel Temelleri”, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (Ed. Sönmez, V.), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sünbül, A. M. (2006). Bir meslek olarak öğretmenlik (Ed. Özcan Demirel, Zeki Kaya). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- şimsek, H (2014) Eğitim Sisteminde Öğretmenin Rolü ve Öğretmenlik Mesleği, (Edt) H. B. Memduhoğlu & K. Yılmaz, *Eğitim Bilimine Giriş*. (5.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- şişman, M. (2009). Öğretmen Yeterlilikleri: Modern Bir Söylem ve Retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Aralık 2009 özel Sayı/ Cilt. 10, Sayı. 3, 63–82
- şişman, M. (2012). *Eğitimde Mükemmellik Arayışı: Etkili Okullar* (3.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics, 5th ed.* Boston, MA,: Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Tanrıseven, I., & Aykaç, M. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Yaratıcı Dramanın Kişisel ve Mesleki Yaşantılarına Katkısına İlişkin Görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 329-348.

- Tanrıverdi, B., & Apak, Ö. (2013). Öğretmen Yeterlikleri Açısından Eğitim Fakültesi Programlarının Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46 (2), 297-318.
- Tan-Şişman, G. (2017). Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları Ders İçeriklerinde “Eğitim Programı” Kavramı. *İlköğretim Online*, 16(3), 1301-1315, 2017.
- Taşkaya, S.M., (2012). Nitelikli Bir Öğretmende Bulunması Gereken Özelliklerin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(2), 283-298.
- Taştan, M. (2014). Öğretmen Yetiştirme Alanındaki Uygulama ve Geliştirmeler Edt H.B. Memduhoğlu& K.Yılmaz, *Eğitim Bilimine Giriş*, 279-305. (5.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tate, J. K. (2002). A Descriptive Examination Of Selected University Creative Drama Courses With Implications For Elementary Pre-Service Teacher Education İn The 21st Century. Doctor Of Philosophy Thesis, The Florida State University, Florida
- Taylor, P. (2000). *Drama Classroom Action, Reflection, Transformation*. London: Falmer Pres Teaching And Pedagogical Conceptual Change İn A Drama Base Professional Development
- TEDP, (2005). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü*. (Çevrim İçi: otmg.meb.gov.tr/belgeler/Yeterlikler). Erişi Tarihi: 20 Eylül 2017.
- Teo, T. (2009). Examining The Relationship Between Student Teachers’ Self Efficacy
- Toy, B. N. (2012). Öğretmen Eğitiminde Formasyon Derslerinin Drama Yöntemi İle İşlenişine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri: Gelişim ve Öğrenme Dersi

Örneği. International Journal Of New Trends İn Arts, Sports & Science Education, 1(1).

Toye, N. ve Prendiville, F. (2000). *Creative Drama and Traditional Story for the Early Years*. London: Routledge Falmer

Tschannen Moran, M., Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher Efficacy: Capturing An Elusive Construct, *Teaching And Teacher Education*, 17(7), 783-805.

Tuğrul, B. (2003). Drama ve Öğrenme Öğretme Öztürk A. (Edt) *Çocukta Yaratıcılık ve Drama İçinde*, 121-128 Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları

Turner, H., Mayall, B. Dickinson, R., Clark, A. Hood, S., Samuels, J. & Wiggings, M. (2004). *Anevaluation Of The National Theatre's Drama Work İn Primary Schools*. Social Science Researchunit Institute Of Education University Of London.

Türk Eğitim Derneği. (2009). *Öğretmen Yeterlikleri Özet Rapor Öğretmene Yatırım Geleceğe Atılım*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.

Türkoğlu, A. (1991). Öğretmen Yetiştirmede Amaçlar. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 1(5), 105-111. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı.

UNESCO (United Nations Educational, Scientific And Cultural Organization, 2001), *Teachers For Tomorrow's Schools*. Paris: Unesco Publishing

Uşaklı, H. (2011). *Drama ve İletişim Becerileri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı Drama Eğitim Programının Öğeleri, *Eğitim ve Bilim/Education And Science*, Cilt/Volume 22, Sayı/Number 107, Ocak/January, 1998: 28 -35

- Üstündağ, T. (2003). *Yaratıcılığa Yolculuk*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Üstündağ, T. (2004). *Yaratıcı Drama Öğretmenin Günlüğü*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Üstündağ, T. (2007). İletişim Sürecinde Yaratıcı Drama. Aslan, Naci (Ed.), *Dramaya Çok Yönlü Bakış İçinde*, 29-35. Ankara: Oluşum Yayınları
- Üstündağ, T. (2010). Duygusal Zeka, Duyuşsal Özellikler ve Yaratıcı Drama. H.Ö.Adıgüzel (Ed.), *Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar*, 56-66. Ankara: Naturel Yayınları ve Uygulama. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Wardrope, W. J. (2002). Department Chairs' Perceptions Of İmportance Of Business Comuncations Kills. *Business Communication Quarterly*, 65 (4), 60-72. Washington.
- Wayne, A. J., & Young, P. (2003). Teacher characteristics and student achievement gains: A review. *Review of Educational Research*, 73(1), 89-122.
- World Bank, (2005). *Learning To Teach İn The Knowledge Society*. Final Report. By Task Manager Juan Manuel World Bank
- Wright R., Peter (2006). Drama education and development of self: Myth or reality?. *Social Psychology of Education*, 9:43 – 65.
- Wyse, D. (2006). *Becoming A Primary School Teacher*. London and New York: Taylor & Francis Group.
- Yaman, E & Aydın, O. (2015). *İdealist Öğretmen*. Ankara: Tdn Yayıncılık
- Yassa, N.A. (1999). High School Involvement İn Creative Drama. *Research İn Drama Education*, 4 (1), 37- 49.

- Yavuz, M., Özkaral, T., & Yıldız, D. (2015). The Teacher Competencies And Teachereducation İn International Reports. *Sdu International Journal Of Educational Studies*, 2(2), 60-71.
- Yavuzer, H. (2002). *Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle Okul Çağı Çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yaya-Kocayörük, A. (2000). *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yeğen, G. (2003). *Yaratıcı Drama. İlköğretim Online, Öğretim Uygulamaları*. (Çevrim İçi: [Http://ilkogretimonline.org.tr/Vol2say2/Wu1.Pdf](http://ilkogretimonline.org.tr/Vol2say2/Wu1.Pdf)). Erişim Tarihi: 14 Nisan 2017.
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz Yeterlik Algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (45), 88-104.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2013). Türkiye’de öğretmen eğitimi araştırmaları: Yönelimler, sorunlar ve öncelikli alanlar. *Eğitim ve Bilim*, 38, 175-191.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C., ve Soran, H. (2004b). Öğretmen Öz-Yeterlik İnancı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 5, (58).
- YÖK, (2007). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007) Öğretmenin Üniversitede Yetiştirilmesinin Değerlendirilmesi. (Çevrim İçi: [Http://www.yok.gov.tr/](http://www.yok.gov.tr/)) Erişim Tarihi: 17 Mart 2017.

YÖK, (2017). [Http://Www.Yok.Gov.Tr/](http://Www.Yok.Gov.Tr/)

YÖK, (2012). Yükseköğretimin Yeniden Yapılandırılmasına Dair Açıklama.
<https://Basin.Yok.Gov.Tr/Files/06e47dcec40bf2b3484940508c36b3d3.Pdf> 1

www.dergipark.ulakbim

www.ices-uebk.org

www.tebd.gazi.edu.tr

bizdosyalar.nevşehir.edu.tr

<http://ilkogretim-online.org.tr/vol14say2/v14s2m31.pdf>

http://www.bilmal.org/turkbilmal_2015/sempozyum_kitabi.pdf

<https://egitim.mehmetakif.edu.tr/files/ozet.pdf>

OTURUMLAR: İÇİNDEKİLER

OTURUM 1.

Öz Güven Gelişimi: Öz Güvenin Önemini Kavrar

Öz Güven Gelişimi: Öz Güven Duygusu Kazanır

OTURUM 2.

Öz Güven Gelişimi: Öz Güven Duygusunu Geliştirir

Öz Güven Gelişimi: Duygularının Farkına Varrır

OTURUM 3.

İletişim Becerileri Gelişimi: İletişimi Başlatır

İletişim Becerileri Gelişimi: İletişimi Sürdürür

OTURUM 4.

İletişim Becerileri Gelişimi: Etkili İletişimde Dinlemenin Önemini Kavrar

İletişim Becerileri: Empati Kurar

OTURUM 5.

İletişim Becerileri: Grupla Bir İş Başlatır

İletişim Becerileri: Grupla Bir İş Yürütür

OTURUM 6.

İletişim Becerileri: İletişim Çatışmalarına Yönelik Farkındalık Kazanır

İletişim Becerileri: Saldırgan Davranışlarla Baş Etmeye Çalışır

OTURUM 7.

İletişim Becerileri: Beden Dili Becerisi Kazanır

İletişim Becerileri: Beden Dilini Etkili Kullanır

OTURUM 8.

Öz Yeterlik Gelişimi: Kendindeki Özelliklerin Farkına Varrır

Öz Yeterlik Gelişimi: Kapasitesini Etkili Şekilde Kullanır

OTURUM 9.

Mesleki Öz Yeterlik Gelişimi: Plan Yapma Becerisi Kazanır

Mesleki Öz Yeterlik Gelişimi: Stres Durumuyla Başa Çıkar

OTURUM 10.

İletişim Becerileri: Kararlarında Tutarlı Olur

OTURUM 11.

Mesleki Öz Yeterlik Gelişimi: Problem Çözme Becerisi Kazanır

Mesleki Öz Yeterlik Gelişimi: Sorunlara Çözüm Bulma Becerisi Kazanır

OTURUM 12.

Mesleki Öz Yeterlik Gelişimi: Zamanını Yönetir

Mesleki Öz Yeterlik Gelişimi: Zamanı Etkili Kullanır

OTURUM 13.

Öz Güven, İletişim Becerileri ve Mesleki Öz Yeterliğin Kişisel ve Mesleki Hayattaki Önemini Kavrar

OTURUM 14.

Öz Güven, İletişim Becerileri ve Mesleki Öz Yeterliğin Kişisel ve Mesleki Hayattaki Önemini Kavrar

14 Oturum, 25 Uygulama Olarak Gerçekleştiren Yaratıcı Drama Çalışmalarının Bazıları Ek 1'de verilmiştir.

Ek 1.**OTURUM 1.**

Ders	: Etkili İletişim
Konu	: Öz Güvenin Önemini Kavrar
Sınıf	: Lisans 4. Sınıf
Sayı	: 34
Süre	: 120 dk
Yöntem/ Teknik	: Yaratıcı Drama, Doğaçlama, Rol Oynama, Resim Çizme
Kazanımlar	: 1. Toplumda duygularını rahatlıkla ifade eder

Hazırlık ve Isınma

Sınıf dramaya uygun hale getirilir, araç gereç ve drama planı önceden hazırlanır. Kâğıt kalem dağıtılır. Fon müziği açılır. Sınıfta sessizlik sağlanır. Öğrencilerden hissettikleri duyguları, düşünceleri kağıda aktarmaları istenir. Bunun bir resim, düz yazı, şiir vb şekilde olabileceği ve rahat olmaları gerektiği vurgulanır. Öğrencilere etkinlik bittiğinde kâğıtların toplanacağı ve analiz edileceği, bu yüzden isimlerini yazıp yazmamakta serbest oldukları söylenir. Tüm grup hazır olduğunda başlanır ve etkinlik bittiğinde kağıtlar toplanır, tek tek sınıfa gösterilir ve tüm sınıfla analiz edilmeye başlanır. İsmi yazan kişiler kağıtları gösterildiğinde isterlerse kendi kağıdında anlatmak istediklerini, sınıfın analizleri bittikten sonra açıklayabilir.

Oyun

Lider herkese “Kendime güveniyorum çünkü,” yazılı birer kağıt dağıtır. Öğrenciler kağıda kendilerine güvenmelerine neden olan kuvvetli yönlerini ve yazarlar. Daha sonra kağıtlar top haline getirilir ve kar topu savaşı yapılır. Lider komut verdiğinde herkes rastgele bir kağıt alır ve okumaya başlar, diğerleri de kimin kağıdı olduğunu tahmin etmeye başlar. Etkinlik tüm öğrencilerin ellerindeki kağıtları okuması sona erene kadar devam eder.

Doğaçlama (Canlandırma)

Drama lideri tarafından öğrenciler sayma yöntemiyle beş gruba ayrılır. Her gruba farklı mekân ve olay örgüsü verilir. Gruplardan verilen bu olay örgülerini doğaçlamaları istenir.

- 1.Grup: İlk kez sahneye çıkmak için kuliste heyecan içinde bekleyen tiyatro öğrencileri.
- 2.Grup: Okullarını temsil etmek için bilgi yarışmasına katılmak üzere beklemekte olan heyecanlı öğrenciler.
- 3.Grup: İl şampiyonası final maçına katılmak üzere, soyunma odasında hazırlanan bir voleybol takımı.
- 4.Grup: Kalabalık bir seyirci grubunun izleyeceği bir konsere çıkmak üzere kuliste bekleyen heyecanlı koro öğrencileri.
5. Grup: Bitirdiğiniz üniversitede akademisyen olarak göreve başladığınız ilk gün.

Oluşum

Öğrencilerden doğaçlamalarda ve yaşadıklarından yola çıkarak, kendilerine güvenmelerinin sonucunda elde ettikleri ya da elde etmek istedikleri bir başarıyı resmetmeleri istenir.

Değerlendirme

Aşamaların ardından lider tarafından öğrencilere sorular yöneltilir: “Ne yaşadınız? Neler hissettiniz? Nerelerde güçlük çektiniz? Problemin başka çözüm yolları var mı, yerine başka neler yapılabilir? Bu etkinliklerin sizde oluşturduğu etkiler nelerdir?” gibi sorularla değerlendirme yapılır. Eleştirilerin kişiye değil, sürece yönelik ve yapıcı olmasına, her öğrencinin söz almasına özen gösterilir.

OTURUM 3.

Ders	: Etkili iletişim
Konu	: İletişimi Sürdürür
Sınıf	: Lisans 4. Sınıf
Sayı	: 34
Süre	: 120 dk

Yöntem/ Teknik	: Doğaçlama, Rol Oynama, Dans Etme
Kazanımlar	: 1. Karşısındaki kişiye değer verir 2. İkna eder 3. Gerekliğinde özür diler

Hazırlık ve Isınma

Sınıf dramaya uygun hale getirilir, araç gereç ve drama planı önceden hazırlanır. Serbest yürüyüş çalışmalarıyla başlanır. Jest ve mimiklerle komutlara uyarak yürüyorsun. Anneannen senin için çok özel bir yemek yapmış, Geçen gün bu yemeği yediğinde sana çok dokunmuştu ve ertesi gün çok hastalanmıştın. Yemeği yemek, istemiyorsun ancak anneannen tabağındakini bitirince sana yeniden aynı yemekten koyacağını bütün gününü bu yemeği hazırlamak için uğraştığını söylüyor. Bakışlarıyla, jest ve mimikleriyle, sözleriyle anneannene değerli olduğunu hissettir. Jest ve mimikleriyle üzgün olduğunu yiyemeyeceğini, onu kırmadan ikna etmeye çalış.

Oyun

Drama lideri/öğretmen tarafından önceden hazırlanmış renkli ve üzerinde özür dilerim, değerlisin, seni seviyorum, teşekkür ederim, cümlelerin yazıldığı kâğıtlar yere rastgele dağıtılarak yerleştirilir. Müzik eşliğinde öğrenciler yürürler. Drama liderinin müziği durdurmasının ardından hangi kelimeyi söylerse öğrenciler, kelimenin bulunduğu kâğıdın üstüne basarak o kâğıdı kapmaya çalışır. Hiçbir kâğıdın üzerine basamayıp üç defa açıkta kalan öğrenci oyundan çıkar. Oyundan çıkan kişi, çıkarken bir tane kâğıt eksilterek alandan ayrılır. Böylece kişi sayısı azaldıkça basılacak kâğıtlar da azalmış olur. En son kişi kalıncaya kadar oyun devam eder.

***Etkinlik**

Müzik eşliğinde oynamaya başlanır. Müzik durduğunda karşı karşıya kalan bireylerden biri karşısındaki arkadaşına güzel şeyler söyler ona değerli olduğunu hissettirir. Diğer arkadaşı da güzel sözlerinden dolayı teşekkür eder. Bu davranışı iki öğrencide tekrar eder ve müzik tekrar açılır. Oyun tüm öğrencilerin birbirine teşekkür etmesi sağlandıktan sonra bitirilir.

Doğaçlama (Canlandırma)

Drama lideri tarafından öğrenciler sayma yöntemiyle beş gruba ayrılır. Gruplara kartlar verilir ve kartlarda yazanların canlandırılması istenir.

1.Grup: “Benimle ilgili konularda sözüm geçsin istiyorum.”

2.Grup: “Başarılı, değerli hissetmek istiyorum.”

3.Grup: “Etrafımdaki insanların bana değer verdiklerini hissetmek istiyorum.”

4.Grup: “Haksızlığa uğradığımda özür dilenmesini istiyorum.”

5.Grup:“Benimle aynı düşüncede olmayan insanlarla uyum içinde yaşamak istiyorum.”

Oluşum

Tüm öğrencilere, kazanımlara uygun olarak belli kelimeler verilir ve bu kelimelerinde içinde bulunduğu, düz yazı ya da şiir yazmaları istenir. Kelimeler; değer vermek, özür dilemek, ikna etmek, teşekkür etmek.

Değerlendirme

Aşamaların ardından lider tarafından sorular öğrencilere yöneltilir: “Ne yaşadınız? Neler hissettiniz? Nerelerde güçlük çektiniz? Problemin başka çözüm yolları var mı, yerine başka neler yapılabilir? Bu etkinliklerin sizde oluşturduğu etkiler nelerdir?” gibi sorularla değerlendirme yapılır. Eleştirilerin kişiye değil, sürece yönelik ve yapıcı olmasına, her öğrencinin söz almasına özen gösterilir.

OTURUM 4.

Ders	: Etkili İletişim
Konu	: Etkili İletişimde Dinlemenin Önemi Kavrar
Sınıf	: Lisans 4. Sınıf
Sayı	: 34
Süre	: 120 dk
Yöntem/ Teknik	: Doğaçlama, Rol Oynama, Hikaye/Olay Canlandırma
Kazanımlar	: 1. İletişimde dinlemenin önemini kavrar

Hazırlık ve Isınma

Sınıf dramaya uygun hale getirilir, araç gereç ve drama planı önceden hazırlanır. Drama liderinin verdiği yönergelere göre yürüyüş yapılır. Deniz kenarındasınız. Bu tatilinizin ilk günü. Sahilde martıları dinleyerek kumlarda yalınayak yürüyorsunuz. Sahilde sizden başka kimse yok. Çok mutlusunuz. Temiz havayı içinize çekiyorsunuz. Uzaktaki dağlara bakıyorsunuz. Ne kadar yüksek... Yavaş yürüyorsunuz, sakinsiniz koşuşturmacanın olmadığı on gün sizi bekliyor. Yürürken uzaklara dalıyorsunuz, denizdeki dalga sesleri size harika geliyor. Tam o anda deniz motosikleti geçiyor, sesi sizi çok rahatsız ediyor. Yürümeye devam ediyorsunuz. Uzaktan insanların size doğru yürüdüğünü gördünüz. Günaydın diyorsunuz onlara. Güneş sizi yakmaya başlıyor, denize girmeye karar veriyorsunuz. Yüzüyorsunuz bu size çok iyi geliyor. Serin sularda yavaş yavaş yüzüyorsunuz. Bir süre sonra denizden çıkıyorsunuz. Kahvaltı yerine doğru yürümeye başlıyorsunuz. Kalabalığa yaklaştıkça sesler sizi rahatsız ediyor. Durup iki saniye düşünüyorsunuz. Sessizliğe geri dönmeye karar veriyorsunuz.

Oyun

Kulaktan kulağa oyunu oynanır. Grup sayma yöntemiyle ikiye ayrılır. Drama lideri iki gruba da aynı cümleyi verir. Cümleyi doğru söyleyen kazanır.

Doğaçlama (Canlandırma)

Grup lideri sınıftaki tüm öğrencilerin gözlerini kapatmalarını ister ve çok uzun bir metni gruba okur. Okuma bittikten sonra herkesten gözlerini açmalarını ve kendi aralarında gruplar oluşturarak bu metni canlandırmalarını ister.

Oluşum

Öğrenciler canlandırmış oldukları karakteri seçerler. Seçilen karakteri oynayan kişi, o karakterin güne başlama rutini doğaçlanmaya başlar. Grubun geri kalanı da seçilen karakterin iç ve dış sesleri olacak şekilde oynayan kişinin sağında ve solunda dururlar ve seslendirmeye çalışırlar.

Değerlendirme

Aşamaların ardından lider tarafından sorular öğrencilere yöneltilir: “Ne yaşadınız? Neler hissettiniz? Nerelerde güçlük çektiniz? Problemin başka çözüm yolları var mı, yerine başka neler yapılabilir? Bu etkinliklerin sizde oluşturduğu etkiler nelerdir?” gibi sorularla değerlendirme yapılır. Eleştirilerin kişiye değil, sürece yönelik ve yapıcı olmasına, her öğrencinin söz almasına özen gösterilir.

Ders	: Etkili İletişim
Konu	: Empati Kurar
Sınıf	: Lisans 4. Sınıf
Sayı	: 34
Süre	: 120 dk
Yöntem/ Teknik	: Doğaçlama, Rol Oynama, Donuk İmge
Kazanımlar	: 1. Empatinin iletişimde önemini kavrar.

Hazırlık ve Isınma

Sınıf dramaya uygun hale getirilir, araç gereç ve drama planı önceden hazırlanır. Drama liderinin verdiği yönergelere göre yürüyüş yapılır. Çok heyecanlısınız o gün sizin doğum gününüz. Evde en güzel kıyafetinizi giyip dışarı çıkıyorsunuz. Köşedeki simitçi, bakkal, manav ile merhabalaştıktan sonra o gün kendinize ödül veriyor pastaneden harika tatlılar alıyorsunuz. Neşeniz yerinde. Gazeteciden gazete alıyorsunuz. Yürüyerek işinize gidiyorsunuz. İşyerinde masanızda dev bir buket görüyorsunuz. Bir sevinç nidası atıyorsunuz. Ne kadar güzel bir buket.. Çiçekleri kokluyorsunuz, hemen onu arıyorsunuz. Telefon açılmıyor. Kendinize çok güzel, demli bir çay hazırlıyorsunuz ve masanıza oturup pencerenizden uzaklara mutlulukla bakarak, çiçeklerinizi de arada koklayarak işinize başlıyorsunuz.

Oyun

Öğrenciler iki gruba ayrılır. Karşılıklı olarak dizilirler. Ortaya kum saati konur. Liderin elinde kartlar vardır. Lider bu kartlarda yazan bir cümle söyler ve kum

saatini ters çevirir. Öğrenciler ikili gruplar olarak sorulara cevap verirler. İkili oluşturulan öğrenciler gruplarını temsil ederler. Kum saatindeki kum bitene kadar fikirlerini karşılıklı olarak söylerler. Doğru bilen kişi grubuna puan kazandırır. Gruptaki tüm öğrenciler bu oyuna dahil olur. En fazla puan toplayan grup oyunu kazanır.

Doğaçlama (Canlandırma)

Drama lideri tarafından öğrenciler sayma yöntemiyle beş gruba ayrılır. Her gruba farklı mekân ve olay örgüsü verilir. Gruplardan verilen bu olay örgülerini doğaçlamaları istenir.

1.Grup: Bayramda sevdiklerinizle vakit geçiriyorsunuz. Televizyonda huzur evinde ailesinden haber bekleyen insanları görüyorsunuz.

2.Grup: Bayramdan bir gün önce ailenizle, sevinçle alışverişe gidiyorsunuz. Aynı yerde bir öğretmenle beraber çocuk esirgeme kurumundan gelen çocuklarla karşılaşıyorsunuz.

3.Grup: Her gün alışverişe gidip farklı kıyafetler alıp, ertesi gün beğenmiyorsunuz. Yine alışverişe gittiğiniz bir gün, yağmurlu havada çıplak ayaklarıyla mendil satan çocuklar görüyorsunuz.

4.Grup: Derbi maçta kaybeden bir grup taraftar ile kazanan bir grup taraftar aynı yerdesiniz. Sevincinizi coşkuyla yaşarken, kaybeden gruptan bir kişinin gözlerinin dolduğunu görüyorsunuz.

5. Grup: Hava çok soğuk, kar yağmış. Pencere kenarında kahvenizi yudumlarken gözünüzün önüne dışarıda evsiz, aç bir sürü canlı geliyor.

Oluşum

Her grup canlandırdıkları konuyla ilgili fotoğraf karesi oluşturur.

Değerlendirme

Aşamaların ardından lider tarafından öğrencilere sorular yöneltilir: “Ne yaşadınız? Neler hissettiniz? Nerelerde güçlük çektiniz? Problemin başka çözüm yolları var mı, yerine başka neler yapılabilir? Bu etkinliklerin sizde oluşturduğu etkiler nelerdir?” gibi sorularla değerlendirme yapılır. Eleştirilerin

kişiyeye değil, sürece yönelik ve yapıcı olmasına, her öğrencinin söz almasına özen gösterilir.

OTURUM 8.

Ders	: Etkili İletişim
Konu	: Kendindeki Özelliklerin Farkına Varır
Sınıf	: Lisans 4.sınıf
Sayı	: 34
Süre	: 120 dk
Yöntem/ Teknik	: Doğaçlama, Rol Oynama, Sıcak Sandalye
Kazanımlar	: 1.Yeterliklerinin farkına varır

Hazırlık ve Isınma

Sınıf dramaya uygun hale getirilir, araç gereç ve drama planı önceden hazırlanır. Sınıf ikiye ayrılarak gruplara ayrılır ve arka arkaya dizilirler. Öndeki öğrenciler heykel, arkasındaki öğrenciler heykeltıraş olurlar. Fon müziği açılır. Fon müziği bitene kadar heykeltıraşlar heykellere istedikleri şekli verirler. Fon müziği bittiğinde heykeller donuk imge olurlar ve resim çekilir. Aynı işlemde bu kez heykeller heykeltıraş olarak arkaya, heykeltıraşlarda heykel olarak öne gelir. Aynı etkinlik devam eder.

Oyun

Öğrenciler iki gruba ayrılır ve herkese ön kısmında “kendimde sevdiğim özelliklerim” ve arka kısmında “kendimde sevmediğim özelliklerim” yazılı birer kağıt verilir. Öğrencilerden bu başlıkların altına kendileriyle ilgili 10 özelliği yazmaları istenir. Hazır olduklarında, kağıtlar bükülür ve kar topu oyunu başlar. Lider komut verdiği anda öğrenciler donarlar. En son donan öğrenci ebe olur yerden bir kağıt alır ve özellikleri yazan kişinin kim olduğunu öğrencilere sorar. Bilen kişi grubuna puan kazandırır.

Doğaçlama (Canlandırma)

Tüm sınıfla yapılan etkinlikte, bir kişi yüzü gruba dönük olarak bir sandalyeye oturtulur. Gruptaki üyeler tarafından karaktere değer yargıları, zevkleri, olumlu, olumsuz özellikleri, hobileri ve davranışları hakkında sorular sorulur. Karakterin kendini keşfetmesi sağlanır. Soru soran kişiler “doktor, öğretmen, arkadaş, psikolog” vb. gibi roller alabilirler. Amaç kişinin kendi kapasitesini farkına varmasını sağlamaktır. Tüm grupla bu uygulama yapılır.

Oluşum

Kâğıtlar dağıtılır. Öğrencilerden kendileriyle ilgili on tane özelliği akrostiş yaparak yazmalarını istenir.

Değerlendirme

Aşamaların ardından lider tarafından öğrencilere sorular yöneltilir: “Ne yaşadınız? Neler hissettiniz? Nerelerde güçlük çektiniz? Problemin başka çözüm yolları var mı, yerine başka neler yapılabilir? Bu etkinliklerin sizde oluşturduğu etkiler nelerdir?” gibi sorularla değerlendirme yapılır. Eleştirilerin kişiye değil, sürece yönelik ve yapıcı olmasına, her öğrencinin söz almasına özen gösterilir.

Ders	: Etkili İletişim
Konu	: Kapasitesini Etkili Şekilde Kullanır
Sınıf	: Lisans 4. Sınıf
Sayı	:34
Süre	:120 dk.
Yöntem/ Teknik	: Doğaçlama, Rol Oynama, Donuk İmge
Amaç	: Kendi kapasitesinin farkına varmak
Kazanımlar	: 1. Kendindeki yeterliklerin farkına varır

Hazırlık ve Isınma

Sınıf dramaya uygun hale getirilir, araç gereç ve drama planı önceden hazırlanır.

Drama lideri tarafından öğrenciler ikişer kişilik gruplara ayrılır. Eşleşen kişiler birbirleri hakkında bilgiler alırlar ve bir sandalyeye oturarak herkes kendi grubundaki kişinin kimliğine bürünerek, birbirlerini kendileriymiş gibi anlatırlar.

Oyun

Grup sayma yöntemi ile 5'e ayrılır. Her bir gruba birer nesne verilir. (şarj aleti, kum saati vb.) Gruplar 5'er dakikalık sürelerinde bu nesnelere gerçek kullanım amaçları dışında kullanırlar. Sırayla herkes bir anlam yükleyerek yanındakine verir. 5 dakika sonunda hangi grup nesnelere daha çok anlamda kullandıysa o kazanır.

Doğaçlama (Canlandırma)

Grup sayma yöntemi ile 4'e ayrılır. 8 kişi daire şeklinde dönerek 2'li doğaçlama kuracak şekilde, her 2 kişi için birer konu belirlenir. (öğretmenlik, saygı, karar verme, merhamet) Saat yönünde dönerek doğaçlama gerçekleştirilir.

Oluşum

Grup 2'ye ayrılır. Ortada bir kişi, arkasında, önünde ve iki yanında birer kişi olacak şekilde alanda dizilir. Kalan üç kişi kör nokta oluşturacak şekilde lider tarafından yerleştirilir. Ortadaki kişiye aynı anda solundaki kişi çağrışım kelimeleri verir (siyah, beyaz). Arkasındaki kişi günlük sorular sorar (nasılsın?) Sağındaki basit matematik soruları sorar. ($2+2=?$) Önündeki kişide ayna etkisi yaratacak şekilde hareket verir. Ortadaki kişi tüm bu çağrışımlara aynı anda cevap vermeye çalışır. Saat yönünde dönerek, herkes 1 kez ortada kalacak şekilde çalışma devam eder (kör noktalar dahil). Daha sonra aynı çalışma 2. grup için tekrarlanır.

Rahatlama

Öğrencilerden istedikleri bir şairin şiirini, seçtikleri bir fon müziği eşliğinde okumaları istenir. 5 dk süre tanınır öğrenciler şiirlerini ve fon müziklerini seçerler ve sırayla şiirler okunur.

Değerlendirme

Aşamaların ardından lider tarafından öğrencilere sorular yöneltilir: “Ne yaşadınız? Neler hissettiniz? Nerelerde güçlük çektiniz? Problemin başka çözüm yolları var mı, yerine başka neler yapılabilir? Bu etkinliklerin sizde oluşturduğu etkiler nelerdir?” gibi sorularla değerlendirme yapılır. Eleştirilerin kişiye değil, sürece yönelik ve yapıcı olmasına, her öğrencinin söz almasına özen gösterilir.

OTURUM 12.

Ders	: Etkili İletişim
Konu	: Zamanını Yönetir
Sınıf	: Lisans 4. Sınıf
Sayı	: 34
Süre	: 120 dk
Yöntem/ Teknik	: Doğaçlama, Rol Yapma, Donuk İmge
Kazanımlar	: Zamanı. planlamanın önemini kavrar.

Hazırlık ve Isınma

Sınıf dramaya uygun hale getirilir, araç gereç ve drama planı önceden hazırlanır. Drama liderinin verdiği yönergelere göre yürüyüş yapılır. Sabah geç uyandın. Uyandığında saate baktın ve panik oldun. Çünkü derse geç kaldın. Hemen giyiniyorsun koşarak evden çıkıp otobüse biniyorsun. Eyvah ! yanlış otobüse bindin. Bir sonraki durakta iniyorsun. Yeniden otobüs bekliyorsun. Otobüs çok geç geliyor. Otobüsten indikten sonra koşarak okula gidiyorsun. Nefes almakta zorlanıyorsun. Saate bakıyorsun ama ders çoktan başlamış. Okulun bahçesine çıkıyorsun, derin nefes alıyorsun. Bir ağaca yaslanıyorsun o sırada yanına bir arkadaşın geliyor. Geç uyuduğun için uyanamadığını anlatıyorsun. Kendine kızılıyorsun.

Oyun

Öğrenciler dört gruba ayrılır. Her gruba bir top ip verilir. Öğrencilerden bu iple gözleri kapalı iken geometrik şekiller yapmaları istenir. Bu süreçte her grup kendi içinde plan yaparak gözleri kapandıktan sonra liderin başla komutu ile

oyuna başlar. Süre tamamlandığında en doğru geometrik şekli yapan grup oyunu kazanır.

Doğaçlama (Canlandırma)

Drama lideri tarafından grup 5 e ayrılır. İçinde zamanın önemini belirten cümlelerin olduğu kartlar ters çevrilir. Her gruptan bir kişi gelir ve bu kartlardan birini seçer Grupça doğaçlama oluştururlar.

Kartlarda yazan cümleler:

1. Bir dakikanın değerini anlamak için treni kaçırın yolcuya sor.
2. Bir senenin değerini anlamak için sınıfta kalmış öğrenciye sor.
3. Anne babasının değerini anlamak için uzakta olan evlada sor.
4. Gençliğinin değerini anlamak için yaşlı amcaya sor.
5. Bir milisaniyenin değerini anlamak için olimpiyatlarda gümüş madalya kazanmış sporcuya sor.

Oluşum

Drama etkinliği gerçekleştirilirken, öğrencilerden hareketsiz durmaları ve donuk bir fotoğraf oluşturmaları istenir. Lider eşliğinde gerçekleştirilen bu fotoğrafların, fotoğraf dışında kalan diğer öğrenciler tarafından anlaşılması, analiz edilmesi beklenir.

Değerlendirme

Aşamaların ardından lider tarafından öğrencilere sorular yöneltilir: “Ne yaşadınız? Neler hissettiniz? Nerelerde güçlük çektiniz? Problemin başka çözüm yolları var mı, yerine başka neler yapılabilir? Bu etkinliklerin sizde oluşturduğu etkiler nelerdir?” gibi sorularla değerlendirme yapılır. Eleştirilerin kişiye değil, sürece yönelik ve yapıcı olmasına, her öğrencinin söz almasına özen gösterilir.

OTURUM 14.

Ders	: Etkili İletişim
Konu	: Öz Güven, İletişim Becerileri ve Mesleki Öz Yeterliğin Kişisel ve Mesleki Yaşantısındaki Önemi Kavrar
Sınıf	: Lisans 4. Sınıf
Sayı	: 34
Süre	: 120 dk
Yöntem/ Teknik	: Doğaçlama, Rol Oynama, Fotoğraf Karesi
Kazanımlar	: 1. Öz Güvenin Önemi Kavrar 2. İletişim Becerilerinin Önemi Kavrar 3. Mesleki Öz Yeterliğin Önemi Kavrar

Sınıf 5 gruba ayrılır. “Empati, Zaman, Mücadele, İletişim, Başarı, Beden Dili, Saygı, Öz Güven, Plan Yapmak, Uyum/ Grupla İş Yürütmek” temalı farklı fotoğraf kareleri verilir. Öğretmen adaylarının hepsi bu fotoğraf kareleri üzerine düşündürülür. Öğretmen adaylarına düşünceleri için yirmi dakika süre tanınır. Verilen fotoğraf kareleri göz önüne alınarak ısınma, oyun, doğaçlama, oluşum ve değerlendirme aşamalarını kapsayan plan yaparlar ve aralarından bir lider seçerek, bu plan doğrultusunda uygulamalara başlarlar.

EK: 2. 14. Oturumda kullanılan bazı fotoğraf kareleri (internetten alıntıdır).

Öğretmenlik mesleği rolünü geçmiş(geleneksel/çağdaş) ve günümüz versiyonuyla canlandırma

Empati

Zaman

Mücadele

İletişim

Başarı

Beden Dili

Saygı

Öz Güven

Plan Yapmak

Uyum/Grupla Bir İşi Yürütmek

Tanınmış insanlar pandomimle canlandırma

Ünlü Pantomim Oyuncusu

Ünlü Şair

